

**Wε taani dɔɔ
MATIYU
na pɔpɔni tun**

**Wε taani dɔɔ Matiyu na
pɔpɔni tun na bri dibam
kɔɔɔ tun mɔ tuntu**

Matiyu dɛɛn yi Zezi karabiɛ fugɛ-bale bam wɔ dɔɔɔa mɔ (Matiyu 9:9 dɔ 10:3).

Matiyu bri nɔ Zezi Krisi yi Vɔrɔɔ wɔm Wε na goni ni dɔ Zwifɛ bam faɔa faɔa sɔ oɔ ba tun mɔ. O ma ta bri Zwifɛ yigɛ tiinɛ dɛɛn na vɔ-o te tun.

Zezi Krisi dɛɛn tu lɔɔɔ baɔa dwi tiinɛ maama ŋwaani mɔ, kɔ dɔ Zwifɛ bam mɔ ŋwaani. O pɛ o karabiɛ ni, sɔ ba tɔɔɔ o kwɛr-ywɛɔ kam ba bri lɔɔɔ baɔa dwi tiinɛ maama (Matiyu 28:19).

Matiyu ŋɔɔɔ Zezi lɔra dɔ o biini wɔɔo, o bri nɔ o yi Pɛ wɔɔ na tu sɔ o vɔrɔ nɔɔna ba lwarɔm wɔni tun mɔ (pɔɔrɔm 1-2).

O daa ta maa bri Zan na miisi Zezi na wɔni te dɔ sutaani na maɔ-o te tun (pɔɔrɔm 3-4),

yi o bri Zezi na tɔɔɔ Galile nɔ te tun: o tɔɔɔ Wε kwɛrɛ, o bri nɔɔna Wε cɔga kam, o pa yawɔna na yazurɛ (pɔɔrɔm 5-18).

Kuntɔ kwaga nɔ Zezi ma vu Zeruzalem. Zwifɛ yigɛ tiinɛ ma pa ba ja-o ba pa tɔɔn-dagara baɔa nɔ ba gɔ. Da yatɔ dɛ nɔ o ma joori o bi o yagɔ tɔɔni (pɔɔrɔm 19-28).

Matiyu bri Zezi zaasɔm dɔm na cɛ kuni binu te tun:

1. O bɾi balɔ na zɔ Wɛ paari dɪm wɔ tun na maɲi sɪ ba taa tɔgi cɪga te tun (pɔɔrim 5-7).
2. O kwe balɔ na maɲi sɪ ba tɔɔli Wɛ paari dɪm kwɛrɛ kam ba bɾi nɔɔna tun (pɔɔrim 10).
3. O mɛ mɪmaɲa yarɛ mɔ o ma bɾi Wɛ paari dɪm ta na sɛgi yɪ dɪ wɔ ba dɪ bɾi jaja te tun (pɔɔrim 13).
4. O bɾi Wɛ nɔɔna na maɲi sɪ ba taa ŋwi te tun (pɔɔrim 18).
5. O bɾi ni dɪ maɲi sɪ dɪ taa cɛgi maɲa kalɔ Wɛ paari dɪm na wɔ ba dɪ wanti wo-lwaanɔ dwi maama te tun (pɔɔrim 24-25).

*Zezi kwɛ dwi dɪm na toɲi te tun
(Luki 3:23-38)*

¹ Zezi Krisi nabaara bam kuri na puli te tun mɔ tɪntɔ:

Zezi Krisi yɪ Davidi dwi tu mɔ,
Davidi dɪ maa yɪ Abraham dwi tu.

² Abraham ma lɔ Yizaki.
Yizaki ma lɔ Zakɔbi.

Zakɔbi ma lɔ Zuda dɪ o zumbaara dɪ o nyaana.

³ Zuda dɪ Tamaari ma lɔ Faresɪ dɪ Zara.
Faresɪ ma lɔ Esrɔm.

Esrɔm ma lɔ Aram.
⁴ Aram ma lɔ Aminadabi.

Aminadabi ma lɔ Naason.
Naason ma lɔ Salɔmɔn.

⁵ Salɔmɔn dɪ o kaani Rahabi ma lɔ Bɔazi.
Bɔazi dɪ o kaani Ruuti ma lɔ Obɛdɪ.

Obɛdɪ ma lɔ Zese.

⁶ Zese ma lɔ Davidi wɔlɔ na jigi pɛ tun.

Davidi dɛɛn dɪ kadɛm wɔlɔ na yɪ Yuri kaani tun,
yɪ ba lɔ Salɔmɔn.

⁷ Salomɔn ma lɔ Robɔam.

Robɔam ma lɔ Abia.

Abia ma lɔ Aza.

⁸ Aza ma lɔ Zɔzafati.

Zɔzafati ma lɔ Zɔram.

Zɔram ma lɔ Yoziasi.

⁹ Yoziasi ma lɔ Zɔatam.

Zɔatam ma lɔ Asasi.

Asasi ma lɔ Ezekiasi.

¹⁰ Ezekiasi ma lɔ Manasi.

Manasi ma lɔ Amɔn.

Amɔn ma lɔ Zɔziasi.

¹¹ Zɔziasi ma lɔ Yikonɔa dɔ o nyaana.

Yikonɔa mumaɲa kam nɔ mu ba jaanɔ Yisɔrayeli tiinɛ bam ba vu ba yaɲɔ Babilɔnɔ tɔ nɔ.

¹² Yisɔrayeli tiinɛ bam viirim dɔm kwaga nɔ mu

Yikonɔa lɔɲɔ Salatɔyeli.

Salatɔyeli ma lɔ Zorobabelɔ.

¹³ Zorobabelɔ ma lɔ Abidu.

Abidu ma lɔ Eliyakɔm.

Eliyakɔm ma lɔ Azori.

¹⁴ Azori ma lɔ Sadoki.

Sadoki ma lɔ Akimi.

Akimi ma lɔ Eliyudi.

¹⁵ Eliyudi ma lɔ Eleyazaari.

Eleyazaari ma lɔ Matan.

Matan ma lɔ Zakɔbi.

¹⁶ Zakɔbi ma lɔ Zɔzefɔ, wuntɔ mu jigi Mari baru.

Mari dɛɛn ma ba o lɔ Zezi wɔlɔ ba na bɛɲi nɔ Kɔɔsi.

¹⁷ Kuntɔ maa bɔɔ nɔ, kɔ na zɔɲɔ Abraham nɔ kɔ vu kɔ yi Davidi tɔn, ba dwi dɔm yi kuni fugɛ-bɔna mu. Kɔ na zɔɲɔ Davidi nɔ kɔ vu kɔ yi Yisɔrayeli tiinɛ bam viirim dɔm maɲa kam nɔ tɔn, bantɔ dɔ dwi dɔm yi kuni fugɛ-bɔna mu. Kɔ na zɔɲɔ maɲa

kam kuntu ni si ku vu ku yi ba na lugi Zezi Krisi manja kalu tin, bantu di dwi dum maa yi kuni fugə-bina.

*Zezi lura kam na de te tin
(Luki 1:26-38, 2:1-7)*

¹⁸ Ba na lugi Zezi Krisi te tin mu tintu. O nu Mari di Zubefu tiine maama deen ya se si ba pa ba zu daani, yi Mari daa ta wu ve o baru wum te. Manja kam kuntu ni o ma ba o ja pugə di We Joro dam. ¹⁹ Zubefu wulu o na lugi o zu tin maa yi non-nom. O maa ba lugi si o pa cavura ja o kaani wum noona maama yige ni. O ma buni si o daani o yag-o, si noona yi zani ba lwaru. ²⁰ O na buni kuntu tin, Baŋa-We maleka ma ba o te o dindwira wuni, yi ka ta did-o ka wi: «Zubefu, Pe Davidi dwi tu, yi pa n wu cogi si n joni Mari n ma n ji n kaani. Benwaani, o na jigi pugə kam tin, ku yi We Joro kum dam nwaani mu. ²¹ O lugi o lu bəkarə mu, si n pa o yiri ni Zezi, benwaani o o ba o vri o noona ba lwarum wuni o yagi.»

²² Zezi lura kam deen suni ka tigi kuntu don mu, si ku pa Baŋa-We deen na tagi kulb tin suni ku ki. Faŋa faŋa tin, Di nijonnu wodon deen toli Di kwərə kam o wi:

²³ «Buko wulu ta na yəri baaru tin wu ba o ja pugə o lu bəkarə,

yi baá bəni bu wum yiri ni Emanuyeli.»

O yiri dum kuntu kuri mu yi We wura didaani dibam.

²⁴ Zubefu na do o zani tin, o ma se o ki Baŋa-We maleka kam na tagi ni o ki te tin. O ma se o joni Mari o ja vu sonu. ²⁵ O ma wu pəni did-o si

ku vu ku yi o na lugi bu wum maɲa kalɔ tɪn. O laan ma pa o yiri ni Zezi.

2

Yiyən-yeenə na tu si ba zuli Zezi te tɪn

¹ Ba dɛɛn lugi Zezi Zude tɪv kɔɔɔɔɔɔ ni mu, ku yiri mu Betelhem. Ku maa yi maɲa kalɔ Erɔɔɔɔ dɛɛn na yi pɛ tɪn. Yiyən-yeenə badaara dɛɛn ma nunji wa-puli seeni ba ba ba yi Zeruzalem. ² Ba laan ma bwe nɔɔna ba wɪ: «Bu wum ba na lugi si o ji Zwifə pɛ tɪn wɔ yən mu? Bɛɲwaanɪ dɪbam nɛ calɔɔɔa kalɔ na bri o lura kam tɪn na nunji bri-kwaga seeni, yi dɪbam ba si dɪ zul-o.»

³ Pɛ Erɔɔɔɔ dɛɛn na ni kɔntɔ tɪn, liə maa jig-o dɪ nɔɔna balɔ maama na zɔɔɔɔ Zeruzalem ni tɪn. ⁴ O laan ma bəɲi Zwifə kaanum yigə tiinə bam maama, dɪdaanɪ Wɛ cullu karanyuna tiinə bam, yi ba la daanɪ. O ma bwe-ba o wɪ: «Yən mu ba maɲi si ba lɔ Krisi wum?»

⁵ Ba ma lər-o ba wɪ: «Kɔɔ ta yi Betelhem ni mu, Zude tɪv ni. Bɛɲwaanɪ faɲa faɲa Wɛ nijɔɔɔnu wɔɔɔɔɔɔ pɔpɔɔɔ o wɪ:

⁶ <Betelhem, tɪv kɔɔɔ na yi balaja Zude tɪnɪ dɪm wɔnɪ tɪn, dai tɪv kɔɔɔ na muri tɪn.

Bɛɲwaanɪ nmu wɔnɪ mu baá lɔ dɪdɛɛɔ wɔɔɔ na wɔ ta nii a nɔɔna balɔ na yi Yisrayelɪ dwi tiinə tɪn baya ni.> »

⁷ Erɔɔɔɔ na ni kɔntɔ tɪn, o ma daanɪ o bəɲi yiyən-yeenə bam si ba ba o te. O ma kwaanɪ o bwe-ba, si o lwarɪ dɛ dɪm calɔɔɔa kam na puli ka nunji tɪn. ⁸ O laan ma tɔɲɪ-ba si ba vu Betelhem, yi o wɪ: «Ve-na á kwaanɪ á beeri bu wum jəgə,

sí á na nɛ-o, sí á joori á ba á ta á brɪ-nɪ, sí a dɪ vu a zul-o.»

⁹ Pɛ wɔm na tagɪ kɔntɔ dɪ ba tɪn, ba laan ma zaɲɪ ba maa kɛa. Ba na maa kɛ tɪn, ba ma da ba na calɪɔva kalɔ ba ya na maɲɪ ba na wa-puli seeni tɪn. Ka laan maa wɔ ba yigə nɪ weyuu nɪ ka veə, yɪ ka vu ka zɪgɪ ka maɲɪ dɪ bu wɔm na wɔ mɛ tɪn. ¹⁰ Kɔ ma pa ba tiini ba jigɪ wɔpɔlo lanyɪranɪ. ¹¹ Ba ma vu ba zɔ sɔɲɔ kɔm wɔ. Ba ma na bu wɔm dɪ o nu Mari. Ba ma kuni doonə ba zul-o. Ba laan ma bwəli ba zɪla ba li pɛera ba pa-o. Ba pɛera yam yɪ səbu-sɪɲa, dɪ wəənu tɪlɔ ba na zwe yɪ tɪ lwəm ywəmmə tɪn, dɪ tralɪ nugə kalɔ yɪrɪ na yɪ Miiri tɪn. ¹² Wɛ ma pa ba lwarɪ ba dɪndwɪa wɔnɪ, nɪ ba daa yɪ joori ba da Erɔdɪ te. Ba laan ma tɔgɪ cwə-gaa ba joori ba vu ba tɪɔ kɔm.

Erɔdɪ na kwaanɪ sí o gv bu wɔm te tɪn

¹³ Yiyən-yeenə bam na kɛ ba daari kɔntɔ tɪn, Baɲa-Wɛ malɛka ma da ka ba Zɔzɛfɔ te o dɪndwɪa wɔnɪ, yɪ ka wɪ: «Zaɲɪ n ja bu wɔm dɪ o nu n ja n duri n vu Ezipi tɪɔ, sí á taá zɔɔrɪ da, sí kɔ yɪ maɲa kam a na wɔ pa abam ni sí á nunɪ Ezipi á joori á ba tɪn. Bɛɲwaanɪ Erɔdɪ mɔ lagɪ o zaɲɪ o beeri bu wɔm sí o gv-o.»

¹⁴ Zɔzɛfɔ na ni kɔntɔ tɪn, o ma sɪnɪ o zaɲɪ o ja bu wɔm dɪ o nu wɔm, o nunɪ tɪtɪ dɪm kɔntɔ nɪ o vu Ezipi. ¹⁵ Ba ma zɔɔrɪ da taan, sí kɔ vu kɔ yɪ maɲa kalɔ Erɔdɪ na tɪgɪ tɪn. Kɔ dɛɛn kɪ kɔntɔ mɔ, sí kɔ pa Baɲa-Wɛ dɛɛn na tagɪ kɔlɔ tɪn sɪnɪ kɔ kɪ. Faɲa faɲa tɪn, Dɪ dɛɛn pɛ Dɪ nijɔɲnu wɔdɔɲ tɔɔlɪ Dɪ kwərə o wɪ:

«Amɔ Wɛ bɛŋi a bu wɔm si o nunji Ezipi ni mu o ba.»

¹⁶ Erɔɔɔ dɛɛn na tu o lwarɔ ni yiyɛn-yeenɛ bam lɔɔri o yigɛ ni ba viiri tɔn, o bam ma tiini dɔ zaŋi. O ma pa ni si o nɔɔna vu Betelɛhem dɔ ku ti-balwa bam maama wɔni, ba gu bɛkɛri-balɛ sɔlu na yi bɔna yale dɔ balɔ na muri bɔna yale tɔn maama. O nan ki kɔntɔ, si ku maŋi dɔ yiyɛn-yeenɛ bam na pɛ o lwarɔ maŋa kalɔ calɔɔva kam na nunji tɔn mu.

¹⁷ Biɛ bam guɔm dɔm ma pa Wɛ nijɔŋnu Zeremi na tagi Wɛ kwɛrɛ kalɔ faŋa faŋa tɔn sɔni ku ki.

¹⁸ O dɛɛn tagi o wɔ:

«Sɔɔ mu zaŋi Rama tɔw wɔni.

Nɔɔna mu wɔra ba keerɛ,
yi ba coosɛ zanzan.

Rasɛɛɛ mu tiini o keerɛ o biɛ ŋwaanɔ,
o maa ba sɛ si nɔɔn-nɔɔnɔ gan-o,
o biɛ bam na tɔga tɔn ŋwaanɔ.»

¹⁹ Erɔɔɔ dɛɛn ma ba o ti, yi Zɔzɛfɔ daa ta wɔ Ezipi ni. Baŋa-Wɛ maleka ma daa ba Zɔzɛfɔ te o dɔndwɔa wɔni, yi ka wɔ: ²⁰ «Zaŋi n ja bu wɔm dɔ o nu n joori n vu Yisɔrayɛɛɛ tɔw. Bɛŋwaanɔ wɔlu ya na lagi si o gu bu wɔm tɔn laan tɔga.»

²¹ Zɔzɛfɔ na ni kɔntɔ tɔn, o ma sɔni o zaŋi o ja bu wɔm dɔ o nu o joori o vu Yisɔrayɛɛɛ tɔw kɔm.

²² O laan ma ba o lwarɔ ni Erɔɔɔ bu Arɔsɔla mu lɛni o ko wɔm yuu ni o di paari Zude tɔni dɔm baŋa ni. Ku ma pa o kwari fɔɔni si o joori o vu jɛgɛ kam kɔntɔ. O dɔndwɔa wɔni Wɛ ma pa o lwarɔ kulɔ o na maŋi si o ki tɔn, ku pa o lɛɛri o vu Galile tɔw. ²³ O laan ma vu o yi tɔw kɔdon, ku yiri mu Nazareti, yi o zɔɔri da. Ku laan ma

pa We nijonɔnə bam dɛɛn na tɔɔli DI kwərə faɲa faɲa te tɪn sɪni kɪ ki. Ba dɛɛn tagɪ ba wɪ: «Baá bəŋ-o nɪ Nazaretɪ tu.»

3

Zan na miisi nɔɔna na wɔni yɪ o brɪ-ba te tɪn (Marɪki 1:1-8, Luki 3:1-18, Zan 1:19-28)

¹ Nɔɔnɔ wɔɔɔŋ dɛɛn mu wɔra, o yɪri mu Zan. Wɔntɔ mu yɪ wɔlɔ na miisi nɔɔna na wɔni tɪn. O dɛɛn ma ba o wɔ Zude nɪ o beeri kagɔa wɔni, yɪ o tɔɔli We kwərə. ² O maa yəni o ta o brɪ-ba sɪ ba ləni ba wɔrɔ ba yagɪ kəm-balwaarɔ, sɪ maɲa kam laan yɪə We paari dɪm na lagɪ dɪ ba nɔɔna tɪtari nɪ tɪn. ³ Zan yɪ wɔlɔ We nijonɔnu Ezayi na maɲɪ o ŋɔɔni o taani faɲa faɲa tɪn o wɪ: «Nɔɔnɔ mu wɔ kagɔa wɔni o tɔɔli o kwərə o wɪ: <Zaɲɪ-na á fɔɲɪ á kwe dí Yuutu wɔm cwəŋə kam, o na lagɪ o ba o tɔɲɪ da tɪn.

Pa-na cwe sɪlɔ o na lagɪ o ba o tɔɲɪ tɪn fɔɲɪ sɪ yɔɔri lanyiranɪ.> »

⁴ Zan dɛɛn zɔɔri ɠɔɔ kɔlɔ ba na sɔɲɪ dɪ yogondi kɔrɔ tɪn mu. O maa maɪ kilə o ma ja o təŋə. O wɔdiu mu yɪ kayɪra dɪ tɔɔrɔ. ⁵ Nɔɔna zanzan maa yəni ba nuɲɪ Zeruzalem, dɪ Zude tɪni dɪm maama, dɪ Zɔrden bugə ni je sɪm, ba ve o te. ⁶ Ba maa tɛ ba brɪ kɔlɔ ba na kɪ ba cɔɲɪ tɪn. O laan maa paɪ ba tu Zɔrden bugə kam wɔni, yɪ o miisi-ba na wɔni We ŋwaanɪ.

⁷ Zan na wɔra o miisi nɔɔna na wɔni tɪn, o nɛ nɪ Farizɪan tiinə dɪ Sadustan tiinə zanzan tui o te. O ma ta dɪ ba o wɪ: «Abam nyɪ dɪ bɪsankwi-dwə mu. Wɔɔ mu brɪ abam sɪ á kwaanɪ á lu cam dɪlɔ We na lagɪ DI pa nabiinə na tɪn wɔni? ⁸ Abam

nan manɩ sɩ á taá kɩ kənə yalɔ na wó brɩ nɩ á sɩnɩ á ləni á wɔrɔ á yagɩ kəm-balwaarɔ tɩn mɔ. ⁹ Abam yɩ taá buɲa á pa á tɩtɩ nɩ, á na yɩ Abraham dwi tiinə tɩn, á daa wɔ manɩ sɩ á ləni á wɔrɔ. Wɛ na laga, Dɩ wó wanɩ Dɩ pa kandwa yantɔ ləni ya ji Abraham dwi tiinə. ¹⁰ Nɔɔnɔ nan manɩ o jɔgɩ dooru o jɩɲa nɩ, sɩ o ta maa goni tweeru tɩm o dɩ tɩga nɩ. Tiu kɔlɔ maama na ba ləri bu-ɲɔna tɩn, o manɩ sɩ o go-kɔ mɔ o dɩ mini wɔnɩ sɩ kɔ di. Mɔ Wɛ dɩ na lagɩ Dɩ kɩ nɔɔna balɔ na wɔ ləni ba wɔrɔ ba yagɩ kəm-balwaarɔ te tɩn. ¹¹ Amɔ nan miisi abam na wɔnɩ mɔ, sɩ kɔ brɩ nɩ abam ləni á wɔrɔ á yagɩ kəm-balwaarɔ tɩm. Kɔ daari wɔlɔ na lagɩ o saɲɩ amɔ kwaga o ba tɩn tiini o dwe amɔ. A wɔ manɩ sɩ a zeeri o nɛ natra dɩ. Wɔntɔ nan wó miisi abam Wɛ Joro dɩ mini wɔnɩ mɔ. ¹² Wɔntɔ nan ze zɔɲ-kɔgɔ mɔ sɩ o ma caari o mɩna o pɛ o kɩ o tulə nɩ, sɩ o daari mɩn-swaanɔ tɩm o zwe dɩ mini dɩlɔ na ba di dɩ dwe tɩn. Mɔ Wɛ na lagɩ Dɩ pɔɔri nɔɔna daani Dɩ kɩ-ba te tɩn.»

*Zan na miisi Zezi na wɔnɩ te tɩn
(Marikɩ 1:9-11, Luki 3:21-22)*

¹³ Zan dɛɛn na wɔ Zɔrdɛn bugə kam ni nɩ tɩn, Zezi ma nɔɲɩ Galile tɩɔ nɩ o vu o te sɩ o miisi-o na wɔnɩ. ¹⁴ Zan dɛɛn ya wɔ sɛ, yɩ o ta dɩd-o o wɩ: «Amɔ mɔ manɩ sɩ a ba nmɔ te sɩ n miisi-nɩ na wɔnɩ, sɩ kɔ daɩ nmɔ mɔ wó ba amɔ te sɩ a miisi-m na wɔnɩ.»

¹⁵ Zezi ma lər-o o wɩ: «Yagɩ sɩ kɔ kɩ kɔntɔ lele, sɩ kɔ manɩ sɩ dí kɩ kɔntɔ mɔ, sɩ dí wanɩ dí kɩ kɔlɔ maama na yɩ Wɛ wɔbɔɲa tɩn.» O laan ma sɛ.

¹⁶ Zezi na miisi na kuntu tun, o ma da o nuni na bam wuni. O laan ma na weyuu na puri o baɗa ni, yi o na We Joro kum na de da ku tu o baɗa, yi ku nyi di kunkwɛɗe te. ¹⁷ Kwɛre laan ma hɔɔni weyuu ni ka wi:

«Wuntu mu yi amu bu-dua a na so-o di a wu maama.
O ma yɛni o pa a wu poli zanzan.»

4

Sutaani na manɗi Zezi te tun

(Mariki 1:12-13, Luki 4:1-13)

¹ We Joro kum deen na tu Zezi te kuntu tun, ku laan ma ja-o ku vu kagwa wuni, si sutaani manɗo di nii. ² Zezi deen maa wura taan da finna, yi o ba di wɗiu wia di titi maama. Kana maa jig-o. ³ Sutaani laan ma ba o te, yi di ta did-o di wi: «Nmɗu na suni n yi Baɗa-We Bu, si n ta di kandwa yantu si ya ji wɗiu si n di.»

⁴ Zezi ma leri o wi: «Ku nan pupuni We tɔɔ kum wuni ku wi:

«Ku dai wɗiu yirani mu pai nabiinu hwi,
ku yi We ni-taani dum maama mu pai nabiinu hwi.» »

⁵ Sutaani laan ma ja-o di ja vu di zu We titi tu Zeruzalem wu. Di ma ja-o di vu di di We-dikamunu kum yuu me na dwara tun di zig-o da, ⁶ yi di wi: «Nmɗu na yi We Bu, si n fanɗi n cu tiga ni si di nii. Benwaani ku pupuni We tɔɔ kum wuni ku wi:

«We wu pa Di malesi ba nmɗu hwaani,
si lwari-m di si jia,
si n yi tu tiga ni n magi n naga di kandwe.» »

⁷ Zezi ma ləri o wı: «Kv ta pıppıni kv wı: <Yı zanı n maıı n Yuutu Baıa-We n nii.> »

⁸ Sıtaanı daa ma ja-o dı ja vu dı di piu kvlı na tiini kv dwara tın yuu. Dı laan ma brı-o lıgv baıa tıni dım maama dı wo-laaru tıv maama na wıra tın. ⁹ Dı ma ta dıd-o dı wı: «Nmı na se n kuni doonə n zuli amı, aá pa n ta n te wənu tıntı maama.»

¹⁰ Zezi laan ma ta dı-dı o wı: «Sıtaanı, ve daa a tee nı! Sı kv pıppıni We tıncı kım wıni kv wı: <Kv yı n Yuutu Baıa-We yıranı mı n maıı sı n kuni doonə n zuli, sı n kı Dı wıbbııa na lagı te tın.> »

¹¹ Sıtaanı laan ma viiri dı daar-o. We malesı laan ma ba Zezi te sı zən-o.

*Zezi na pulı sı o tıolı We kwərə te tın
(Marıkı 1:14-15, Luki 4:14-15)*

¹² Zezi dıen na lwarı nı ba jaanı Zan ba kı pıına digə nı tın, o ma joorı o vu Galile. ¹³ O maa daa wı maıı Nazareti nı, yı o ke o vu Galile tıv kudon, kv yıri mı Kapernawum, o zıırı da. Tıv kım kıntı wı nıııv nı nı mı, dı je sıv Zabulon dwi tiinə dı Nefitali dwi tiinə ya na zıırı tın. ¹⁴ O na zıırı da kıntı tın, kv dıen ma pa We nijonnu Ezayi na maıı o tıolı We kwərə faıa faıa te tın sııı kv kı. ¹⁵ O dıen tagı o wı:

«Kv na yı Zabulon dı Nefitali tııı dım,
dı je sıv na wı nıııv kım seeni tın,
dı je sıv na wı Zırden bugə kam bube dıdon
dım kwaga nı tın,
dı Galile je sıv dwi-ge tiinə na zıırı da tın,
¹⁶ jəgə kantı tiinə bam dıen ya wı lim wıni mı,
yı ba laan ba ba na pooni zanzan.

Balɔ na zɔɔri da tɪn ya ba jɪgɪ tɪna dɪ Wɛ,
tɔɔnɪ mɔ ya te-ba.

Pooni laan ma zəŋi ba baŋa nɪ.»

¹⁷ Zezi na joori o vu Galile tɪn, kɔ zɪgɪ maŋa kantɔ nɪ mɔ o puli o tɔɔli Wɛ kwərə, o brɪ nɔɔna nɪ ba maŋɪ sɪ ba ləni ba wɔrɔ ba yaɣɪ kəm-balwaarɔ, bɛŋwaanɪ maŋa kam laan yɪə Wɛ paarɪ dɪm na lagɪ dɪ ba nɔɔna tɪtarɪ nɪ tɪn.

*Zezi na bəŋi nɔɔna bana sɪ ba taa tɔg-o te tɪn
(Mariki 1:16-20, Luki 5:1-11)*

¹⁸ Zezi dɛɛn maa wɔ Galile nɪnɔv kɔm ni nɪ o veə. O ma na nɔɔna bale, ba yɪ cɔrɔ mɔ. Ba dɪdɔba yɪrɪ mɔ Simɔn, o yɪrɪ dɪdɔŋ maa yɪ Pɪyɛɛrɪ. Wɔdɔŋ wɔm maa yɪ o nyaanɪ, o yɪrɪ mɔ Andre. Ba yɪ kaləŋ-jara mɔ, yɪ ba wɔ na bam wɔnɪ ba dɔli bɔrɪ ba ma jaanɪ kale. ¹⁹ Zezi laan ma ta dɪ ba o wɪ: «Zaŋɪ-na á ba á taá tɔgɪ-nɪ. Aá pa á taá beeri nɔɔna mɔ á pa-nɪ sɪ ba da amɔ kwaga, nɪ á na yəni á jaanɪ kale te tɪn.» ²⁰ O na tagɪ kɔntɔ tɪn, ba ma zaŋɪ lɪla ba yaɣɪ ba bɔrɪ sɪm, yɪ ba vu ba tɔgɪ o kwaga.

²¹ Zezi na ve o maa kɛ tɪn, o daa ma na nɔɔna bale, ba dɪ yɪ cɔrɔ mɔ. Ba ko yɪrɪ mɔ Zebede. Ba dɪdɔba yɪrɪ mɔ Zaki. Wɔdɔŋ wɔm maa yɪ o nyaanɪ, o yɪrɪ mɔ Zan. Bantɔ bale dɪ ba ko Zebede maa wɔ naboro wɔnɪ ba kwɛ ba bɔrɪ, sɪ ba ma ja kale. O ma bəŋi biə bam sɪ ba ba ba taa tɔg-o. ²² O na bəŋi-ba kɔntɔ tɪn, ba ma zaŋɪ lɪla ba yaɣɪ ba ko wɔm dɪ naboro kɔm, yɪ ba vu ba tɔg-o.

²³ Zezi dɛɛn maa tɔli Galile tɪnɪ dɪm maama. O maa yəni o ve Zwifə bam Wɛ-di sɪm sɪ o taa

brɪ nɔɔna Wɛ cɪga kam. O maa tɔɔlt Wɛ kwɛr-ywɛnɔ kam dɪ Wɛ na lagɪ Dɪ di paaru nɔɔna tɪtari nɪ te tɪn. O maa kwɛri o pa yawɪna na yazurɔ dɪ yawɪrɔ tɪlɔ dwi maama na jɪgɪ-ba tɪn. ²⁴ Nɔɔna ma ba ba ni o nwa je sɪm kɔntɔ nɪ, dɪ Siiri tɪl kɔm maama wɔnɪ. Ba maa yɛni ba jaanu yawɪna dwi dwi ba tu o te, balɔ yɪra na tiini ya wɔɛ tɪn, kɔ wɛli dɪ balɔ ciciri na yaaru-ba tɪn, dɪ balɔ na sai kɔɔrɔ tɪn, dɪ kwaarɔ. Ba na tu Zezi te kɔntɔ tɪn, o maa yɛni o pa ba na yazurɔ. ²⁵ Nɔn-kɔgɔ zanzan dɛɛn ma nuɲi Galile tɪnɪ dɪm, dɪ je sɪlɔ ba na bɛ nɪ Tɪnɪ Fugɛ tɪn, dɪ Zeruzalem, dɪ Zude maama, dɪ je sɪlɔ na wɔ Zɔrdɛn bugɛ kam bube dɪdɔɲ dɪm nɪ tɪn ba tɔgɪ did-o.

5

Zezi zaasɪm-dɔvɔri dɪm (Luki 6:20-23)

¹ Zezi dɛɛn na nɛ nɔn-kɔgɔ na tɔg-o tɪn, o ma vu o di piu kɔdɔɲ yuu o jɛni da. O na je tɪn, o karabiɛ bam ma ba o te. ² O laan ma puli o brɪ-ba o wɪ:

³ «Balɔ na ye nɪ ba yɪ yinigɛ tiinɛ Wɛ yigɛ nɪ tɪn mɔ jɪgɪ yu-yoɲo,

ba na wɔ tɔgɪ ba di Wɛ paaru dɪm tɪn nwaanu.

⁴ Balɔ wɔrɔ na cɔgɪ tɪn mɔ jɪgɪ yu-yoɲo,

Wɛ na wɔ pa-ba wɔ-zuru tɪn nwaanu.

⁵ Balɔ na jɪgɪ ban-pɔnɔ tɪn mɔ jɪgɪ yu-yoɲo,

Wɛ na wɔ pa ba taa te lɔgɔ tɪn nwaanu.

⁶ Balɔ na paɪ Wɛ cɪga kam tɔgɪm jɪgɪ fra dɪ ba tɪn mɔ jɪgɪ yu-yoɲo,

Wɛ na wɔ pa ba bɪcara pɛni tɪn nwaanu.

⁷ Balɔ na jɪgɪ nɔɔna nwaɲa tɪn mɔ jɪgɪ yu-yoɲo,

ƲƳ na wó duri ba dɪ ɲwanɲa tɪn ɲwaanɪ.

⁸ Balɔ na yɪ wɔ-pɔŋɔ tiinɔ tɪn mɔ jɪɠɪ yu-yoŋɔ,
ba na wó ba ba na ƲƳ tɪn ɲwaanɪ.

⁹ Balɔ na paɪ nɔɔna jɪɠɪ ywəəni daanɪ tɪn mɔ jɪɠɪ
yu-yoŋɔ,

ƲƳ na wó ta bæ-ba nɪ Dɪ biə tɪn ɲwaanɪ.

¹⁰ Balɔ na tɔɠɪ ƲƳ cɪga kam yɪ nɔɔna bæesɪ-ba
tɪn mɔ jɪɠɪ yu-yoŋɔ,

ba na wó tɔɠɪ ba di ƲƳ paari dɪm tɪn ɲwaanɪ.

¹¹ Nɔɔna na twɪ abam yɪ ba bæesɪ abam, yɪ
ba fɔ vwan ba tɛ wo-balwaarɔ dwi maama ba
pa abam amɔ yɪɪ ɲwaanɪ tɪn, á jɪɠɪ yu-yoŋɔ.

¹² Á taá jɪɠɪ wɔpɔlo lanyɪranɪ sɪ ƲƳ wó pa á na
nyɔɔri zanzan Dɪ tee nɪ. Kɔ na yɪ ƲƳ nijɔŋnɔ
balɔ dɛɛn na loori abam yigə ba ba tɪn, nɔɔna
dɛɛn manɪ ba bæesɪ-ba kɔntɔ mɔ.

¹³ Yɛ na paɪ wɔdiu ywəəni te tɪn, abam dɪ nan
manɪ sɪ á taá paɪ ywəəni taa wɔ nabiinɔ tee nɪ.
Yɛ ywəəni nan na ti, n daa n bá wanɪ n pa dɪ
jooɪ dɪ ja ywəəni. Dɪ daa ba jɪɠɪ kuri. Baá dɪ-dɪ
ba yaɠɪ mɔ, sɪ nɔɔna taa nwanɪ dɪ banɲa nɪ.

¹⁴ Abam nyɪ dɪ lɔɠɔ banɲa pooni mɔ nabiinɔ
titari nɪ. Tɪɔ kɔlɔ ba na lɔɠɪ piu yuu nɪ tɪn bá
wanɪ kɔ səɠɪ, kɔ nai mɔ jaja. ¹⁵ Nɔɔn-nɔɔnɔ bá
sɛ o tarɪɠɪ kanta o pu titɔɠɔ kuri nɪ. Oó kwe-
ka o palɪ wɛɛnɪ mɔ, sɪ ka pooni dɪm taa nai dɪ
paɪ nɔɔna balɔ maama na wɔ digə kam wɔnɪ tɪn.

¹⁶ Abam dɪ nan manɪ sɪ á zəŋɪ á pooni dɪm kɔntɔ
mɔ nɔɔna titari nɪ. Ba laan wó na wo-laaru tɪlɔ
á na kɪ tɪn, yɪ ba zuli á Ko ƲƳ wɔlɔ na wɔ wɛyuu
nɪ tɪn.»

Zezi na pɛ ƲƳ cullu tɪm tiini tɪ ja kuri te tɪn

17 «Abam nan yi taá buɗi ni amu tu si a pa We tonɔ kum na bri kulɔ tin ji kafe, ku na yi We cullu tɔlɔ DI deen na pe Moyisi, di DI nijonɔ bam na bri kulɔ faɗa faɗa tin di. Amu tu si a pa ti tiini ti taa jigi kuri mu lanyiranɩ, si ku dai ni a lagi a cɔgi-ti mu. 18 A lagi a ta ciga mu di abam si, lugu baɗa di weyuu na wó daani si ku taa ve maɗa kalɔ tin, kulɔkulɔ bá wani ku li We cullu tum wɔni di finfin di. Ti nan wó ta wɔra kuntu mu taan, si ku ba ku yi maɗa kalɔ We na wó pa wono maama ki ku ti tin. 19 Nɔɔnɔ wulɔ maama na wɔ se We niə yam diduɔa yi o daari o bri o donnə si ba di yi se-di tin, di na maɗi di yi mumi di, kuntu tu wó ba ji balaɗa We paari dum wɔni. Ku daari, wulɔ maama na se We niə yam yi o daari o bri o donnə si ba di se tin, kuntu tu wó ba ji kamunu We paari dum wɔni. 20 Á nan taá ye ni, abam na wɔ se We ciga kam á dwəni á cullu karanyina tiinə bam di Farizian tiinə bam, á bá wani á na cwəɗə si á tɔgi á zu We paari dum wɔ.»

Ban-zɔɗɔ na nyi di nɔn-gura te tin

21 «Abam ye ni ba deen bri dɔbam kwə bam ba wi: <Yi zaɗi n gu nɔɔnɔ. Wulɔ nan na gu nɔɔnɔ, ba maɗi si ba di o taani mu.> 22 Ku daari, a nan lagi a ta di abam ni, nɔɔnɔ wulɔ na jigi ban-zɔɗɔ di o ko-bu, ku maɗi si ba di kuntu tu di taani mu. Wulɔ na tagi di o ko-bu o wi, o ba jigi wɔbɔɗa, ku maɗi si dɔbam sariya-dirə nakwa bam mu di kuntu tu taani. Nɔɔnɔ wulɔ di na tagi di o ko-bu o wi, o yi joro, ku maɗi si kuntu tu zu min-tu mu. 23 Kuntu ηwaanɩ, nmu na lagi n kwe n peeri

n pa Wε, yi n laan na guli ni n ko-bu jigi n ban-zoηɔ, ²⁴ si n tini n pεeri dim, si n joori n vu n ko-bu wum te si á fɔgi daani. Nmυ na ki kuntu, si n laan joori n ba n kwe n pεeri dim n pa Wε.

²⁵ Ku daari, noonu nan na jaani-m o vu o saηi, si n ki lila n pa á fɔgi daani yi á daa ta wɔ yi sariya yam dim jəgə kam. Ku na dai kuntu, o laan wó ki nmυ sariya-diru wum juηa ni, si o pa n na cam. Wuntu di laan wó ki-m o tintuηu juηa ni, si o ja-m o vu o ki puina digə ni. ²⁶ A lagɔ a ta ciga di nmυ si, ní ta n wɔra taan. Nmυ na wɔ ηwi jini dim maama n ti, ba bá yagi-m.»

Ka-laga na yi kəm-balɔɔ te tin

²⁷ «Abam nan ye ni ba maηi ba ta ba wɔ: <Yi zaηi n pəni di n doη kaani.> ²⁸ Amυ nan lagɔ a ta abam ni, noonu wɔɔ na nii kaani di fra tin, ku nyi di o maηi o pəni did-o mɔ o wɔɔɔna na lag-o tin ηwaani. ²⁹ Kuntu tin, nmυ jazim yi na pai n ki lwarim, si n li-di n yagi. Nmυ yira daa didɔa na cɔgi, kú ta lana ku pa-m ku dwe n yira yam maama na wɔra yi ba di-ya min-tu ni. ³⁰ Nmυ jazim mɔ na pai n ki lwarim, si n go-di n yagi. Nmυ yira daa didɔa na cɔgi, kú ta lana ku pa-m ku dwe n yira yam maama na zɔ min-tu.»

Kaani yagim

(Matiyu 19:9, Mariki 10:11-12, Luki 16:18)

³¹ «Ba maηi ba ta ba wɔ: <Noonu wɔɔ na yagi o kaani, kuntu tu maηi si o pa-o tɔnɔ kɔɔ na wó bri ni ba yagi daani tin.> ³² Amυ nan lagɔ a ta abam ni, noonu wɔɔ na yagi o kaani yi ku dai ni o cɔgi di baaru tin, kuntu tu pε kaani wum

ki bwəŋə mʊ, dɪ o daa na zʊ barʊ wʊdɔŋ tɪn. Nɔɔnʊ wʊlʊ maama nan na di kaanɪ wʊm kʊntʊ tɪn, kʊntʊ tu dɪ ki bwəŋə mʊ.»

Durə duum na wʊ maŋɪ te tɪn

³³ «Abam maŋɪ á ye nɪ ba dɛɛn brɪ dɪbam kwə bam ba wɪ: <Yɪ zaŋɪ n kwani n ni, dɪ nmʊ na dugə n wɪ nɪ ki kʊlʊ n pa n Yuutu Baŋa-Wɛ tɪn.>
³⁴ Amʊ nan lagɪ a ta a brɪ abam sɪ á yɪ zaŋɪ á du dɪ kʊlʊkʊlʊ. Yɪ zaŋɪ á du durə dɪ Wɛ-sɔŋɔ, bɛŋwaanɪ dáanɪ mʊ yɪ Wɛ jəŋə je. ³⁵ Yɪ du-na dɪ tɪga baŋa dɪ, ka na yɪ Wɛ nɛ cwiiim jəgə tɪn ŋwaanɪ. Nan yɪ du-na dɪ Zeruzalem dɪ, sɪ kʊntʊ yɪ Wɛ pa-farʊ wʊm tɪv mʊ. ³⁶ Nan yɪ zaŋɪ á du dɪ á tɪtɪ yuu dɪ, bɛŋwaanɪ á bá wani á pa á yuuyʊə dɪdʊa tɪtɪ ləni ka ji naponɔ naa nazono. ³⁷ Nan pa-na abam <ɛɛn> ji <ɛɛn>, sɪ abam <awo> ji <awo>, sɪ á daa yɪ wəli kʊlʊkʊlʊ da. Wɔŋɔ na wəli da, kʊntʊ yɪ sɪtaanɪ nyɪm mʊ.»

Dí na maŋɪ sɪ dí taá jɪgɪ wʊ-zuru te tɪn
(Luki 6:29-30)

³⁸ «Abam maŋɪ á ni sɪ ba tagɪ ba wɪ: <Nɔɔnʊ na pi n yɪ, sɪ ba pi kʊntʊ tu dɪ yɪ. Nɔɔnʊ nan na guri n yəli, sɪ ba guri kʊntʊ tu dɪ yəli.> ³⁹ Amʊ nan lagɪ a ta a brɪ abam nɪ, nɔɔnʊ na ki-m lwarɪm, sɪ n dɪ daa yɪ ki-o lwarɪm n ma n ŋwɪ. Nɔɔnʊ nan na lɔgɪ n jazɪm pʊpɔŋɔ, sɪ n gunɪ kudɔŋ kʊm dɪ, sɪ o lɔ o wəli da. ⁴⁰ Nɔɔnʊ nan na saŋɪ-m sɪ o jonɪ n gwar-bu o jɪnɪ ŋwaanɪ, sɪ n pa o kwe n gwar-bwərə dɪ o wəli da. ⁴¹ Dɪdɛɛrʊ nan na fi-m sɪ n zɪŋɪ o zɪla n vu nabaa yɪ mʊrʊ, sɪ n zɪŋɪ n vu nabaa yɪ mʊrr-tɪle. ⁴² Nɔɔnʊ nan na loori-m

woŋo, si n kwaani n pa-o-ku. Nɔɔnɔ nan na lagu si o jini woŋo n tee ni, si n yi van-o.»

*Sono taani
(Luki 6:27-28,32-36)*

⁴³ «Abam maŋi á ni si ba tagi ba wi: <N maŋi si n ta n soe n donnə mu, si n daari n ta n culi n duna.> ⁴⁴ Amu nan lagu a ta abam ni, á taá soe á duna, si á daari á taá loori We á pa balu na jigi abam ba beesu tin. ⁴⁵ Á na ki kuntu don, kuú bri ni abam yi Baŋa-We biə mu. Beŋwaani duntu ba pɔɔri nɔɔna daani, Di pai wia nyi nɔn-balwaaru di nɔn-ŋuna maama baŋa ni. Di ta kwəri Di pai dɔa ni ka pai balu na ki lanyirani di balu na ki baloro tin maama. ⁴⁶ Abam nan na soe balu di na soe abam tin yirani, bee nyɔɔri mu á wú na We tee ni? Lampo-jonɔnə di yəni ba ki kuntu don mu. ⁴⁷ Abam nan na zuli á curru yirani mu, abam ki á dwe á donnə bam na? Balu na yəri We tin di nan yəni ba ki kuntu don mu. ⁴⁸ Abam nan maŋi si á taá yi lanyirani di ciga tiinə, ni á Ko Baŋa-We na yi lanyirani di ciga tu te tin.»

6

*Zezi na bri pɛera pam di We-loro di ni-vɔɔm
na maŋi si ku taa yi te tin
(Luki 11:2-4)*

¹ «Á taá yiri á titi, si á yi taá bri kəm-laaru tɔlu á na ki tin nɔɔna yigə ni. Á na ki kuntu don, ku bá pa á na nyɔɔri á Ko We tee ni. ² Kuntu tin, á na kwe woŋo á pa yinigə tu, á yi zanɔ á pa nɔɔna lwarɔ abam na ki kulɔ tin ni ni, ni pipiri-nyina bam na yəni ba bri ba na ki kulɔ tin ba We-di

sum wɔni, di ba tuɔ kɔm pooni yigə ni, si ku ta pa nɔɔna zuli-ba te tun. A lagɪ a ta cɪga mu di abam si, bantɔ maɲɪ ba na ba ŋwɔrɔ. ³ Nmu nan na lagɪ n wəli yinigə tu, si n yi pa nɔɔn-nɔɔnɔ lwarɪ ku ni ni, nɪnɛɛni nɔɔnɔ na kwe woŋo o pa di o jazum yi o jagwiə yəri ku ni ni te tun. ⁴ N Ko Wɛ nan nai kulɔ n na səgi n ki tun. Di laan wɔ pa n na nyɔɔri ku ŋwaani.

⁵ Abam na yəni á lagɪ á warɪ Wɛ, si á yi zanɪ á taá brɪ á tɪti ni pipiri-nyɪna bam na ki te tun. Bantɔ soe si ba taa zanɪ wɛɛni mu ba warɪ Wɛ ba Wɛ-di sum wɔni di pooni yigə ni, si nɔɔna maama taa na-ba. A lagɪ a ta cɪga mu di abam si, bantɔ maɲɪ ba na ba ŋwɔrɔ ba ti. ⁶ Nmu nan na lagɪ n warɪ Wɛ, zɔ digə wɔ n ja ka ni n pi, si n laan warɪ n Ko Wɛ dɪlɔ na wɔ jəgə kalɔ na səgi tun ni. Dɪntɔ nan nai kulɔ n na səgi n ki tun. Di laan wɔ pa n na nyɔɔri ku ŋwaani.

⁷ Abam na wɔra á warɪ Wɛ, á yi taá tiini á ŋɔɔni bitar-yɔɔrɔ nɪnɛɛni balɔ na yəri Wɛ tun na yəni ba ŋɔɔni te tun. Bantɔ yəni ba buɲɪ ni, ba na tiini ba ŋɔɔni ta-farɪ mu, Wɛ wɔ ləri ba loro. ⁸ Abam nan yi zanɪ á ki ni bantɔ na ki te tun. Bɛŋwaani á Ko Wɛ maɲɪ Di ye kulɔ abam na lagɪ tun, yi á ta wɔ loori-Di ku ŋwaani.

⁹ Abam nan maɲɪ si á taá warɪ Wɛ tintɔ don mu:

Ɓɪbam Ko wɔlɔ na wɔ wɛɛni tun,
si nmu yiri na tiə di zulə,

¹⁰ si nmu paari ba,
si nmu wɔbɔŋa ki lɔgɔ baɲa ni,
ni ku na ki n sɔŋo ni te tun.

¹¹ Pa dɪbam wɔdiu zim si ku maɲɪ dɪbam.

12 Yagı dí lwarım n ma n ce dıbam,
nı dıbam dı na yagı dí ma ce dí donnə te tın.

13 Yı pa dí na maɲım dılb na wó pa dí tı tın.
Nan vrı dıbam wo-lwaanı tu jıɲa nı.

(Nmı te paarı dı dam dı tiə

sı ku taa ve maɲa kalı na ba ti tın. Amina.)»

14 Abam na yagı á ma ce nɔɔna balı na kı abam
lwarım tın, á Ko Wε dı wó yagı abam lwarım Dı
ma ce abam. 15 Ku daarı, abam na wı yagı á ma
ce balı na kı abam lwarım tın, á Ko Wε dı bá
yagı abam lwarım Dı ma ce abam.

16 Abam nan na vɔɟı ni, sı á yı nywanı á yigə,
nı pipiri-nyına bam na yəni ba kı te tın. Bantı
yəni ba pa ba yibiyə ləni sı ku pa nɔɔna lwarı nı
ba vɔɟı ni mı. A lagı a ta cıga mı dı abam sı,
bantı maɲı ba na ba ɲwııı. 17 Nmı nan na vɔɟı
ni, sı n su n yıə sı n daarı n lı n yuu lanyıranı.

18 Kuntı mı wó pa nɔɔn-nɔɔnı bá lwarı nı n
vɔɟı ni. N Ko Wε dılb na wı jəgə kalı na səgi nı
tın yıranı mı ye. Dıntı nan nat kulı n na səgi
n kı tın. Dı laan wó pa n na nyɔɔrı ku ɲwaanı.»

Wε-sɔɲɔ jıjıgııı taanı

(Luki 12:33-34, 11:34-36, 16:13, 12:22-31)

19 «Nan yı zanı á kwaanı sı á na jıjıgııı zanzan
lɔgı kuntı baɲa nı. Á na tıɲı jıjıgııı lɔgı baɲa
yo, ti wó ba ti cɔɟı. Tıa wó mu-tı, yı ti wó sɲı
tı cɔɟı. ɲwıına dı ma wó bwəri sɔɲɔ kım ba zı
ba ɲɔ-tı. 20 Abam nan maɲı sı á tıɲı á jıjıgııı
zanzan Wε-sɔɲɔ nı mı. Dáanı mı tıa daa bá
wanı ka mu-tı, yı ti bá sɲı tı cɔɟı, yı ɲwıına dı
bá wanı ba ɲɔ-tı. 21 Bɛɲwaanı, abam jıjıgııı na
tigi mε tın, á bıcara dı tigi dáanı mı.

22 Nɔɔnɔv yiə mɔv nyi nɔnɛɛni kanɩa kalɔv na paɩ o yira jigi pooni te tɩn. Kɔntɔv tɩn, nɔmɔv yiə na lana, kɔv paɩ n yira maama wɔv pooni wɔni mɔv.

23 Nɔmɔv yiə nan na ba lana, kɔv paɩ n yira maama wɔv lim wɔni mɔv. Kɔntɔv tɩn, nɔmɔv yiə ya na maɩɩ sɩ ya taa yi pooni tɩn nan na yi lim, kɔv laan wɔv ta tiini kɔv yi lim kɔv ja gaali.

24 Nɔɔn-nɔɔnɔv bá wani o li wɔbɔɩ-ɔɔɔwɩ, sɩ o ma tɩɩɩ o pa o yuutiinə bale. Oó ta culi ɔɔɔwɩ wɔm yi o daari o soe wɔɔɔɩ wɔm, naa oó ta nɩɩ ɔɔɔwɩ wɔm yi o daari o gooni wɔɔɔɩ wɔm. Kɔntɔv ɩɩwani abam bá wani á pa sɩ Wɛ taa yi á yuutu, sɩ á daari á pa səbu ɔɩ taa yi á yuutu.

25 Kɔntɔv ɩɩwani mɔv a lagi a ta abam, sɩ á yi taá liə ɔɩ lɔɩv baɩa kulɔkɔlɔv, kɔv na yi á ni-wɔɔɩ, naa á na wɔv zɔv gwaaru tɩlɔv tɩn. Bɛɩwani á ɩɩwɩa garɩ wɔɔɩ. Yira yalɔv Wɛ na pɛ abam tɩn ɔɩ maa garɩ gwaaru. 26 Nan maani-na á nii zunə na yi te tɩn. Bantɔv ba duə, yi ba ba zagɩ mɩna ba kɩ tuli ni. Kɔv nan yi á Ko Wɛ mɔv nii ba baɩa ni ɔɩ ba ni-wɔɔɩ. Abam nan ba jigi kuri á dwe zunə bam na? 27 Abam wɔlɔwɔlɔv bá wani o tonɩ o ɩɩwɩa ɔɩ finɩtɩn ɔɩ, o na maɩɩ o li te ɔɩ.

28 Bɛɛ nan mɔv yi á kɩ liə ɔɩ gwaaru wɔɩɔ? Maani-na á nii ga-punnu tum lam na yi te tɩn. Tɩntɔv nan wari ti tɩɩɩ yi ti wari gwaaru ti sɔ.

29 Nan taá ye-na ni, tɩntɔv jigi lam ti dwe Pɛ Salɔmɔn dɛɛn na maɩɩ o zɔvri gwar-ɩɩnɩv tɩlɔv tɩn. 30 Kɔv nan na yi gaaru tum kɔntɔv, tɩntɔv ba jigi dɛ ɔɩ nɔɔna na zɛɛ-tɩ. ɔɩ kɔntɔv ɔɩ Wɛ ta mɔv paɩ ti jigi lam kɔntɔv ɔɩ. Kɔntɔv ɩɩwani, kɔv na

yi abam, We bá nii abam baɲa ni cɪga? Bɛɛ nan yi á ba ki á wu-dɪɖa dɪ We?

³¹ Kuntɔ ɲwaanɪ, á yi taá liə dɪ á na wú di woɲo kulɔ naa á na wú zɔ woɲo kulɔ tɪn. ³² Balɔ na yəri We tɪn mu tiini ba buɲɪ wəənu tɪm kuntɔ maama wɔbuɲa. Abam Ko We nan maɲɪ Dɪ ye woɲo kulɔ na maɲɪ dɪ abam tɪn. ³³ Abam maɲɪ sɪ á da yigə á beeri Baɲa-We paari dɪm dɪ ɲwɪa kalɔ na tɔgi We wɔbuɲa tɪn. Á na ki kuntɔ, We laan wú wəli abam wəənu tɪɔ na daari tɪn. ³⁴ Dɛ maama tui dɪ dɪ titɪ cam mu. Á nan yi taá pa liə jigɪ abam dɪ jwa woɲo. Yagi-na sɪ jwa dɛ dɪm titɪ wú nii dɪ titɪ woɲo.»

7

Yi ɲɔɔni n donɲ wəənu (Luki 6:37-38,41-42)

¹ «Abam yi taá ɲɔɔni á donnə wəənu, sɪ We yi ɲɔɔni abam dɪ wəənu. ² Bɛɲwaanɪ, abam na ɲɔɔni á donnə wəənu te tɪn, We wú tɔgi kuntɔ donɲ mu Dɪ ma di á sariya. Abam na mai bwaɲa kalɔ á maɲɪ á pa á donnə tɪn, We dɪ wú mai bwaɲa kantɔ mu Dɪ maɲɪ Dɪ pa abam sɪ ku taa mai daani.

³ Abam nyɪ dɪ nɔɔnɔ na nii o donɲ yi ni o na ga-balaɲa da, yi o daari o ba lagɪ sɪ o lwarɪ ni o titɪ yi jigɪ daa tɪn. Ku maɲɪ sɪ ku taa yi kuntɔ donɲ na? ⁴ Daa na wu nmɔ yi ni tɪn, nɪ ki ta mu n ta dɪ n donɲ ni o pa n li gaa o yi ni n yagi? ⁵ Nmɔ yi pipiri-nyum dɪ nmɔ na ki n donɲ te tɪn. Nmɔ nan maɲɪ sɪ n li n titɪ yi daa kam mu, sɪ n laan wanɪ n nii lanyɪranɪ sɪ n li n donɲ yi gaa kam.

⁶ Yı zanı á kwe wænu tılv na yı wo-kamunə Wε yigə nı á pa balv na vın Wε tın. Á na kı kuntu, baá cɔgı-tı, yı ba daarı ba cɔgı abam tıtı dı ba wəli da.»

*Wε-loro
(Luki 11:9-13)*

⁷ «Á taá loori Wε, sı Dı wú pa abam kulv á na lagı tın. Beeri-na kulv á na lagı tın, sı á wú na. Magı-na boro, sı baá pırı ba pa abam. ⁸ Bεɲwaanı wulv maama na loori Wε sı Dı pa-o woɲo tın wú joɲı. Wulv maama na beeri woɲo tın wú na-kv. Baá pırı ba pa wulv maama na magı boro tın.

⁹ Abam wulv na jıgı bu yı o na loori-m wɔdıu, nmv wú se n kwe kandwε n pa-o na? ¹⁰ Naa o na loori-m kaləɲə, nı se n pa-o bısankwıa na? ¹¹ Awo. Abam wurv na ba lana yı á ta ye sı á taá paı á bıə wo-laarv tılv ba na lagı tın, á Ko Wε na lamma Dı dwe abam tın bá kwe wo-laarv Dı pa balv na loori-Dı tın na?

¹² Á taá kı á donnə lanyıranı, sı kv maɲı dı á na lagı sı bantv taa kı abam te tın. Kuntu mv yı cıga kalv Moyısı dı Wε nijonɲə bam zaasım dım na maɲı dı brı tın.»

*Zezi karabiə na wú tɔgı cwəɲə kalv tın
(Luki 13:24)*

¹³ «Á taá cv á tıtı, sı á wantı á tɔgı cwə-mumına kam á vu á na ɲwıa Wε tee nı. Kv daarı cwəɲə kalv nı na yalma yı ka vəɲə yı mwalı mwalı tın maa ve ka kweeli cɔgım jəgə nı mv, yı nɔona zanzan mv tɔgı cwəɲə kantv. ¹⁴ Kv daarı cwəɲə kalv nmv na wú da sı n vu n joɲı ɲwıa Wε tee nı

tin ni yi mumuna mu, yi ka pɔni. Nɔɔna finftun yiranu mu togi cwɛŋɔ kam kuntu.»

*Ba lwarɩ tiu ku biɔ lɛrim ni mu
(Luki 6:43-44, 13:25-27)*

¹⁵ «Á taá yiri á titi di balu na paɩ ba yi Wɛ nijonɔnɔ yi ba dai tin. Bantu yɛni ba ki ba yibiyɔ ni ba yi nɔn-ɔɔna mu te abam yigɔ ni, yi ba nan lagi ba cɔgi abam ni nywɛnkuri na lagi si cɔgi peeni te tin mu. ¹⁶ Ba titɔɔna nan mu wó pa á lwarɩ ba na yi balu tin. Bɛɔwaani tiu tɛrɛ ku na wó wani ku lɛ ku don biɔ. N bá na swan sabara yuu ni naa mɔɔla kaligoɔ yuu ni. ¹⁷ Tu-ɔɔɔ mu lɛri bu-ɔɔna. Tu-balɔɔ di maa lɛri bu-balwaarɩ. ¹⁸ Tu-ɔɔɔ tɛrɛ ku na wó lɛ bu-balwaarɩ. Tu-balɔɔ di nan tɛrɛ ku na wó lɛ bu-ɔɔna. ¹⁹ Tiu kulɩ maama na ba lɛri bu-ɔɔna tin, baá go-ku ba di mini ni mu. ²⁰ Kuntu tin, ba titɔɔna mu wó pa á lwarɩ ba na yi balu tin.

²¹ Ku dai ni balu maama na bɛ amu ni <Yuutu, Yuutu> tin mu wó togi ba zu Wɛ paari dim wɔni. Ku nan yi balu na suni ba togi amu Ko Wɛ wɔɔɔna tin mu. ²² Sariya de dim na yiɔ, nɔɔna zanzan wó ta di amu ba wi: <Dí Yuutu, dibam deen togi nmu yiri dim ɔɔwaani mu dí ɔɔɔni Wɛ yiyi-ɔɔwɛ, yi dí ma nmu yiri dim dí zɛli ciciri nɔɔna yira ni, yi dí daari dí ma dí ki wo-kinkagila zanzan.> ²³ A laan wó ta di ba a wi: <A maɔi a yɛri abam. Ve-na daa ni, abam kɛm-balwaarɩ tiinɔ-ba.> »

*Dí na maɔi si dí sɛ Wɛ taani te tin
(Luki 6:47-49)*

tu wum te si n pa o nii n yira yam, si n daari n ja peera yalɔ Moyisi cullu tum na bri ni ya manɔ tun n vu n pa-o, si o ma kaani Baɗa-We. Kuntu mu wɔ bri nɔɔna maama ni n yawu kum sɔni ku je.»

Zezi na pe pamaɗna yigə tu tintuɗɗu na yazura te tin

(Luki 7:1-10)

⁵ Zezi laan ma vu o yi tu kudon, ku yiri mu Kapernawum. Pamaɗna yigə tu wɔdon ma ba o te, ⁶ yi o loor-o o wi: «Amu tu, a jigi a tintuɗɗu mu o tigi sɔɗɔ ni yi o wɔɛ, ku tiini ku cana o yira ni. O ma gwarigi yi o wari o zani.»

⁷ Zezi ma lar-o o wi: «Aá da a vu si a pa o na yazura.»

⁸ Pamaɗna yigə tu wum ma leri o wi: «Amu tu, a wɔ manɔ si n ba n zu amu sɔɗɔ. Nan weeni n ta di n ni ni a tintuɗɗu wum zani. N na tagi kuntu, oó na yazura. ⁹ Benwaani, amu di yi nɔɔnu wulu nɔɔna badonna na jigi dam amu baɗa ni tin, yi a di daa ta jigi dam pamaɗna badaara baɗa ni. A na tagi a wi, nɔɔnu wulu ve, o manɔ si o vu mu. A nan daa na wi, nɔɔnu wulu ba, o di wɔ ba mu. Ku daa zi yi a tintuɗɗu, a na wi o ki wono, oó ki mu. Kuntu, a ye si, nmu na tagi kulɔ maama kú ki.»

¹⁰ Zezi na ni kuntu tin, ku ma tiini ku su-o. O ma ta di balu na tɔgi ba wura tin o wi: «A lagi a ta ciga mu di abam si, a wɔ ne nɔɔn-nɔɔnu o na jigi wu-diɗɗa di amu nuneeni nɔɔnu wontu na jigi wu-diɗɗa te tin, ku na manɔ ku yi Yisrayeli dwi tiinə bam wuni di. ¹¹ A lagi a ta abam si, nɔɔna zanzan wɔ nuni lugu baɗa je maama ni,

ba ba ba zɔ Wɛ paari dɔm wɔ. Dáani mu ba laan wó jɔni dɔ dɔbam nabaara Abraham dɔ Yizaki dɔ Zakɔbi, yi ba di ywəəni daani. ¹² Kɔ daari, Yisrayeli dwi tiinə balɔ ya na maɲi sɔ ba zɔ Wɛ paari dɔm wɔ tɪn, bantɔ daa bá na cwəɲə sɔ ba zɔ. Wɛ wó zəli-ba Dɪ yagi lim je ni, mɛ nɔɔna na yaara yi ba keerə yi ba dɔni ba nwa tɪn.»

¹³ Zezi laan ma ta dɔ pamaɲna yigə tu wɔm o wɔ: «Nan ve. Nmɔ na ki n wɔ-dɔdɔba dɔ amɔ sɔ a ki kulɔ tɪn, Wɛ wó pa kɔ ki.»

Maɲa kam kɔntɔ ni nɔɔ mu o tɪntɔɲnɔ wɔm sɔni o na yazurə.

Zezi na pɛ Pɪyɛɛri tɪnkaani dɔ yawɪna zanzan na yazurə tɛ tɪn

(Mariki 1:29-34, Luki 4:38-41)

¹⁴ Zezi laan ma vu Pɪyɛɛri-ba sɔɲɔ. O ma na Pɪyɛɛri tɪnkaani na tigə o ba jigɪ yazurə. Kɔ yi paa mu jig-o. ¹⁵ Zezi ma vu o ja o jɪɲa, yi paa kam nunɔi o yɪra ni. Kaani wɔm laan ma zaɲi o ki wɔdiu o pa-o.

¹⁶ Tɪga na tu ka wɔra ka yi tɪn, nɔɔna maa jaani ciciri na jigɪ balɔ tɪn zanzan ba tui Zezi tɛ. O maa yəni o ma o ni-taani o zəli ciciri sɔm, yi o daari o pa yawɪna bam maama na yazurə.

¹⁷ O ki kɔntɔ, sɔ kɔ pa Wɛ nijɔɲnu Ezayi na maɲi o ta kulɔ faɲa faɲa tɪn mu sɔni kɔ ki, ni o dɛɛn na tagɪ o wɔ:

«Wɔntɔ mu jɔɲi dɔbam cam dɔ dɪ yawɪrɔ maama o zɪɲi.»

Balɔ na lagɪ sɔ ba tɔgɪ Zezi tɪn na maɲi sɔ ba ki tɛ tɪn

(Luki 9:57-62)

¹⁸ Zezi dæen na ne ni ko-fɔrɔ tiini ku wɔ o tee ni tɪn, o ma pa o karabiə bam ni si ba be niɪv kum ni didoŋ dɪm. ¹⁹ Ba daa ta na wɔ ke tɪn, We cullu karanyɪna tu wɔdoŋ ma vu o te, yɪ o ta did-o o wɪ: «Karanyɪna, nmɔ na lagɪ n vu je sɪlɔ maama tɪn, amɔ wɔ tɔgɪ a vu.»

²⁰ Zezi ma lər-o o wɪ: «Ku na yɪ yirə, bantɔ jɪgɪ bɔɔna ba tigi da. Zunə dɪ jɪgɪ pwəru ba tigi da. Ku daari amɔ Nabiin-bu wɔm ba jɪgɪ jəgə sɪ a pəni da a sin.»

²¹ Nɔɔnɔ wɔdoŋ dɪ na yɪ o karabiə bam wɔ nɔɔnɔ didɔa tɪn ma ta did-o o wɪ: «Amɔ tu, yagɪ sɪ a vu a kɪ a ko luə, sɪ a laan ba a tɔgɪ nmɔ.»

²² Zezi ma lər-o o wɪ: «Ta n tɔgɪ-nɪ, sɪ n yagɪ sɪ balɔ na ba jɪgɪ ŋwɪa We tee ni tɪn taa kɪ ba lwi.»

*Zezi na jɪgɪ dam vu-fɔrɔ dɪ na banja ni te tɪn
(Mariki 4:35-41, Luki 8:22-25)*

²³ Zezi dɪ o karabiə bam laan ma vu ba zu naboro wɔ sɪ ba ke. ²⁴ Vu-fɔrɔ ma da ku zaŋɪ ku magɪ boro kum, yɪ ku wɔra ku miisi na bam kuri nɪ, dɪ Zezi ya tigi o dɔa. ²⁵ O karabiə bam ma vu ba zaŋ-o ba wɪ: «Dí Yuutu, vrɪ dɪbam n yagɪ, sɪ dí lagɪ dí tɪ.»

²⁶ O ma ta dɪ ba o wɪ: «Bɛŋwaani mu yɪ fɔvni jɪgɪ abam? Abam ba jɪgɪ wɔ-didɔa dɪ amɔ na?» O laan ma zaŋɪ wɛɛnɪ, yɪ o bagɪ vii kum dɪ na bam, yɪ tɪ maŋɪ da cɪmm.

²⁷ Ku ma tiini ku kɪ nɔɔna bam yəəu, yɪ ba te ba wɪ: «Nɔɔnɔ wɔntɔ yɪ wɔɔ mu, yɪ vii dɪ na dɪ ta sɛ o ni?»

*Zezi na zəli ciciri nɔɔna bale yɪra ni te tɪn
(Mariki 5:1-20, Luki 8:26-39)*

28 Ba laan ma vu ba be nɪnɪv kɪm ni dɪdɔŋ dɪm, mɛ Gadara tiinə na zɔvɪ da tɪn. Nɔɔna bale maa wɔra ciciri na jɪgɪ-ba sɪ yaara. Bantɔ tigi yibeelə je nɪ mɪ, yɪ ba jɪgɪ fɔvɪnɪ, kɔ pɑ nɔɔn-nɔɔnɔ wari o tɔgɪ cwəŋə kam kɪntɔ o kɛ. Ba laan ma nuŋi yibeelə je sɪm nɪ ba vu ba jeeri Zezi. 29 Ba ma kaasɪ baŋa baŋa ba wɪ: «Baŋa-Wɛ Bu, nɪmɪ tu dɪbam te sɪ n kɪ bɛɛ mɪ? Nɪmɪ tu sɪ n yaari dɪbam yɪ Wɛ sariya dɛ dɪm ta wɔ yɪ mɪ na?»

30 Je sɪm kɪntɔ nɪ tərə zanzan mɪ ya wɔra ba beeri ba di. 31 Ciciri sɪm ma loori Zezi sɪ wɪ: «Nɪmɪ na lagɪ n zəlɪ dɪbam, sɪ n pa dɪ vu dɪ zɔ tərə bantɔ.»

32 O ma ta o wɪ, sɪ ve. Sɪ ma sɪnɪ sɪ nuŋi nɔɔna bam yɪra nɪ sɪ vu sɪ zɔ tərə bam. Tərə bam maama ma duri ba tu ba tɔ nɪnɪv kɪm wɔnɪ ba li na ba tɪ.

33 Nɔɔna balɔ ya na nii tərə bam tɪn ma duri ba vu tɔv kɪm wɔ. Ba ma ta kɔlɔ maama na kɪ tɪn, dɪ Zezi na zəlɪ ciciri sɪm nɔɔna bale bam yɪra nɪ te tɪn. 34 Kɔ ma pa tɔv kɪm nɔɔna bam maama nuŋi ba vu sɪ ba jeeri Zezi. Ba na nɛ-o tɪn, ba ma loor-o sɪ o nuŋi ba tɔv kɪm wɔnɪ o viiri.

9

*Zezi na brɪ nɪ o jɪgɪ dam sɪ o yaɪgɪ nɔɔna lwarɪm o ma ɛ-ba te tɪn
(Marɪkɪ 2:1-12, Luki 5:17-26)*

1 Zezi laan ma joori o vu o zɔ naboro kɪm. O ma be nɪnɪv kɪm o vu o yɪ o tɪtɪ tɔv Kapernawum.
2 O na wɔra tɪn, nɔɔna badonnə ma zɪŋɪ kɔrɔ dɪ gungolo ba ba o te. Zezi ma lwarɪ ba na tiini ba

kɪ ba wɔ-dɪdɔba dɪd-o te tɪn. O ma ta dɪ kɔrɔ kɔm o wɪ: «A bu, kɪ pu-dɪa, sɪ nmɔ lwarɪm dɪm ti.»

³ Wɛ cullu karanyɪna tiinɛ badonnɛ maa wɔra, yɪ ba bwe ba titɪ nɪ ba wɪ: «Nɔɔnɔ wɔntɔ ɲɔɔnɪ o twɪ Wɛ mɔ o paɪ o dɪ Wɛ yɪ bɪdwɪ mɔ.»

⁴ Zezi ma lwarɪ ba na bɔɲɪ kɔlɔ tɪn. O ma bwe-ba o wɪ: «Bɛɛ mɔ yɪ á jɪgɪ wɔbɔɲ-balwaarɔ tɪntɔ á wɔnɪ? ⁵ Kɔɔ mɔ yɪ mwali kɔ dwe, a na tagɪ dɪ kɔrɔ kɔm a wɪ: <Nmɔ lwarɪm dɪm ti> mɔ yɪ mwali, naa a na tagɪ a wɪ: <Zaɲɪ n ta n veə> mɔ yɪ mwali? ⁶ Amɔ nan wó pa abam lwarɪ nɪ, amɔ na yɪ Nabiin-bu wɔm tɪn jɪgɪ dam lɔgɔ banja nɪ, sɪ a yagɪ nɔɔna lwarɪm a ma ce-ba.» O laan ma ta dɪ kɔrɔ kɔm o wɪ: «Zaɲɪ wɛɛnɪ sɪ n kwe n gungolo kɔm n ja n vu sɔɲɔ.»

⁷ O na tagɪ kɔntɔ tɪn, nɔɔnɔ wɔm ma sɪnɪ o zaɲɪ o vu sɔɲɔ. ⁸ Nɔn-kɔgɔ kɔm maama na nɛ kɔntɔ tɪn, fɔbɔnɪ ma zɔ-ba. Ba ma zuli Wɛ dɪ Dɪ na pɛ dam dɪntɔ don wɔ nabiinɛ tee nɪ tɪn.

*Zezi na bɔɲɪ Matiyu sɪ o taa tɔg-o te tɪn
(Marɪkɪ 2:13-17, Luki 5:27-32)*

⁹ Zezi laan ma nunjɪ o maa kɛa. O ma na nɔɔnɔ wɔdon, o yɪrɪ mɔ Matiyu. O dɛɛn je mɛ seenɪ o na yɛnɪ o jonjɪ lampoo tɪn mɔ. Zezi ma ta dɪd-o o wɪ: «Zaɲɪ n ta n tɔgɪ-nɪ.» O ma sɪnɪ o zaɲɪ o tɔgɪ o kwaga.

¹⁰ Zezi dɛɛn ma vu Matiyu sɔɲɔ sɪ o di wɔdiu, o dɪ o karabiɛ bam. Lampo-jonɲɛ dɪ nɔn-cɪcɔgɪrɔ zanzan dɪ maa tɔgɪ ba wɔra ba di wɔdiu kɔm dɪ ba. ¹¹ Farizɪan tiinɛ dɪ maa tɔgɪ ba wɔra. Bantɔ na nɛ Zezi na kɪ te tɪn, ba ma vu ba ta dɪ o karabiɛ bam ba wɪ: «Bɛɛ mɔ kɪ yɪ á karanyɪna kam di

wɔdiu dɔdaani lampo-jonɔnɛ dɪ nɔn-cɪcɔgɪrɔ tɪm kɔntɔ?»

¹² Zezi ma ni ba na tagɪ kulɔ tɪn. O laan ma ta o wɪ: «Kɔ na yɪ balɔ na jɪgɪ yazurɛ tɪn, bantɔ wɔ maɲɪ sɪ ba vu dɔgɪta tu te sɪ o sooni-ba. Kɔ daari balɔ na ba jɪgɪ yazurɛ tɪn mu maɲɪ sɪ ba vu sɪ ba na soonim. ¹³ Wɛ tɪtɪ maɲɪ Dɪ ta Dɪ wɪ: <A lagɪ sɪ nabiinɛ taa jɪgɪ da-ɲwanɛ mu, sɪ kɔ dai nɪ ba taa mai ba wɛɛnu mu ba kaani-nɪ.> Ve-na á zaasi taani dɪm kɔntɔ kuri cɪga. Amɔ na tu lɔgɔ baɲa tɪn, kɔ dai sɪ a bɛɲɪ balɔ na maɲɪ ba yɪ nɔn-ɲɔna tɪn, amɔ nan tu sɪ a bɛɲɪ nɔn-balwaarɔ mu sɪ ba ba amɔ te.»

*Zezi zaasɪm dɪm na yɪ zaasɪm-dɔvɔri te tɪn
(Marɪkɪ 2:18-22, Luki 5:33-39)*

¹⁴ Zan karabiɛ dɛɛn ma vu Zezi te, yɪ ba bwe-o ba wɪ: «Dɪbam dɪ Farizɪan tiinɛ bam yɛni dɪ vɔ ni maɲa zanzan. Bɛɛ mu yɪ nmɔ karabiɛ bam ba vɔ ni kɔntɔ?»

¹⁵ Zezi ma lɛri-ba o wɪ: «Nɔɔnɔ na di kaani yɪ o kɪ candiɛ, yɪ o cilonnɛ na wɔra sɪ ba tɔgɪ ba di, bantɔ wɔ wanɪ ba nywanɪ ba yigɛ sɪ ba yɪ di wɔdiu yɪ kan-barɔ wɔm ta wɔ ba tee nɪ na? Ba bá sɛ ba kɪ kɔntɔ. Kɔ nan wɔ ba kɔ yɪ maɲa kam ba laan na wɔ ja kan-barɔ wɔm ba viiri tɪn. Maɲa kam kɔntɔ nɪ yɪ o daa na ba ta wɔ ba tee nɪ tɪn, mu o cilonnɛ bam laan wɔ vɔ ni.

¹⁶ Nɔɔn-nɔɔnɔ dɪ nan bá sɛ o kwe garyi-dɔvɔri o ma fɛri gwar-donɔ kulɔ na kaari tɪn. O na kɪ kɔntɔ, kɔ fɛrim dɪm laan wɔ vuuri gɔrɔ kum kɔ pa kɔ tiini kɔ cɔgɪ zanzan. ¹⁷ Nɔɔn-nɔɔnɔ dɪ nan bá sɛ o kwe sa-dɔɲa o lo o kɪ lɔ-donɔ wɔnɪ. O na kɪ kɔntɔ yɪ sana kam na keeri, kaá pa lɔɔ kum

bagi mu. Kuntu nwanu sana kam wu lo, yi loo kum di cugi. Noonu nan manji si o kwe sa-dnja o ki lo-dnju wonu mu, si ti maama manji daani.»

Zezi na pe kaanu na yazura yi o bi Zwifə yigə tu bukɔ te tin

(Mariki 5:21-43, Luki 8:40-56)

¹⁸ Zezi deen na wura o njonu kuntu tin, Zwifə yigə tu wodonj ma ba o te. O kuni doonə o yigə ni yi o wi: «Amu bukɔ mu tɔga lele kuntu. Nan ba si n ma n jnja n dwe-o, si o joori o na njwa.»

¹⁹ Zezi ma zanji o tɔg-o, di o karabiə bam maama.

²⁰⁻²¹ Ba na maa ke kuntu tin, kaanu wodonj di ya tɔgi o wura, o na tiini o wɔe ka-wu taan bina fugə-yale. O maa buɔi o wonu o wi: «A na manji a dwe o goro kum yiranu di, aá na yazura.» O ma ke Zezi kwaga o dwe o goro kum ni. ²² O na dwe-o kuntu tin, o ma pipiri o nii-o yi o wi: «A bukɔ, ki pu-dia. Nmu na ki n wu-didwa di amu te tin mu pe n na yazura.»

Manja kam kuntu ni noo mu kaanu wum sɔnu o na yazura.

²³ Zezi laan ma vu o zu Zwifə yigə tu wum sɔɔ. O ma zu o na balu na manji ba wu wi yi ba kwe noona ba ki tin na ti ba yigə si ba ki-o, di noona zanzan na keeri yi ba fri ba titi. ²⁴ O ma ta di ba o wi: «Zanji-na á nuni, si bu wum wu tigi, o tigi o do mu.» O na tagi kuntu tin, noona bam maa jig-o ba mwana. ²⁵ Ba na pe kɔgɔ kum maama nuni tin, Zezi laan ma vu o zu digə kam bu wum na wura tin. O ma ja o jnja o pa o bi o zanji weenu.

²⁶ O kam dim kuntu ma jagi di yi tu kum je sim maama.

Zezi na puri lilwə bale yiə te tɪn

²⁷ Zezi dɛɛn ma zaŋɪ o maa kɛa. O na maa ve tɪn, lilwə bale ma zaŋɪ ba tɔɔɪ o kwaga, yɪ ba tɛ dɪ kwər-dɪa ba wɪ: «Pɛ Davidi dwi tu! Duri dɪbam yibwənə!»

²⁸ O ma vu o zɔ sɔŋɔ kɔdɔŋ. Lilwə bale bam ma tɔɔɪ ba zɔ da. O laan ma bwe-ba o wɪ: «Abam buŋɪ sɪ aá wanɪ a kɪ á na lagɪ kɔlɔ tɪn a pa abam na?»

Ba ma lər-o ba wɪ: «Dɪbam tu, ɛɛn, nɪ wanɪ n kɪ.»

²⁹ O laan ma dwe ba yiə yam yɪ o wɪ: «Abam na kɪ á wɔ-dɪdɔa dɪ amɔ sɪ a kɪ kɔlɔ a pa abam tɪn, Wɛ wɔ pa kɔ kɪ.» ³⁰ O na tagɪ kɔntɔ tɪn, ba yiə yam ma sɪnɪ ya joori ya puri. O ma kaanɪ-ba sɪ ba yɪ pa nɔɔn-nɔɔnɔ lwarɪ kɔ ni nɪ. ³¹ O na kaanɪ-ba kɔntɔ tɪn, ba ta zaŋɪ ba karɪ ba ŋɔɔnɪ o taanɪ je sɪm maama nɪ.

Zezi na pɛ mɪmaa ŋɔɔnɪ te tɪn

³² Maŋa kalɔ ba na maa kɛ tɪn, nɔɔna badonnə ma ja mɪmaa ba ba Zezi te. Kɔ yɪ cicirə mɔ tɔɔ-o ka pa o warɪ o ŋɔɔnɪ. ³³ Zezi ma zəlɪ cicirə kam o yɪra nɪ, yɪ nɔɔnɔ wɔm laan wai o ŋɔɔna. Kɔ ma sɔ nɔn-kɔɔɔ kɔm maama, yɪ ba tɛ ba wɪ: «Dɪbam maŋɪ dɪ wɔ nɛ wo-kɪnkagɪlɪ dɪntɔ dɔŋ Yisɪrayɛlɪ tɔ nɪ.»

³⁴ Kɔ daari Farizɪan tiinə bam dɛɛn wɔ sɛ, yɪ ba wɪ: «Wɔntɔ na wai o zəlɪ sɔtaana tɪn, kɔ yɪ sɔtaana-pɛ dam ŋwaanɪ mɔ.»

³⁵ Zezi dɛɛn maa kaagɪ tɪ-kamunə dɪ tɪ-balɛ sɪm maama wɔnɪ. O maa yənɪ o zɔwɪ Zwifə bam Wɛ-di sɪm o brɪ-ba Wɛ kwər-ywəŋə kam, dɪ Wɛ na lagɪ Dɪ di paarɪ nɔɔna tɪtarɪ nɪ te tɪn. O maa

paɪ nɔɔna na yazurə dɪ ba yawurɔ dwi dwi. ³⁶ O dɛɛn na nɛ nɔn-kɔgɔ kum yaara yam na yɪ te tɪn, ba nwanja ma zu-o lanyiranɪ, bɛnwaanɪ ba tiini ba bwəni yɪ ba dam dɪ ti. Ba nyɪ dɪ peeni sɪlɔ na ba jɪgɪ nayurɔ sɪ o taa nii sɪ banja nɪ te tɪn. ³⁷ O laan ma ta dɪ o karabiə bam o wɪ: «Kɔ nyɪ dɪ faa na kɪ lanyiranɪ yɪ tintɔɲna finfin yiranɪ mu wɔra sɪ ba kɪ-kɔ te tɪn. ³⁸ Nan loori-na faa kum tu sɪ o tɔɲɪ nɔɔna zanzan, sɪ ba vu ba kɪ o faa kum ba pa-o.»

10

Zezi na tɔɲɪ o karabiə fugə-bale bam te tɪn
(*Mariki 3:13-19, 6:7-13, 13:9-13, 9:41, Luki 6:12-16, 9:1-6, 21:12-17, 12:2-9, 51-53, 14:26-27*)

¹ Zezi dɛɛn ma bəɲi o karabiə fugə-bale bam sɪ ba ba o te. O ma pa-ba dam sɪ ba wanɪ ciciri ba zəli nɔɔna yɪra nɪ, sɪ ba daari ba pa nɔɔna na yazurə dɪ ba yawurɔ dwi maama.

² O karabiə fugə-bale bam yɪra mu tintɔ:
O ma da yigə o bəɲi Simɔn wɔlɔ yɪrɪ dɪdonɲ na
yɪ Pɪyɛɛrɪ tɪn,
dɪ Andre wɔlɔ na yɪ Simɔn nyaanɪ tɪn,
dɪ Zakɪ, dɪ o nyaanɪ Zan balɔ na yɪ Zebede biə
tɪn,

³ Filipi dɪ Batelemi,
Toma dɪ Matiyu wɔlɔ ya na yɪ lampo-jonnu tɪn,
Zakɪ wɔlɔ na yɪ Alɪftɪ bu tɪn, dɪ Tadı,

⁴ Simɔn wɔlɔ na yɪ Zelɔtɪ nɔɔna bam wɔ nɔɔnɔ
tɪn,
dɪ Zudasɪ Yiskariyo wɔlɔ na wɔ ba o yəgi Zezi o
pa nɔɔna tɪn.

⁵ Zezi laan ma tɔŋɔ bantɔ fugə-bale bam sɪ ba nunji ba vu ba tɔɔli Wɛ kwərə kam. Ba na lagɪ ba kɛ tɪn, o ma pa-ba ni o wɪ: «Yɪ zanɪ á vu dwi-ge tiinə na zɔvri me tɪn, naa á vu Samari tiinə tɪv. ⁶ Á nan manɪ sɪ á vu Yisɪrayeli dwi tiinə bam te, beŋwaanɪ bantɔ nyɪ dɪ peeni sɪɔ na je tɪn mɪv. ⁷ Nan ve-na á brɪ-ba nɪ manja kam yiə, Wɛ paaru dɪm lagɪ dɪ ba nɔɔna tɪtari nɪ. ⁸ Ve-na á taá pa yawɪna na yazurə, sɪ á daari á taá bi balɔ na tɪgɪ tɪn, sɪ á pa nanywaanɔ joori tɪ na yazurə tɪ ji lanyiranɪ, sɪ á daari á taá zəli ciciri nɔɔna yɪra nɪ. Á nan manɪ sɪ á zəni nɔɔna zaanɪ mɪv, nɪ abam dɪ na jonɪ Wɛ dam dɪm zaanɪ te tɪn. ⁹ Á na maa ve, sɪ á yɪ zanɪ á kwe səbu-sɪŋa naa səbu á kɪ á gwar-fwɛla nɪ á wəli da. ¹⁰ Nan yɪ kwe-na tampɔɔɔ kulɔ ba na kɪ wɔdiu da tɪn. Á nan yɪ kwe gwaaru tile tile naa natra naa nacəgə á wəli da. Beŋwaanɪ tintɔŋɔv manɪ dɪ o ni-wɔdiu mɪv.

¹¹ Abam nan na ve á yɪ tɪv kulɔ maama, sɪ á lagɪ nɔɔvɔ wɔɔɔ na wɔ jeeri abam dɪ wɔpolo tɪn, á vu o sɔŋɔ á taá wɔra sɪ kv ba kv yɪ á viirim. ¹² Á nan na ve á zɔ sɔŋɔ kulɔ, sɪ á jɔɔvɔ-ba á ta nɪ: <Wɛ wɔ pa abam yazurə.> ¹³ Sɔŋɔ kɔm tiinə nan na jeeri abam lanyiranɪ, yazurə yam wɔ ta wɔra dɪ ba. Kv daari, ba na wɔ jeeri abam lanyiranɪ, yazurə yam wɔ joori ya ba abam te. ¹⁴ Abam nan na ve sɔŋɔ kulɔ naa tɪv kulɔ, yɪ ba na wɔ sɛ sɪ ba jeeri abam naa ba cəgi abam taanɪ, sɪ á nunji je sɪm kɔntɔ nɪ. Á na maa viirə, sɪ á pɪsɪ á nɛ fogo kɔm á yagɪ da. ¹⁵ A nan lagɪ a ta cɪga mɪv dɪ abam sɪ, Wɛ sariya de dɪm na yiə, Sodɔm

dɪ Gomoɔɔri tiinə bá tiini ba na læɛɾɔ nɪ tɪv kum kuntu noɔna te.

¹⁶ Cɛgi-na, a lagɪ a tɔŋɪ abam nɪnɛɛnɪ peeni na maa ve sɪ sɪ gwaanɪ nywɛnkuri wɔnɪ te tɪn mu. Kuntu ŋwaanɪ á maŋɪ sɪ á taá cɔ á titɪ, sɪ á taá jɪgɪ swan nɪ bɪsankwɪ te, sɪ á daari á pa á wɔɾɔ taa lana nɪ kunkwənə na yɪ te tɪn. ¹⁷ Á taá cɔ á titɪ, sɪ noɔna wú ja abam ba vu ba saŋɪ sariya-dirə nakwa bam tee nɪ, yɪ ba daari ba magɪ abam ba Wɛ-di sɪm wɔnɪ. ¹⁸ Abam na tɔgɪ amɔ tɪn ŋwaanɪ, baá ja abam ba vu ba saŋɪ dɪdɛɛra dɪ pwa tee nɪ. Kuntu mu á wú wanɪ á brɪ-ba Wɛ cɪga kam, yɪ á daari á brɪ dwi-ge tiinə bam dɪ. ¹⁹ Ba nan na jaanɪ abam ba vu ba saŋɪ, sɪ á yɪ taá liə dɪ á na wú ta kulɔ tɪn naa á na wú ta te tɪn. Á na wú taá zɪgɪ ba yigə nɪ maŋa kalɔ tɪn, Wɛ wú pa á lwarɪ á na wú ta kulɔ tɪn. ²⁰ Ku dai abam titɪ mu wú ŋɔɔnɪ, ku yɪ á Ko Wɛ Joro kum mu wú pa abam taanɪ dɪlɔ á na wú ŋɔɔnɪ tɪn.

²¹ Noɔna badonnə wú ja ba titɪ cɔrrɔ ba kɪ noɔna jɪa nɪ sɪ ba gɔ-ba. Kwə dɪ wú kɪ ba biə kuntu doŋ. Biə dɪ wú zanɪ ba pa ba ja ba niinə dɪ ba kwə ba gɔ. ²² Noɔna maama wú ta culi abam, á na yɪ amɔ noɔna tɪn ŋwaanɪ. Wɔlɔ maama nan na tiini o zɪgɪ kəŋkəŋ sɪ ku vu ku yɪ yaara yam tiim tɪn, Wɛ wú vrɪ kuntu tu ŋwɪa. ²³ Ba nan na bæɛsɪ abam tɪv kulɔ nɪ, sɪ á duri á vu kɔdoŋ. A lagɪ a ta cɪga mu dɪ abam sɪ, abam bá wanɪ á tɔlɪ tɪnɪ dɪlɔ maama na wɔ Yisurayelɪ nɪ tɪn á ti, yɪ amɔ Nabiin-bu wɔm daa ta wɔ joori a ba.

²⁴ Karabu nan tərə o na dwe o karanyɪna. Tɪntɔŋnɔ dɪ nan tərə o na dwe o yuutu.

²⁵ Karabu nan na tu o yi ni o karanyina te, ku manɔ kuntu. Tintuɔnu di nan na tu o yi ni o yuutu te, ku manɔ kuntu. Ba na jigi soɔɔ tu ba bæ ba wɔ <Sutaana-pe Belizebuli> tin, ba laan wó tiini ba twɔ o soɔɔ tiinæ bam si ku dwæni kuntu.

²⁶ Á nan yi taá fɔna di nabiinæ. Woɔo kulu maama na sɛgi nɔɔna tee ni tin jwa wó ba ku lwarɔ jaja. Woɔo kulu na pugɔ tin jwa wó ba ku puri. ²⁷ A na sɛgi a bri abam cɔga kalɔ maama tin, á manɔ si á pa ka nuɔi pooni mu. A na waasɔ kulu di abam tin, á manɔ si á di nayuu mu á tɔɔli-ku. ²⁸ Abam yi taá kwarɔ fɔnu di nɔɔna balɔ na wó wanɔ ba gu á yira yam yi ba bá wanɔ á jwæru ba gu tin. Á nan manɔ si á taá kwarɔ We mu, beɔwaanɔ dintu mu wó wanɔ DI pa á yira di á jwæru maama cɔgi min-tu ni.

²⁹ Ku na yi kabæmbæli, suntu yælo yi mwali mwali mu. Á Ko We nan nii si baɔa ni, yi si didua bá wanɔ ka tu tɔga ni ka ti di We na wu sɛ. ³⁰ Ku nan na yi abam, We ye abam yuuywe sim ni na mai te tin. ³¹ Kuntu ɔwaanɔ, á yi taá kwarɔ fɔnu, si abam didua didua tiini á jigi kuri á dwe kabæmbæli zanzan.

³² Nɔɔnu wulu maama na zigi nabiinæ yigæ ni o bri jaja ni wuntu yi amu nɔɔnu tin, amu di nan wó zigi kuntu tu kwaga ni a bri ni o yi a nɔɔnu a Ko We yigæ ni. ³³ Ku daari, nɔɔnu wulu maama na vin amu nabiinæ yigæ ni tin, amu di wó vin kuntu tu a Ko We yigæ ni.

³⁴ A na tu luɔu baɔa tin, á yi taá buɔi ni, ku yi si a pa nɔɔna mu na ywæni daani. A nan tu si a pa nabiinæ mu pɔɔri daani. ³⁵ A tu si a pa nɔɔna

dı ba kwə mu pɔɔri daani, sı a daari a pa bukwa dı ba niinə dı pɔɔri daani, ku daari sı kaana dı ba banna niinə dı pɔɔri daani. ³⁶ Ku ma wú pa nɔɔnu dı o titi sɔɔɔ tiinə taa culi daani.

³⁷ Wɔɔɔ na soe o nu dı o ko o dwe amɔ tɔn, kuntu tu wɔ maɔı sı o taa yı a nɔɔnu. Wɔɔɔ maama na soe o biə o dwe amɔ tɔn, kuntu tu wɔ maɔı sı o taa yı a nɔɔnu. ³⁸ Wɔɔɔ maama na wɔ sɛ sı o tɔɔı amɔ kwaga, sı o na yaara ni wɔɔɔ na zıɔı tɔɔn-dagara o maa ve o tɔɔı jəgə te tɔn, kuntu tu wɔ maɔı sı o taa yı amɔ nɔɔnu. ³⁹ Wɔɔɔ maama nan na lagı sı o yıri o titi ɔwıa tɔn, oó ga-ka mu. Ku daari, wɔɔɔ na sɛ sı o ga o ɔwıa amɔ ɔwıa tɔn, oó na ɔwıa Wɛ tee ni.

⁴⁰ Nɔɔnu wɔɔɔ na jeeri abam lanyıranı tɔn, ku tu jeeri amɔ mu. Nɔɔnu wɔɔɔ na jeeri amɔ lanyıranı tɔn, ku tu jeeri Baɔa-Wɛ dıɔ na tɔɔı-nı tɔn mu. ⁴¹ Nɔɔnu wɔɔɔ maama na jeeri Wɛ niɔɔnu lanyıranı tɔn, dı Wɛ na tɔɔı-o tɔn ɔwıa, Wɛ wú pa kuntu tu dı tɔɔı o na nyɔɔrı ni Dı niɔɔnu wɔm te. Ku daari, nɔɔnu wɔɔɔ na jeeri nɔn-ɔm lanyıranı o nɔn-ɔm dım ɔwıa tɔn, Wɛ wú pa kuntu tu dı tɔɔı o na nyɔɔrı dıɔ Dı na wú pa nɔn-ɔm wɔm tɔn. ⁴² A lagı a ta cıga mu dı abam sı, nɔɔnu wɔɔɔ na maɔı o kı na-zurə fıɔfıɔ dı o pa amɔ nɔɔna bam wɔ dıɔɔa, o na yı a karabu tɔn ɔwıa, ku tu wú na nyɔɔrı Wɛ tee ni.»

11

Zan wɔɔɔ na miisi nɔɔna na wɔnu tɔn tɔɔı o

karabiä Zezi tee ni
(Luki 7:18-35)

¹ Zezi dëen na brı o karabiä fugə-bale bam ba na maŋı sı ba kı te o ti tın, o laan ma ke o vu je sim kuntu tını dim wını sı o taa brı nōna, yı o tōlı We kwərə kam dı ba.

² Zan wulb na miisi nōna na wını tın dëen maa wı pına digə ni. O ma ni wənu tılb Zezi Krişı na kı tın. O ma tıŋı o karabiä badonnə sı ba vu o te, ³ sı ba bwe-o ba nii: «Nmı mu yı wulb We na tagı dı dıbam ni nı ba tın na, naa dı ta wı ta cəgi nōnu wıdoŋ mu?»

⁴ Ba na bwe Zezi kuntu tın, o ma ləri-ba o wı, ba ve ba ta dı Zan kulb maama ba na niə yı ba kwəri ba na tın. ⁵ «Á taá brı-o ni lilwə yiə puri, kwaarı dı wai ti veə, nanywaanı yıra dı joori ya kwe lanyıranı, zwa-kwarı dı zwa ni, twa dı joori ba bi. Kulb na wəli da tın, yinigə tiinə dı maa ni We kwər-ywəŋə kam. ⁶ Wulb maama na ba joori amı kwaga ni tın mu yı yu-yoŋo tu.»

⁷ Zan karabiä bam na ma viiri tın, Zezi laan ma ta Zan taanı o brı nōn-kōgō kım o wı: «Abam dëen na ve Zan te kagva wını tın, á buŋı ni á wı na beə mu? Á ve sı á nii miu kulb viı na jıgı kı zuuli tın mu na? ⁸ Aye, kı daı kuntu. Sı beə mu? Á ve sı á nii nōnu wulb na zı gwar-ŋınnı tın mu na? Aye, kı daı kuntu. Nōna balı na zı gwar-ŋınnı tın zıbrı sə-ŋınnı wını mu, sı kı daı kagva wını. ⁹ Beə nan mu á ve sı á nii? Á ve sı á na We niŋoŋnu mu na? Eən, kı yı kuntu mu. Á nan na ne wulb tın tiini o dwe faŋa faŋa We niŋoŋnə bam na yı te tın. ¹⁰ Beŋwaanı We tōnō kım maŋı kı ta wıntı taanı kı wı:

⟨Nii, amɔ Wɛ lagɪ a tɔŋɪ a nijɔŋnu mu,
sɪ o da nmu yigə o vu o kwe cwəŋə kalu nmu na
wó ba n tɔgɪ da tɪn.⟩

11 A lagɪ a ta cɪga mu dɪ abam sɪ, nabiinə balu
maama ba na maŋɪ ba lu tɪn wɔnɪ nɔɔn-nɔɔnɔ
tərə o na dwe Zan. Ku daari lele kɔntɔ, nɔn-
nabwəm wɔlu maama na zɔ Wɛ paari dɪm wɔnɪ
tɪn laan tu o dwe Zan. 12 Ku na zɪgɪ maŋa kalu
Zan na miisi nɔɔna na wɔnɪ sɪ ku ba ku yi zɪm
tɪn, Wɛ paari dɪm laan jagɪ dɪ vu yigə dɪ dam,
yɪ nɔn-balwaarɔ dɪ kwaanɪ sɪ ba cɪ-dɪ dɪ dam.
13 Faŋa faŋa Wɛ nijɔŋnə bam dɪ Moyisi cullu tɪm
dɛɛn maŋɪ tɪ brɪ Wɛ paari dɪm cɪga kam, sɪ ku
ba ku yi maŋa kalu Zan laan na tu tɪn. 14 Abam
na sɛ á jɔŋɪ ba na brɪ cɪga kalu tɪn, á wó lwarɪ
nɪ Zan na tu o wɔra tɪn, wɔntɔ mu yɪ Eli wɔlu
ba dɛɛn na tagɪ o taanɪ nɪ oó ba tɪn.

15 Abam nan fɔgɪ á cəgi amɔ taanɪ dɪm.

16 A ma bɛɛ mu a maŋɪ zɪm nɔɔna bam kəm
na yɪ te tɪn? Ba nyɪ dɪ biə na je yaga kaporo nɪ
ba kwɛɛra te tɪn mu. Ba maa tɛ dɪ ba yuu donnə
ba wɪ:

17 ⟨Dí magɪ gullu mu sɪ á sa,
yɪ á wɔ sagɪ.

Dí ma daari dí leeni luə le,
yɪ á yigə wɔ nywanɪ.⟩

18 Bɛŋwaanɪ Zan na tu tɪn, o pɪnɪ o kana mu yɪ
o ba nyɔ sana. Nɔɔna na nɛ-o tɪn, ba maa jig-o
ba yáala ba wɪ, ku yɪ cicirə mu tɔg-o. 19 Ku daari,
amɔ Nabiin-bu wɔm nan na tu tɪn, a wɔ vɔgɪ ni.
Nɔɔna daa ta maa yáalɪ amɔ dɪ, yɪ ba wɪ, a yɪ
nɔn-kolo mu, yɪ a yɪ sa-nyɔrɔ dɪ. Ba daa ta maa

wɪ, a yɪ lampo-jonɲə dɪ nɔn-cɪcɔgɪrɔ cilɔŋ mɔ.
 <Wɔbɔɲa tu tɪtɔɲa mɔ brɪ nɪ o jɪgɪ wɔbɔɲa.> »

Balɔ na vɪn Zezi tɪn na wɔ na lɛɛrɔ te tɪn
(Luki 10:13-15)

²⁰ Zezi na tagɪ kɔntɔ o ti tɪn, o laan maa jɪgɪ balɔ na nɛ o wo-kɪnkagɪla yam yɪ ba ta wɔ sɛ sɪ ba lɔni ba wɔrɔ tɪn taanɪ o ŋɔɔna. O ma kaanɪ balɔ na zɔɔrɪ tɪnɪ dɪlɔ o na kɪ wo-kɪnkagɪla zanzan da tɪn o wɪ: ²¹ «Abam Korazin tiinɔ, á wɔ na lɛɛrɔ! Kɔ wɔli dɪ abam Betisayida tiinɔ dɪ wɔ na lɛɛrɔ! Bɛɲwaanɪ, wo-kɪnkagɪla yalɔ maama a na kɪ abam tee nɪ tɪn, yadonnɔ ya na kɪ Tiiri dɪ Sidɔn tiinɔ tee nɪ, bantɔ ya wɔ kɪ lɪla ba lɔni ba wɔrɔ ba yagɪ kɔm-balwaarɔ, yɪ ba ya wɔ zɔ gwar-zɪnzwarɔ ba lo puru ba yuu nɪ, sɪ kɔ brɪ nɪ ba wɔrɔ mɔ tiini tɪ cɔgɪ zanzan. ²² Taá ye-na nɪ, Wɛ sariya dɛ dɪm na yiə, Tiiri dɪ Sidɔn tiinɔ bá tiini ba na lɛɛrɔ nɪ abam na wɔ na lɛɛrɔ te tɪn.

²³ Abam Kapernawum tiinɔ, á ga bɔɲɪ nɪ Wɛ lagɪ Dɪ zɔɲɪ abam wɛyuu nɪ mɔ na? Aye. Abam nan lagɪ á tɔ tɪga nɪ mɔ, á tu á kwaarɪ curu gon-luɲu kɔm kuri. Bɛɲwaanɪ, wo-kɪnkagɪla yalɔ maama a na kɪ abam tee nɪ tɪn, yadonnɔ ya na kɪ Sodɔm tiinɔ tee nɪ, ba ya wɔ lɔni ba wɔrɔ yɪ Wɛ ya daa bá cɔgɪ ba tɪv kɔm. ²⁴ Á taá ye nɪ, Wɛ sariya dɛ dɪm na yiə, Sodɔm tiinɔ bá tiini ba na lɛɛrɔ nɪ abam na wɔ na lɛɛrɔ te tɪn.»

Zezi na wɔ pa nɔɔna na siun dɪ ba cam te tɪn
(Luki 10:21-22)

²⁵ Maɲa kantɔ nɪ, Zezi laan ma kɪ o Ko Baɲa-Wɛ le yɪ o wɪ: «A Ko, nɔmɔ yɪ wɔlɔ na te wɛyuu dɪ tɪga baɲa maama tɪn. Nɔmɔ nan mɔ pɛ n cɪga

kam səgi swan tiinə dı yiyiu tiinə tee nı, yı n daarı n pa balı na nı dı bu-bale te tın lwarı ka kuri. ²⁶ A Ko, a kı nmı le. Nmı na kı kuntu tın, kú yı n wubıya na lagı kulu tın ıwaanı mı.»

²⁷ O laan ma ııı dı nıına bam o wı: «A Ko We nan kwe wııı maama o kı a jııa nı. Nııı-nıııı bı wanı o lwarı We Bu wım, kú na dai o Ko yıanı. Nıııı-nııııı dı nan bı wanı o lwarı a Ko We, kú na dai amı wııı na yı o Bu tın yıanı, kú wııı dı amı na lagı sı a pa nııııı wııı maama lwar-o tın.

²⁸ A ba-na amı te, abam balı bam maama á na bıwııı yı á zııı zııa yalı na dunı tın, sı amı wı pa á na sıun. ²⁹ A se-na sı á tıııı á pa amı, sı á zaası kulu a na lagı a bıı abam tın. Bııııwaanı a yı wı-bono tu mı yı a yı tu-n-tııı tu. Aá pa á wubıya taa tııı jıııı dıııı. ³⁰ Bııııwaanı amı tııııya yam ba cana, yı a na lagı sı á kı kulu tın yı mwalı mwalı mı.»

12

*Zezi na bıı nı o dwe sıun de cullu tım te tın
(Marıkı 2:23-28, 3:1-6, Luki 6:1-11)*

¹ Da yam kuntu nı nı Zezi deen ma tıııı karı wı o maa kea. Kú deen yı Zwıııı bam sıun de nı mı. O karabııı bam dı maa tıııı ba wıııı, yı kana jıııı-ba. Ba ma bıwııı mına ba yu ba dıııı.

² Farızııııı tiını dı ma tıııı ba wıııı. Ba ma na ba na kı kulu tın. Ba laan ma ta dı Zezi ba wıııı: «Nııı nmı karabııııı bam na kı kulu. Ba tııııı tıııııı dıııı na cıııı dııııı sıun de cullu tım tın mı.»

³ Zezi ma lııııı-ba o wıııı: «Abam ta wıııı fııııı á karıııı We tııııı kım na bııııı Pııııı Davııııı taanı te

tin na? Kɔ bɔri sɔ kana dɛɛn mu jaanu wuntu di o nɔɔna. ⁴ O ma vu o zu We digɛ, yi o kwe culu dɛɛ dɛɛ na tigi da We nɔɔna tin o pa o di o nɔɔna bam di. Kɔ nan ya culɛ sɔ bantu di dɛɛ dɛɛ. Kɔ yi We kaanum tiinɛ yɔranɛ mu jigi cwɛɔ sɔ ba di-di. ⁵ Naa, abam ta wɔ fɔgi á karum We tɔnɔ kum na bɔri nɛ, We kaanum tiinɛ bam yɛni ba cɔgi siun dɛ culu kum di ba na tɔɔɔ DI digɛ kam tɔɔɔ siun dɛ maama wuntu tin? Ba nan na yɛni ba tɔɔɔ kuntu tin, ba ta jigi bura kɔ wuntu. ⁶ Kɔ daari lele kuntu, wɔɔ na dwe We-di-kamunu kum tin nan mu wɔ yo. ⁷ We tagi DI wɔ: «Amu lagɛ sɔ nabiinɛ taa jigi da-nɔɔna mu, sɔ kɔ dai nɛ a lagɛ sɔ ba taa mai ba wɛnu mu ba kaanɛ nɛ.» Abam ya na lwarɛ taanɛ dɛɛ kuri, á ya bá di balɔ na jigi bura tin taanɛ. ⁸ Bɛnɔɔna amu Nabiin-bu wɔm jigi ni siun dɛ cullu tum banɔ nɛ.»

⁹ Zezi laan ma nɔɔni jɔgɛ kantɔ nɛ o vu o zu Zwifɛ bam We-digɛ. ¹⁰ Nɔɔnɔ maa wura o jɔɔa dɛɛ na tɔɔa. Farizian tiinɛ badonnɛ di maa tɔɔ ba wura ba na lagɛ cwɛɔ sɔ ba bɔri nɛ Zezi kɛ o tusi. Ba ma bwe-o ba wɔ: «Nɔɔnɔ jigi cwɛɔ sɔ o pa o doɔ na yazurɛ siun dɛ dɛɛ nɛ na?»

¹¹ Zezi ma lɛri-ba o wɔ: «Abam wɔɔ na jigi piɛ, yi ka na tu vul-kɔgɔ wuntu siun dɛ dɛɛ nɛ, á bá nii ka banɔ nɛ sɔ á lɛ-ka na? ¹² Nabiinu nan tiini o jigi kuri o dwe piɛ. Kuntu nɔɔna nɔɔnɔ jigi cwɛɔ sɔ o kɛ o doɔ lanyiranɛ siun dɛ dɛɛ nɛ.» ¹³ O na tagi kuntu tin, o laan ma ta di nɔɔnɔ wɔɔ jɔɔa kam na tɔɔ tin o wɔ: «Twi n jɔɔa kam.»

Nɔɔnɔ wɔm ma sunɛ o twi-ka. O jɔɔa kam ma joori ka ji lanyiranɛ nɛ o jɔ-nɔɔna kam te.

14 Farizian tiinə bam na ne kuntu tun, ba ma nunji ba vu ba banı daanı sı ba lagı cwəŋə ba gu Zezi.

15 Zezi deen ma lwarı ba na lagı ba kı-o te tun. O ma nunji jəgə kam kuntu ni. Non-kəgə zanzan deen maa təg-o. O ma pa ba maama na yazurə dı ba yawıru. 16 O ma daarı o kaanı-ba o wı, ba yı zaŋı ba pa nɔɔna lwarı o ni ni. 17 Zezi na kı kuntu tun, ku yı sı ku pa We nijonnu Ezayi na maŋı o ta kulɔ faŋa faŋa tun mu sunı ku kı. O deen tagı o wı:

18 «Nii, wuntu mu yı amu We tuntuŋnu wulu a na kuri tun.

Wuntu mu yı wulu a na so-o yı o yəni o paı a wu poli zanzan tun.

Aá pa a Joro kum taa wu o tee ni.

O ma wó pa dwi maama tiinə ba ba lwarı amu cıga kam na yı te tun.

19 Wuntu nan bá ta magı kantəgə naa o taa kı soɔ.

O nan bá ta paı o kwərə zaŋa cwe jeerə ni.

20 Wuntu bá cəgı nɔɔna balu na tiini ba bwənə tun,

oó ta jıgı ba ŋwaŋa,

nıneeni nɔɔnu wulu na bá bwəri miu kulɔ na tiiri tun,

yı o bá dwe kanta kalu mini na ba dana tun.

Oó ta kı kuntu mu,

sı ku vu ku yı maŋa kalu o na wó pa amu We cıga kam ba ka taa jıgı dam nɔɔna titarı ni, yı lanyıranı wanı balɔɔ.

21 Wuntu yırı ŋwaanı mu dwi maama wó ta jıgı tına amu We tee ni.»

Woo dam mu Zezi mai o zali sutaana?
(Mariki 3:22-30, Luki 11:14-23, 12:10, 6:43-45)

²² Nɔɔna badonnə dɛɛn ma ja lilwe, yi o kwəri o yi mɔmaa ba ba Zezi te. Bɛɛwaani cicirə dɛɛn mu jig-o ka yaara. Zezi ma pa nɔɔnu wɔm na yazurə. O yiə ma joori ya nai, yi o daari o wai o ŋɔɔna. ²³ Ku ma su nɔn-kɔgɔ kum maama, yi ba te ba wi: «Nɔɔnu wuntu mu yi Pe Davidi dwi tu wulu We na lagɪ DI tɔɲi tin na?»

²⁴ Farizian tiinə bam na ni kuntu tin, ba ma ta ba wi: «Wuntu na wai o zali sutaana tin, ku yi sutaana-pe Belizebuli dam mu o ma o zali-ya.»

²⁵ Zezi na lwarɪ ba wɔbɔɲa na yi te tin, o ma ta di ba o wi: «Tiɔ kulu paari na pɔɔri kuni bile yi ba jigɪ daani tin, ku bá daani ku cɔgi. Tiɔ kulu maama naa sɔɲɔ kulu maama na pɔɔri ku titi wɔni kuni bile tin, kú tɔ mu. ²⁶ Ku ya na sɔni ku yi ciga ni a mai sutaana-pe dam mu a ma a zali sutaana nɔɔna tee ni, kuntu ya wó bri ni sutaana-pe dam dɔm pɔɔri kuni bile mu, yi o paari dɔm bá daani di cɔgi. ²⁷ Ku na sɔni ku yi amɔ jigɪ Belizebuli dam mu a ma a zali sutaana, abam nɔɔna bam di nan mai dam dɔm kuntu mu ba maa zali-ya na? Abam titi nɔɔna bam na ki te tin mu bri ni ciga təri á tee ni. ²⁸ Ku nan yi We Joro kum dam mu a ma a zali sutaana. Kuntu maa bri ni We manɪ DI ba abam te, si DI di paari nɔɔna titari ni.

²⁹ Sutaana-pe nan nyi di nɔn-dɪdɛɛrɔ na yiri o sɔɲɔ te tin mu. Nɔɔnu na lagɪ si o vu nɔn-dɪdɛɛrɔ wɔm sɔɲɔ o ŋɔ, o manɪ si o da yigə o ja nɔn-dɪdɛɛrɔ wɔm o vɔ mu. O na vɔg-o o ti

tɪn, mʊ o laan wó wanti o wəənu tɪm maama o kwalɪmɪ.

³⁰ Nɔɔnʊ wʊɫ maama nan na dai a nɔɔnʊ tɪn, o yi a dʊm mʊ. Nɔɔnʊ wʊɫ maama nan na ba tɔgi o lai amʊ nɔɔna o ki jəgə dɪdʊa tɪn, o jagɪ-ba mʊ. ³¹ Á taá ye ni, kəm-balwaarʊ tɪɫ maama nɔɔna na ki tɪn, naa ta-balwaarʊ tɪɫ maama ba na ɲɔɔni tɪn, Wɛ wai Dɪ yagɪ-tɪ Dɪ ma ɛɛ-ba. Kʊ daari, nɔɔnʊ wʊɫ nan na ɲɔɔni o twɪ Wɛ Joro kʊm tɪn, Wɛ bá sɛ sɪ Dɪ ma ɛɛ kʊntʊ tu. ³² Nɔɔnʊ wʊɫ na ɲɔɔni ta-balwaarʊ o pa amʊ Nabiin-bu wɔm tɪn, Wɛ wó sɛ sɪ Dɪ ma ɛɛ kʊ tu. Nɔɔnʊ wʊɫ nan na ɲɔɔni o twɪ Wɛ Joro kʊm tɪn, Wɛ bá sɛ sɪ Dɪ ma ɛɛ kʊntʊ tu maɲa dɪ maɲa.

³³ Á na wɪ, tiu yi tu-ɲɔɲɔ, kʊ biə dɪ yi bu-ɲɔna mʊ. Á na wɪ, tiu yi tu-balɔɔ, kʊ biə dɪ yi bu-balwaarʊ mʊ. Ba lwarɪ tiu kʊ biə lərim ni mʊ, Kʊntʊ tɪn, abam na sɛ ni amʊ kəm dɪm lana, á maɲɪ sɪ á sɛ ni amʊ dam dɪm nuɲɪ Wɛ Joro kʊm te mʊ.

³⁴ Abam nyɪ dɪ bɪsankwɪ-dwə mʊ. Abam na yi nɔn-balwaarʊ tɪn, á bá wanti á ɲɔɔni wo-ɲɔnnʊ. Woɲo kʊɫ maama na wʊ nɔɔnʊ wʊɫɲa ni tɪn mʊ tɔgi o ni kʊ nuɲə. ³⁵ Nɔn-ɲɔm ɲɔɔni wo-ɲɔnnʊ tɪɫ na wʊ o wʊɫɲa ni tɪn mʊ, yi nɔn-balɔɔ dɪ ɲɔɔni wo-balwaarʊ tɪɫ na wʊ o wʊɫɲa ni tɪn. ³⁶ Á taá ye ni, Wɛ sariya dɛ dɪm ni Dɪ wó bwe nɔɔnʊ maama sɪ o ma o ni o ta bitar-yɔɔɔɔ tɪɫ maama o na tagɪ tɪn. ³⁷ Bɛɲwaanɪ abam tɪtɪ ni-taanɪ mʊ wó bri ni á jɪgi bʊra naa á ba jɪgi bʊra.»

*Balɪ na vɪn Wɛ ɔɪga kam tɪn wó na bʊra na?
(Marɪkɪ 8:11-12, Luki 11:29-32)*

³⁸ Wε cullu karanyına tiinə dı Farizyan tiinə badonnə dēen ma zaŋı ba ta dı Zezi ba wı: «Karanyına, dıbam lağı sı n kı wo-kınkagılı mı, sı kú brı dıbam nı n nuŋı Wε te mı.»

³⁹ O ma ləri-ba o wı: «Zım nɔɔna bantı yı nɔn-balwaarı mı, ba ba tɔğı Wε dı cıga, yı ba lağı sı a kı wo-kınkagılı a brı-ba. Ba nan bá na, kú na daı wo-kınkagılı dıı na maŋı dı kı dı Wε nijɔŋnu Zonası faŋa faŋa tın. ⁴⁰ Wuntı dēen kı da yatɔ mı wıa dı tıtı maama kaləŋ-kamunu wıı. Kú nan maŋı sı kú kı amı Nabiin-bu wım kuntı doŋ mı, amı dı wú kı da yatɔ mı wıa dı tıtı maama yibeeli wıı. ⁴¹ Zonası dēen na ve Niniivi tiinə te o tɔɔlı Wε kwərə kam dı ba tın, bantı ləni ba wırvı ba yağı kəm-balwaarı. Wıı na dwe Zonası tın nan wı abam tee nı yı á wı sε kú tu. Kuntı ŋwaanı, Wε sarıya dε dım na yiə, Niniivi tiinə laan wú zaŋı ba brı nı abam ba jıgı bura. ⁴² Pa-kana kalı dēen na te Saba tıv tın dı wú zaŋı o di abam sarıya, yı o vın abam bura. Bɛŋwaanı wuntı dēen zaŋı o tıtı tıv kúı na tiini kú yı yigə yigə tın nı, o ba pε Salɔmɔn te sı o cəgi o swan taanı dım. Wıı nan na dwe Salɔmɔn tın mı wı abam tee nı, yı á ba lağı sı á cəg-o.»

Cicirə na nuŋı nɔɔnı yıra nı yı ka joori ka ba, kú na yı te tın

(Luki 11:24-26)

⁴³ «Cicirə na nuŋı nɔɔnı yıra nı, ka laan wú vu ka beeri kapwərə yigə mı sı ka lağı jəgə ka sin da. Ka na beeri ka ga tın, ⁴⁴ ka laan maa wı: <Aá joori a vu a na nuŋı mε tın mı a taa wıra.> Ka

ma joori ka vu nɔɔnɔ wɔm te, yi ka na ni ka jəgə kam fəgɪ ka kwe lanyɪranɪ, yi kulukulɔ wɔ zɔ da. ⁴⁵ Ka laan ma joori ka vu ka lagɪ ciciri sɪrpe sɪlɔ na tiini sɪ yi balwaarɔ sɪ dwe ka tɪtɪ tɪn. Sɪ ma tɔgɪ daanɪ sɪ vu sɪ zɔɔrɪ da. Kuntɔ, nɔɔnɔ wɔm laan wɔ tiini o na cam kɔ dwəni faɲa. Mɔ kɔ na lagɪ kɔ kɪ zɪm nɔn-balwaarɔ tɪm dɪ te.»

*Zezi nu dɪ Zezi nyaana na yi balɔ tɪn
(Marɪkɪ 3:31-35, Luki 8:19-21)*

⁴⁶ Zezi dɛɛn ta na wɔra o ŋɔɔnɪ dɪ nɔn-kɔgɔ kɔm kuntɔ tɪn, o nu dɪ o nyaana ma ba ba zɪgɪ sɔŋɔ kɔm manɔŋo ni, yi ba lagɪ sɪ ba ŋɔɔnɪ dɪd-o. ⁴⁷ Nɔɔnɔ wɔdɔŋ ma ta dɪ Zezi o wɪ: «N nu dɪ n nyaana tu ba wɔ cicwəŋə ni, yi ba lagɪ sɪ ba na-m.»

⁴⁸ Zezi ma ta dɪ nɔɔnɔ wɔm o wɪ: «Wɔɔ mɔ yi a nu, bran yi a nyaana?» ⁴⁹ O laan ma nii o karabiə bam seeni yi o wɪ: «A nu dɪ a nyaana mɔ tɪntɔ. ⁵⁰ Bɛŋwaanɪ wɔlɔ maama na kɪ a Ko Wɛ wɔbɔŋa na lagɪ te tɪn mɔ yi a nyaanɪ dɪ a nakɔ dɪ a nu.»

13

*Zezi na maŋɪ mɪmaŋa o brɪ nɔɔna te tɪn
(Marɪkɪ 4:1-20, Luki 8:4-15, 10:23-24)*

¹ Dɛ dɪm kuntɔ ni Zezi ma nuŋɪ sɔŋɔ kɔm ni o vu nuɪɔ kɔm ni. O ma jəni tɪga ni sɪ o brɪ nɔɔna.

² Nɔn-kɔgɔ ma ba kɔ gilim-o. Kuntɔ ŋwaanɪ o ma zaŋɪ o vu o zɔ naboro wɔ o je da, yi kɔgɔ kɔm laan zɪgɪ na bam ni ni sɪ ba taa cəgɪ o taanɪ dɪm.

³ O ma maŋɪ mɪmaŋa o brɪ-ba wəənu zanzan o wɪ:

«Valu deen mu wura. O ma zaji o vu kara si o du. ⁴ O ma kari o duli o wo-duuru tin. Tidonno ma tu cwajaj ni ni. Zunaj ma ba ba twe-ti ba di. ⁵ Tidonno ma tu kandwa jajaj ni valim na ba daga me tin. Ti ma wu daani ti puli, valim dim na ba liraj tin njawani. ⁶ Wija ma ba ka baani ti maama. Ti bunnu na wu zu tija tin, ti ma ti. ⁷ Ku daari wo-duuru tidonno ma tu sabari wuni. Ti na puli tin, sabari sum laan ma zaji si li-ti si gu. ⁸ Ku daari tidonno ma tu ti-ywajaj jajaj ni. Ti ma nuni ti ki bia lanyirani. Tidaara ki nuneeni bia bi bi. Tidaara ma ki nuneeni bia fusirdu fusirdu. Tidaara di ma ki nuneeni bia fiinta fiinta.

⁹ Abam nan fagi aj caji a taani dim lanyirani.»

¹⁰ Zezi na manji mumaji dim kontu o ti tin, o karabia bam laan ma vu o te, yi ba bwe-o ba wi: «Bee mu yi nmu yaji n manji mumaja n bri noona bam?»

¹¹ O ma leri-ba o wi: «We paari dim kuri ya sagi mu. Ku nan na yi abam, We manji DI pa aj lwaraj DI paari dim kuri na yi te tin. Ku daari noona badaara bam, We wu pe ba lwaraj DI paari dim kuri. ¹² Mumaja yam na manji si ya zaji noona wubaja te tin nyi di noonu na manji o jigaj waja, o ta wujajonj kudonj o weli da si ku taa daga. Noonu wulu nan na manji o ba jigaj kulukulul tin laan wujaj ba o ga kulul funfun o ya na jigaj tin mu. ¹³ Kontu, a mai mumaja mu a bri-ba, benwani bantu yia mu nai a na ki wajuu tilu tin, yi ba ba ni ti kuri. Ba ta maa ni a zaasum dim, yi ba ba lwaraj di kuri. ¹⁴ Kontu mu bri ni We nijonnu Ezayi deen na tagaj kulul faja faja tin suni ku ki bantu tee ni. O deen tagaj o wi:

«Abam wó fɔgi á cɛgi Wɛ taani dum di á zwa,
yi á bá ni di kuri.

Abam wó fɔgi á nii di á yiə,
yi á bá na.

¹⁵ Bɛɲwaanɪ nɔɔna bam kuntu wɔbɔɲa tigi mu.

Ba zwa di ma kwarimɪ,
yi ba daari ba pu ba yiə,

sɪ ba yiə yi zaɲɪ ya na,

sɪ ba zwa yi zaɲɪ ya ni,

sɪ ba wɔbɔɲa yi zaɲɪ ya lwarɪ Wɛ taani dum kuri.

Kɔ na dai kuntu, ba ya wó pipiri ba sɛ amɔ Wɛ,
yi aá pa-ba yazurə.»

¹⁶ Zezi laan ma ta di o karabiə bam o wɪ: «Kɔ
nan na yi abam, á jigi yu-yonɔ, bɛɲwaanɪ abam
yiə nai yi á zwa di ni. ¹⁷ A lagi a ta cɪga mu di
abam sɪ, faɲa faɲa Wɛ nijonɲə bam di nɔn-ɲɔna
zanzan deen jigi tɪna sɪ ba ya na kɔlɔ abam na
nai lele tɪn, yi ba wɔ wanɪ ba na. Ba deen ta jigi
tɪna sɪ ba ya ni Wɛ taani dilɔ abam na ni tɪn, yi
ba wɔ wanɪ ba ni-di.

¹⁸ Nan cɛgi-na, sɪ a maɲɪ valɔ wɔm mɪmaɲɪ
dum kuri a brɪ abam. ¹⁹ Wo-duuru tɪlɔ na tɔ
cwɛɲə kam ni nɪ tɪn nyɪ di nɔɔna balɔ na ni Wɛ
paari dum taani yi ba wɔ lwarɪ di kuri tɪn. Wo-
lwaanɔ tu sɪtaani laan ma ba o li-di, yi di wɔ zɔ
ba wɔbɔɲa. ²⁰ Wo-duuru tɪlɔ na tɔ kandwa jəgə
nɪ tɪn di maa nyɪ di nɔɔna balɔ na ni Wɛ taani
dum yi ba jonɲi-di lɪla di wɔpɔlo. ²¹ Taani dum ma
wɔ tiini di zɔ ba wɔbɔɲa, ba ma wɔ zɪgi kəɲkəɲ.
Yaara na yi-ba yi ba na bɛɛsɪ-ba Wɛ taani dum
ɲwaanɪ, baá da ba kwe ba yagɪ mu lɪla. ²² Wo-
duuru tɪlɔ na tɔ sabari sɪm wɔnɪ tɪn maa nyɪ di
nɔɔna balɔ na ni Wɛ taani dum yi ba ta jigi liə

dí lugu baŋa wænu tɪn. Səbu-lagɪ ma cɔgɪ ba wɔbɔŋa, nɪ sabarɪ sɪm na ligi wo-duuru tɪm te tɪn. Kɔ ma pa ba kwe Wɛ taanɪ dɪm ba yagɪ, yɪ dɪ wɔ jaanɪ kuri dɪ pa-ba. ²³ Kɔ daari wo-duuru tɪlɔ na tɔ tɪ-ywəŋə jəgə kam nɪ tɪn maa nyɪ dɪ balɔ na ni Wɛ taanɪ dɪm yɪ ba pa dɪ tiini dɪ zɔ ba wɔbɔŋa tɪn. Kuntɔ ma pa Wɛ taanɪ dɪm ja kuri dɪ pa-ba, nɪnɛnɪ wo-duuru na kɪ biə lanyɪranɪ te tɪn. Tɪdaara kɪ biə bi bi, tɪdonnə ma kɪ biə fusiɾɔ fusiɾɔ, tɪtɪm ma kɪ biə fiintɔ fiintɔ.»

Mɪn-ŋɔna dɪ mɪn-kayalɪ mɪmaŋa

²⁴ Zezi dɛɛn ma maŋɪ mɪmaŋɪ dɪdoŋ o brɪ-ba o wɪ: «A lagɪ a brɪ abam Wɛ paari dɪm na wɔ nɔɔna tɪtarɪ nɪ te tɪn mɔ. Kɔ nyɪ dɪ valɔ na kwe mɪn-ŋɔna o ja vu o kara o du. ²⁵ O na dugi-ya kuntɔ tɪn, o dɔm ma zanɪ pən-dɔa maŋa nɪ o ja mɪn-puure o vu o du o gwaanɪ valɔ wɔm kara mɪn-ŋɔna yam wɔnɪ, yɪ o daari o joori o vu sɔŋɔ. ²⁶ Mɪn-ŋɔna yam ma ba nunɪ ya ji mɪn-kwɪrɔ. O dɔm wɔm na dugi yalɔ tɪn ma nunɪ ya ji mɪn-kayalɪ. ²⁷ Sɔŋɔ tu wɔm tɪntɔŋna laan ma vu ba ta dɪd-o ba wɪ: <Dɪbam yuutu, nɪmɔ na dugi n kara kam tɪn, kɔ daɪ mɪn-ŋɔna yɪranɪ mɔ n dugi na? Bɛɛ mɔ yɪ mɪn-kayalɪ laan nunɪ sɪ gwaanɪ da?» ²⁸ O ma ləri-ba o wɪ: <Kɔ yɪ a dɔm mɔ kɪ kuntɔ.>

Ba laan ma bwe-o ba wɪ: <Dɪ nan ve dɪ gɔ mɪn-kayalɪ sɪm dɪ yagɪ na?» ²⁹ O ma wɔ sɛ, yɪ o ta dɪ ba o wɪ: <Abam na kɪ kuntɔ, á wó kɛ á gɔ mɪn-ŋɔna yam dɪ mɔ á wəli da. ³⁰ Nan yagɪ-na sɪ ya maama taa wɔra sɪ kɔ ba kɔ yɪ zagɪm maŋa. Kantɔ maŋa kam nɪ, a laan wó ta dɪ mɪn-zagɪna

bam, si ba da yigə ba pɔɔri mɪn-kayali sɪm ba zagɪ ba kɪ daani ba zwɛ, si ba daari ba zagɪ mɪn-ɲona yam ba pɛ ba kɪ a tulə ni.> »

Wo-duu na yi mɪmɪnɔv mɪmaɲa
(*Mariki 4:30-32, Luki 13:18-19*)

³¹ Zezi daa ta ma maɲi mɪmaɲi didonɔ o bri-ba o wɪ: «Wɛ paari dɪm nyɪ dɪ nɔɔnɔ na kwe wo-duu na yi mɪmɪnɔv o vu o du o kara ni. ³² Wo-duu kɔm kɔntɔ mɔ tiini kɔ yi mɪmɪnɔv wo-dwə maama wonɪ. Kɔ ma nɔɲi, yi kɔ ji kamunu kɔ dwəni dwə balɔ maama na wɔ o kara kam ni tɪn. Kɔ laan maa ji tu-kamunu, yi zunə tui ba sɔ ba pwəru da.»

Dabili mɪmaɲa
(*Luki 13:20-21*)

³³ Zezi daa ta ma maɲi mɪmaɲi didonɔ o bri-ba o wɪ: «Wɛ paari dɪm nyɪ dɪ kaani na kwe dabili o gwaani dɪ dɪpɛ muni zwɪ-zɛ sɪtɔ te tɪn mɔ. Dɪ laan ma pa dɪpɛ muni dɪm maama tiini dɪ fɔli.»

³⁴ Wəənu tɪm kɔntɔ maama Zezi dɛɛn na bri nɔn-kɔgɔ kɔm tɪn yi mɪmaɲa yɪrani mɔ o ma bri-ba. O wɔ ɲɔɔni wo-wonɔ dɪ ba yi kɔ wɔ dɛ dɪ mɪmaɲa. ³⁵ O nan kɪ kɔntɔ, si kɔ pa Wɛ niɲonɔnu wɔdonɔ taani mɔ sɪni dɪ kɪ. O dɛɛn tagɪ o wɪ:

«Amɔ na lagɪ a ɲɔɔni a bri-ba,

aá ta mai mɪmaɲa mɔ a ma bri-ba.

Aá pa ba lwarɪ Wɛ cɪga kalɔ na səgi lɔgɔ pulim maɲa ni si kɔ ba kɔ yi zɪm tɪn.»

Mɪn-kayali mɪmaɲi dɪm kuri na yi te tɪn

³⁶ Zezi dɛɛn ma zaɲi o yagɪ nɔn-kɔgɔ kɔm, yi o daari o joori o vu sɔɲɔ. O karabiə bam ma ba o

te yi ba wɔ: «Bri dɔbam mɔn-kayalɔ sɔm mɔmanɔ dɔm kuri.»

³⁷ O ma lɛri-ba o wɔ: «Nɔɔnɔ wɔɔ na dugi mɔn-ɔɔna yam tɔn bri amɔ Nabiin-bu wɔm na ki te tɔn mɔ. ³⁸ Kara kam maa nyi di lɔgɔ baɔa. Mɔn-ɔɔna yam maa nyi di nɔɔna balɔ na yi We paari dɔm nɔɔna tɔn. Kɔ daari mɔn-kayalɔ sɔm maa nyi di balɔ na yi sɔtaanɔ nɔɔna tɔn. ³⁹ Dɔm wɔɔ na dugi mɔn-kayalɔ sɔm tɔn maa nyi di sɔtaanɔ dɔm tɔti. Zagim maɔa kam maa nyi di lɔgɔ na wɔ ba kɔ ti te tɔn. Mɔn-zagɔna bam maa nyi di We malesɔ sɔm. ⁴⁰ Ni mɔn-zagɔna bam na zagɔ mɔn-kayalɔ sɔm ba zwe te tɔn, kɔntɔ don mɔ wɔ ki lɔgɔ tiim maɔa ni. ⁴¹ Kɔ na wɔ ki te tɔn, amɔ Nabiin-bu wɔm wɔ tɔɔi a malesɔ tiinɔ bam si ba vu ba li kɔɔ maama na pai nɔɔna tɔsi tɔn di wo-lwaan-kɛrɛ bam maama We paari dɔm wɔni. ⁴² Ba laan wɔ zɛli-ba ba yagi min-lɔɔ wɔni si di di-ba. Daaɔni mɔ ba laan wɔ ta wɔra ba keerɛ yi ba dɔni ba nwa. ⁴³ Kɔ daari balɔ maama na se We yi ba ki lanyiranɔ tɔn laan wɔ ta tiini ba nyɔna ba Ko We paari dɔm wɔni, ni wɔa na nyi te tɔn.

Fɔgi-na á cɛgi a taanɔ dɔm lanyiranɔ.»

Wo-ɔɔnɔ tɔɔ na sɛgi tɔn mɔmanɔ

⁴⁴ «We paari dɔm daa ta nyi di wo-ɔɔnɔ tɔɔ na yi lɔni nyim tɔn na sɛgi kara wɔni. Nɔɔnɔ wɔdonɔ laan ma na-ti. O ma joori o fɔgi o sɛgi-ti. O wɔ na tiini kɔ poli tɔn, o ma vu o kwe o wɛɛnu maama o yɛgi sɛbu, si o vu o yɛgi kara kantɔ, si wo-ɔɔnɔ tɔm taa yi o nyim.»

Kandwe-ɔɔni mɔmanɔ

⁴⁵ «Wε paari dım daa ta nyi di pipimpiinu na beeri o lagı kandwa-ηona sı o yęgi te tın. ⁴⁶ O ma ba o na kandwe dılb na tiini di jıgi lam yi di sębu daga tın. O laan ma joori o vu o kwe o węnu maama o yęgi, o ma yęgi kandwe dım kuntv yıranı.»

Kalęj-jara di ba bura mimanja

⁴⁷ «Wε paari dım daa ta nyi di nęona na kwe bura ba di bugę ni sı ba ma ja kale te tın. Ba na di-ka da tın, ba ma ja kale dwi dwi. ⁴⁸ Ka ma ba ka su lanyıranı. Nęona bam laan ma vanı-ka ba tuuri ba ja bę. Ba laan ma jęni tıga ni ba kuri kalęj-ηwi sım ba kı ba tampwarv wvni. Ba ma daari ba kwe sılv na ba lana tın ba dvlı ba yagi. ⁴⁹ Kv nan wv ba kı kuntv mv lvgv tiim manja ni. Wε malesı wv ba sı pęori nęn-balwaarv di balv na sę Wε yi ba kı lanyıranı tın daanı. ⁵⁰ Sı laan wv daari sı zęli nęn-balwaarv tım sı yagi min-lęjv kım wvni sı di di-ba. Dָanı mv ba laan wv ta wvra ba keerę yi ba dvnı ba nwa.»

Zaasım-dvvrı di zaasım-doori na węli daanı te tın

⁵¹ Zezi na ηęoni o ti tın, o laan ma bwe o karabię bam o wı: «Abam ni węnu tım maama kuri na?» Ba ma lęr-o ba wı: «Ęen, dı nię.» ⁵² O ma ta di ba o wı: «Kvntv tın, Wε cullu karanyına wvlv maama na tu o zaası Wε paari dım cıga kam tın nyi di sęjv tu wvlv na li wo-dvnnv di wo-dwęnu o jıjıgv wvni o pai nęona te tın mv. Kvntv tu laan wai o li zaasım-dvvrı o węli di zaasım-doori dım sı o ma brı o nęona bam.»

*Zezi tɪtɪ tɪv kʊm tiinə na vi-o te tɪn
(Marɪkɪ 6:1-6, Luki 4:16-30)*

⁵³ Zezi dɛɛn na maŋɪ mumaŋa yam kʊntʊ o ti tɪn, o laan ma nuŋi jəgə kam kʊntʊ nɪ. ⁵⁴ O ma joori o vu o tɪtɪ tɪv o na biɣɪ mɛ tɪn. O ma zu Zwifə Wɛ-digə kam sɪ o brɪ-ba. O na brɪ-ba te tɪn, kʊ dɛɛn sʊ-ba lanyɪranɪ. Ba ma ta ba wɪ: «Nɔɔnʊ wʊntʊ kɪ ta mʊ o jɪɣɪ swan yam kʊntʊ doŋ? O nan kɪ ta mʊ o na dam o ma kɪ wo-kɪnkagɪla yantʊ? ⁵⁵ Wʊm mʊ dai da-lwarʊ wʊm bu wʊm na? O nu mʊ dai Mari na? Kʊ dai o nyaana mʊ yɪ Zakɪ dɪ Zʊzefʊ dɪ Simɔn dɪ Zudasɪ na? ⁵⁶ Kʊ dai o nakwa bam maama mʊ wʊra dɪdaani dɪbam tɪn na? Wʊntʊ nan nɛ dam dɪm kʊntʊ maama yən mʊ?»

⁵⁷ Kʊntʊ ŋwaani ba dɛɛn wʊ sɛ nɪ Zezi sɪnɪ o nuŋi Wɛ te. Zezi ma ta dɪ ba o wɪ: «Nɔɔnʊ na yɪ Wɛ nijonnu, nɔɔna pa-o zulə lanyɪranɪ, kʊ daari o tɪtɪ tɪv tiinə dɪ o sɔŋɔ tiinə nan bá nɪg-o.»

⁵⁸ Ba dɛɛn na wʊ kɪ ba wʊ-dɪdʊa sɪ ba sɛ-o tɪn mʊ pɛ o wʊ tiini o kɪ wo-kɪnkagɪla ba tee nɪ.

14

*Pɛ Erɔdɪ na gʊ Zan te tɪn
(Marɪkɪ 6:14-29, Luki 9:7-9)*

¹ Kantʊ maŋa kam nɪ, Galile Pɛ Erɔdɪ dɛɛn ma ba o ni Zezi ŋwa. ² O ma ta dɪ o tɪntʊŋna o wɪ: «Wʊntʊ wʊ ta yɪ Zan wʊlʊ na miisi nɔɔna na wʊnɪ tɪn mʊ. Wʊntʊ mʊ joori o bi o yagɪ tʊbʊnɪ. Kʊntʊ ŋwaani mʊ o jɪɣɪ dam yɪ o wai wo-kɪnkagɪla o kɪa.»

³⁻⁴ Erɔdɪ dɛɛn tagɪ kʊntʊ doŋ, bɛŋwaani o dɛɛn ya wʊ kɪ Zan lanyɪranɪ, yɪ o ta pa ba gʊ-o. O dɛɛn

di kaani wodon mu, o yiri mu Erōdiadi. Kaani wum deen yi o zimbaaru Filipi kaani mu. Zan ma ta o bri-o o wi, ku culə si o di o zimbaaru kaani yi o ta ηwi. Zan na kaan-o kuntu tin, o ma pa ba ja-o ba vɔ ba ki piina digə ni. ⁵ O ya maa bɔni si o gu-o, yi o laan kwari tuv kum noona bam, beɲwaani ba deen nii Zan ni o yi We nijonnu mu.

⁶ Erōdi lura manja laan ma ba ka yi. O ma bɔni noona zanzan si ba ba ba tɔgi ba di candiə. Erōdiadi buko ma zani o vu vərə bam yigə o sa o bri-ba. O se dim na lana kuntu tin, ku ma pa Erōdi wɔ poli. ⁷ O wɔ na poli tin, o ma ta o du o wi, wonjo kulv maama buko wum na lagi tin, o o pa-o. ⁸ Buko wum nu ma ta o bri-o, o na wɔ loori kulv tin. O laan ma vu Erōdi te o wi: «Wonjo kulv a na lagi tin, ku yi Zan yuu mu. Nmɔ na goni-ku, si n ki zɔn-tanlana wɔni n pa-ni.»

⁹ Pe Erōdi na ni kuntu tin, o wɔ ma tiini ku cɔgi. O nan na tagi o du yi o vərə bam ni tin, o ma pa ni si ba ki kuntu ba pa-o. ¹⁰ O ma tɔni noona si ba vu piina digə kam ba go Zan yuu kum. ¹¹ Ba ma siini ba go o yuu kum ba ki zɔn-tanlana wɔni ba ja nɔni ba pa buko wum. O laan ma kwe-ku o ja vu o pa o nu Erōdiadi.

¹² Zan karabiə bam ma zani ba vu ba kwe o yira yam ba ja vu ba ki. Ba laan ma vu ba ta di Zezi kulv na ki tin.

*Zezi na pe baara mɔrr-tɪnu (5.000) di kaana di biə di wɔdiu ba su te tin
(Mariki 6:30-44, Luki 9:10-17, Zan 6:1-14)*

¹³ Zezi deen na ni ba na ki Zan te tin, o ma zani o vu o zv naboro o nɔni jəgə kam kuntu ni.

O ya lagɪ sɪ o bɛ nɪnɪɔ kɔm ni o vu jɛgɛ kalɔ na yɪ gaa wɔ tɪn o yɪranɪ. Nɔɔna zanzan ma ba ba lwarɪ o na maa ve jɛgɛ kalɔ tɪn. Ba ma zanɪ ba nunɪ ba tɪnɪ dɪm nɪ, yɪ ba vu tɪga nɪ ba vu o te. ¹⁴ Zezi ma nunɪ naboro kɔm wɔnɪ. O laan ma na nɔn-kɔgɔ kɔm na tu kɔ wɔra. Ba nwanja ma zɔ-o lanyɪranɪ, yɪ o pa balɔ na ba jɪgɪ yazurɛ tɪn na yazurɛ.

¹⁵ Tɪga na wɔra ka yɪ tɪn, o karabiɔ bam laan ma vu ba ta dɪd-o ba wɪ: «Maɲa kam wɔra ka kɛa, yɪ jɛgɛ kalɔ dɪbam na wɔra tɪn yɪ gaa wɔ mɔ. Wɔdiu tɛri yo. Kɔntɔ nwanɪ, pa nɔɔna bam vu sam wɔ ba yɛgi wɔdiu ba di.»

¹⁶ Zezi ma lɛri-ba o wɪ: «Ba wɔ maɲɪ sɪ ba viiri. Abam tɪtɪ pa-ba wɔdiu sɪ ba di.»

¹⁷ Ba ma ta ba wɪ: «Dɪbam na jɪgɪ kɔlɔ tɪn yɪ dɪpwa yanu dɪ kale sɪle yɪranɪ mɔ.» ¹⁸ Zezi ma ta dɪ ba o wɪ, ba ja ba ba pa-o. ¹⁹ O laan ma ta dɪ nɔɔna bam maama sɪ ba jɛni tɪga nɪ. O ma kwe dɪpwa yanu yam dɪ kale sɪle sɪm, yɪ o kwɛni o yuu wɛɛnɪ o kɪ Wɛ le tɪ nwanɪ. O ma fɔ fɔ dɪpwa yam o maɲɪ o pa o karabiɔ bam, yɪ bantɔ dɪ laan jɔɲi-ya ba pa nɔɔna bam. ²⁰ Nɔɔna bam maama ma di ba su ba daari. Ba ma pɛ cicwɛru tɪlɔ na daari tɪn ba su tɪtwarɔ fugɛ-tɪle. ²¹ Nɔɔna balɔ dɛɛn na di kɔntɔ tɪn yɪ nɪnɛnɪ baara mɔrr-tɪnu mɔ (5.000), kɔ wɛli dɪ kaana dɪ biɔ dɪ.

Zezi na ve na banja ni te tɪn

(Mariki 6:45-56, Zan 6:15-21)

²² Kɔntɔ kwaga nɪ Zezi ma da o pa o karabiɔ bam vu ba zɔ naboro kɔm, sɪ ba da yigɛ ba bɛ nɪnɪɔ kɔm ni dɪdɔɲ dɪm. Ba na maa kɛ tɪn, o ma

pa kɔgɔ kum viiri. ²³ O na pe ba viiri tun, o ma vu o di piu yuu o yiranɩ sɩ o warɩ Wɛ. Tɩga ma ba ka yi, yi o ta wɔra o yiranɩ ²⁴ dɩ o karabiə bam manɩ ba ja naboro kum ba ke nɩnɩv kum titari yigə yigə. Vu-dɩv ma ba ku jeeri-ba, yi na-ɲum tiini sɩ dana ku pa na bam pɔgɩɩ ba magɩ naboro kum.

²⁵ Tɩga na wɔra ka pɔvri tun, Zezi laan ma zanɩ o ve na bam baɲa nɩ o maa ve o karabiə bam te. ²⁶ Ba na ne-o tun, fɔvni ma tiini dɩ ja-ba, dɩ o na wɔ na bam baɲa nɩ o ve tun. Ba ma ta ba wɩ: «Kɔv ta yi ciru mu!» Fɔvni na zɔ-ba kɔntɔ tun, ba ma kaasi baɲa baɲa.

²⁷ O laan ma ɲɔɔnɩ dɩ ba o wɩ: «Pa-na á wɔrv kɩ dam, sɩ ku yi amɩ mu. Yi pa-na fɔvni taa jɩgɩ abam.»

²⁸ Pɩyeeri ma lər-o o wɩ: «A Yuutu, ku na sɩnɩ ku yi nmɩ, sɩ n pa-nɩ ni sɩ a dɩ vu na bam baɲa nɩ a ba nmɩ te.»

²⁹ Zezi maa wɩ, o ba. Pɩyeeri laan ma nunɩ naboro kum wɔnɩ o tu na bam baɲa nɩ o ve o maa jeeri Zezi. ³⁰ O na ne viu kum na tiini ku dana te tun, fɔvni ma zɔ-o, yi o laan wɔra o miisi na bam kuri nɩ. O na wɔra o miisi tun, o ma loori Zezi dɩ kwər-dɩa o wɩ: «A Yuutu, vri a ɲwɩa!»

³¹ Zezi laan ma da o twɩ o jɩɲa o ja-o, yi o ta dɩd-o o wɩ: «Bɛɛ mu yi n ba jɩgɩ wɔ-dɩdɩva dɩ amɩ? Bɛɲwaanɩ mu n jɩgɩ bubwɛa dɩ amɩ?»

³² Ba laan ma vu ba zɔ naboro kum wɔ. Viu kum ma da ku zɩgɩ. ³³ Nɔɔna balɩ na wɔ naboro kum wɔnɩ tun ma kuni doonə ba zuli Zezi, yi ba ta ba wɩ: «N sɩnɩ n yi Baɲa-Wɛ Bu cɩga cɩga.»

³⁴ Ba ma vu ba be ba yi bube dıdım dım. Ba na yi jəgə kalı tın yırı mı Zenezaretı. ³⁵ Tıv kım kuntu tiinə bam ma ba ba lwarı Zezi. Ba na lwar-o tın, ba ma tıñı ni ba pa nawurə yam maama, yı ba ja balı na ba jıgı yazurə tın ba ba o te, sı o pa ba na yazurə. ³⁶ Ba ma loor-o sı o na se, sı o yagı sı yawına bam dwe o gıro kım ni má. Balı maama na dwe o gıro kım kuntu tın deen sıtı ba na yazurə.

15

Wo-digiru tılv na cıgı nıona tın (Marıkı 7:1-23)

¹ Farıztan tiinə badaara dı We cullu karanyına tiinə badonnə deen ma nuñı Zeruzalem ni ba vu Zezi te, ba ma bwe-o ba wı: ² «Beε mı yı n karabiə bam yəni ba cıgı cullu tılv dı nabaara bam na pe dıbam tın? Ba na lagı ba di wıdıu, ba yəni ba ba sanı ba jıa sı kı tıgı dı cullu tım na brı te tın.»

³ Zezi ma ləri-ba o wı: «Beñwaanı mı abam yəni á tıgı á tıtı wıbıña cullu, yı á daarı á vın We ni dım na brı te tın? ⁴ We tagı Dı wı: «Nıonı manı sı o taa zuli o nu dı o ko.» We daa ta brı ni, nıonı na nıonı ta-balıro dı o ko naa o nu, kuntu tu manı sı ba gı-o mı. ⁵ Kı daarı abam nan yəni á ja We taanı dım á gugwəli yı á wı: «Nıonı na jıgı wıño kulı o ya na wı ma o zəni o nu dı o ko tın, yı o na wı, wıño kuntu yı We nyım, ⁶ wıntı daa wı manı sı o kwe-kı o ma zəni o ko.» Á na kı te tın brı ni á paı We taanı dım daa ba jıgı kırı dı abam, yı á daarı á tıgı

á títí cwe m̄. ⁷ Abam yí pipiri-nyina m̄. Ezayi d̄een j̄igí b̄ura d̄i o na mañi o ta abam taani faña faña te t̄in. ⁸ O d̄een tagi o wí:

«N̄oona bant̄u zuli am̄ W̄e d̄i ba niə m̄,
yí ba w̄ub̄uṅa baṅw̄e d̄i am̄.

⁹ Ba na paí am̄ zulə yal̄u maama t̄in yí kafe m̄. Ba yəni ba br̄i nabiinə w̄ub̄uṅa cullu,
yí ba paí t̄i yí am̄ zaasim̄ d̄im̄ m̄.»

¹⁰ Zezi laan ma b̄əñi n̄on-k̄oḡo k̄um̄ o pa ba ba o te, yí o ta d̄i ba o wí: «C̄əgi-na lanyiran̄i s̄i á ni a taani d̄im̄ kuri. ¹¹ K̄u dai w̄oṅo k̄ul̄u na t̄oḡi n̄oṅo ni k̄u z̄u o w̄u t̄in m̄ c̄oḡ-o. K̄u yí w̄oṅo k̄ul̄u na t̄oḡi n̄oṅo ni k̄u nuñi t̄in m̄ c̄oḡ-o.»

¹² Zezi karabiə bam laan ma vu o te, yí ba ta d̄id-o ba wí: «Nm̄ w̄u l̄war̄i n̄i Farizian̄i tiinə bam w̄or̄u c̄oḡi d̄i nm̄ taani d̄im̄ na?»

¹³ Zezi ma l̄əri-ba o wí: «Á nan yí taá nii bant̄u. A Ko W̄e na w̄u j̄əri tiu k̄ul̄u maama t̄in mañi s̄i k̄u ḡo k̄u yagi m̄. ¹⁴ Ȳən-na-ba s̄i bant̄u nyi d̄i lilwe vaṅina bal̄u d̄i na ba nai t̄in m̄. Lilwe nan na lagi o vañi o doṅ, ba maama w̄ú vu ba t̄u goṅo w̄on̄i m̄.»

¹⁵ P̄iȳeri laan ma ta d̄i Zezi, s̄i o br̄i-ba taani d̄im̄ kuri na yí te t̄in. ¹⁶ O ma ta d̄i ba o wí: «Abam d̄i ta ba j̄igí w̄ub̄uṅa na? ¹⁷ Á mañi s̄i á taá ye n̄i, w̄oṅo k̄ul̄u maama na yəni k̄u z̄u n̄oṅo ni t̄in m̄ yəni k̄u tu o kana, yí o laan daari o t̄o-k̄u o yagi. ¹⁸ K̄u daari k̄ul̄u na nuñi n̄oṅo ni n̄i t̄in yəni k̄u z̄iḡi o w̄ub̄uṅa n̄i m̄ k̄u nuñi. K̄u nan yí w̄ənu t̄im̄ k̄ont̄u m̄ yəni t̄i c̄oḡi n̄oona. ¹⁹ N̄oṅo w̄ub̄uṅa m̄ paí o lagi w̄o-balwaar̄u k̄əm, t̄i na yí n̄on-ḡura d̄i boorim̄ w̄o-z̄oona dwi maama, d̄i ṅw̄un̄i, v̄wa-f̄ora, b̄ibara

dɪ nɔn-tɔra. ²⁰ Kɔ nan yɪ wəənu tɪm kɔntɔ mɔ cɔgɪ nɔɔna. Kɔ daari, nɔɔnɔ na dɪ wɔdiu yɪ o wɔ sanɪ o jɪa, kɔntɔ warɪ kɔ cɔg-o.»

*Kaanɪ wɔdoŋ na kɪ o wɔ-dɪdɔva dɪ Zezi te tɪn
(Marɪkɪ 7:24-30)*

²¹ Zezi dɛɛn ma zaŋɪ o nuŋɪ jəgə kam kɔntɔ nɪ, yɪ o vu Tiiri dɪ Sidɔn tɪnɪ dɪm wɔnɪ. ²² Kaanɪ wɔdoŋ maa zɔɔrɪ je sɪm kɔntɔ nɪ, o yɪ dwi-gɛ tu mɔ. O ma vu Zezi te, yɪ o kaasɪ dɪ kwər-dɪa o ta dɪd-o o wɪ: «Amɔ tu, Pɛ Davidi dwi tu, popo duri a yibwənə. Cɪcɪrə mɔ jɪgɪ a bukɔ, yɪ ka tiini ka jɪg-o ka yaara.»

²³ Zezi maa cɪm. O karabiə bam ma vu o te, ba loor-o sɪ o zəni kaanɪ wɔm sɪ o viiri, o na tɔgɪ-ba yɪ o kɪ sɔɔ tɪn ŋwaanɪ. ²⁴ Zezi ma ləri-ba o wɪ: «Wɛ tɔŋɪ amɔ sɪ a ba a zəni Dɪ tɪtɪ nɔɔna Yisɪrayɛɫ dwi tiinə bam mɔ, bɛŋwaanɪ bantɔ nyɪ dɪ peeni sɪɔ na je tɪn mɔ.»

²⁵ Kaanɪ wɔm laan ma vu o kuni doonə o yigə nɪ, yɪ o loor-o o wɪ: «Amɔ tu, zəni-nɪ!»

²⁶ Zezi ma lər-o o wɪ: «Kɔ wɔ maŋɪ sɪ nɔɔnɔ jɔŋɪ o biə wɔdiu o dɔɫɪ o pa kakuri.»

²⁷ Kaanɪ wɔm ma ləri o wɪ: «Amɔ tu, n tagɪ cɪga. Kakuri nan wai sɪ tɔwɛ wɔdiu kɔɔɔ sɪ tu wɔm na dɪ yɪ kɔ siiri tɪga nɪ tɪn sɪ dɪ.»

²⁸ Zezi laan ma lər-o o wɪ: «Kaanɪ, n cɪga sɪnɪ n kɪ n wɔ-dɪdɔva dɪ amɔ. Kɔntɔ tɪn, nmɔ na lagɪ kɔɔɔ tɪn, Wɛ wɔ kɪ Dɪ pa-m.» Maŋa kam kɔntɔ nɪ nɔɔ mɔ o bukɔ wɔm nɛ yazurə.

*Zezi na pɛ baara mɔrr-tɪna (4.000) dɪ kaana dɪ
biə dɪ wɔdiu ba su te tɪn
(Marɪkɪ 7:31-37, 8:1-10)*

²⁹ Zezi laan ma ke o vu o togi Galile nunu kum ni, yi o daari o vu o di piu yuu o jeni da. ³⁰ O na je da kontu tun, ko-foro maa tui o te, yi ba jaanu yawuna zanzan ba weli da ba tui. Badaara deen yi gwanl, badonnə maa yi lilwə di kwaarv di mumaarv, kv weli di balv yawuru dwi dwi na jigi-ba tun. Ba maa jaanu-ba ba ve ba tini Zezi yigə ni, yi o pa ba na yazurə. ³¹ Kv deen ma sv non-koḡo kum di ba na ne mumaarv joori ti ḡoona, yi gwanl di na yazurə, yi kwaarv di wai ti veə, yi lilwə yiə di joori ya nai tun. Ba na ne wo-kinkagula yam tun, kv ma pa ba zuli Banja-We dilv na yi Yisrayel tiinə bam Yuutu tun.

³² Zezi laan ma bəji o karabiə bam, yi o ta di ba o wɪ: «A jigi noona bantv ḡwana, di ba na tu ba wv a tee ni zim da yatv yi ba daa ba jigi wɔdiu sv ba di tun. A ba lagv sv a pa ba viiri yi ba wv di kulukulv. Ba na lagv ba viiri kontv, kana wv pa ba bəri cwəḡə ni mv.»

³³ O karabiə bam ma bwe-o ba wɪ: «Di bam wv kv ta mv di na wɔdiu gaa kontv wɔni di pa ko-foro kontv di?»

³⁴ O ma bwe-ba o wɪ: «Abam jigi dɪpwa yagra mv?»

Ba ma lər-o ba wɪ: «Dɪpwa yarpe mv wɔra, di kaləḡ-bale sɪgratv.»

³⁵ Zezi laan ma ta di non-koḡo kum sv ba maama jeni tɪga ni. ³⁶ O ma daari o kwe dɪpwa yarpe yam di kale sim, yi o kv We le ti ḡwaanl. O ma ja-ti o fo fo o pa o karabiə bam, yi bantv di laan joni ba pa noona bam. ³⁷ Noona bam maama deen ma di ba su ba daari. Ba laan ma twe cicwəeru tilv na daari tun ba su titwarv

turpe. ³⁸ Nɔɔna balu deen na di kuntu tun yi ni baara murr-tina (4.000), ku weli di kaana di biɛ di.

³⁹ Zezi laan ma banu kɔgɔ kum o pa ku viiri. O ma daari o vu o zu naboro o be o vu o yi tu kudoŋ ku yiri mu Magadan.

16

Farizian tiinɛ di Sadusian tiinɛ na yi te tin (Mariki 8:11-21, Luki 12:54-56)

¹ Farizian tiinɛ badaara di Sadusian tiinɛ deen ma zaŋi ba vu Zezi te, si ba maŋ-o ba nii. Ba ma ta did-o ba wi, o ki wo-kɩnkagɩɩ dilu na wu bri-ba ni o dam dim sɩni di nuŋi We te tin. ² Zezi ma leri-ba o wi: «Ku na yi didaan-ni ni yi weyuu na yi nasuŋu, a yɛni a te a wi, tɩga wu puuri lanyirani. ³ Ku nan na yi zizinzɩŋa yi weyuu na yi liirɛ liirɛ, a yɛni a te a wi, dɔa mu lagɩ ka ni. Abam yɛni a wai a nii weyuu ni a lwarɩ tɩga kam yibiyɛ na wu ta yi te tin. Bɛɛ nan mu yi a wari a lwarɩ ni wɛɛnu tilu na wura ti ki lele tin bri We na lagɩ Di ki wo-kamunnu tilu tin? ⁴ Zim nɔɔna bam yi non-balwaarɔ mu, ba yigɛ tɛrɛ di We, yi ba laan lagɩ si a ki wo-kɩnkagɩɩ a bri-ba. Ba nan ba na, ku na dai wo-kɩnkagɩɩ dilu na maŋi di ki di We nijonnu Zonasɩ faŋa faŋa tin.»

O na tagɩ di ba kuntu tin, o laan ma yagɩ-ba yi o viiri.

⁵ Zezi karabiɛ bam deen na ve ba be ninu kum ni didonɔ dim tin, ba ya swe si ba ja dipe ba weli da. ⁶ Zezi ma ta di ba o wi: «Fɔgɩ-na a ci a titɩ si a yi pa Farizian tiinɛ bam di Sadusian tiinɛ bam di abam ba dabɩɩ dim.»

⁷ O na tagi kuntu tin, ba ma banɔ daanɔ ba wɔ: «Dɔbam na wɔ jaanɔ dɔpɛ dɔ wɛli da tin mu te o ŋɔɔnɔ kuntu.»

⁸ Zezi ma lwarɔ ba na jigi kulɔ ba ŋɔɔnɔ tin, yɔ o wɔ: «Bɛɛ mu yɔ á ŋɔɔnɔ daanɔ á wɔ, á na ba jigi dɔpɛ tin mu te a ŋɔɔnɔ kuntu? Bɛɛ nan yɔ á ba kɔ á wɔ-dɔdɔba dɔ Wɛ? ⁹ Abam ta wɔ lwarɔ Wɛ na jigi dam te tin na? Á nan swe nɔ a dɛɛn kwe dɔpwa yanu mu a fɔ fɔ a pa baara mɔrr-tɔnu di ba su ba daanɔ na? Á wɔ guli titwarɔ tum ni á dɛɛn na tɔwɛ wɔdiu kulɔ na daanɔ á kɔ da tin na? ¹⁰ Á nan wɔ guli nɔ a dɛɛn kwe dɔpwa yarɔpɛ mu a pa baara mɔrr-tɔna di ba su ba daanɔ na? Á wɔ guli titwarɔ tum ni á dɛɛn na tɔwɛ á su tin na? ¹¹ Bɛɛ mu nan yɔ á wɔ lwarɔ nɔ kɔ daɔ dɔpɛ taanɔ mu a ya tɛa? Á nan fɔgɔ á cɔ á tɔtɔ, sɔ á yɔ pa Farizian tiinɔ bam dɔ Sadusian tiinɔ bam dɔ abam ba dabɔli dɔm.»

¹² O karabiɔ bam laan ma lwarɔ nɔ, kɔ ya daɔ dabɔli dɔlɔ ba na kɔ dɔpɛ nɔ tin taanɔ mu o ŋɔɔnɔ dɔ ba. Kɔ nan yɔ sɔ ba yɔ pa Farizian tiinɔ dɔ Sadusian tiinɔ zaasɔm dɔm mu cɔgɔ-ba.

Piyɛɛri tagi o wɔ, Zezi mu yɔ Kriɔi wɔm Wɛ na tɔŋi tin

(Mariki 8:27-30, Luki 9:18-21)

¹³ Zezi dɛɛn ma vu o yɔ Sezaanɔ kulɔ na yɔ Filipi tɔv tin. O ma bwe o karabiɔ bam o wɔ: «Nɔɔna yɛni ba tɛ amɔ Nabiin-bu wɔm taanɔ ba wɔ amɔ yɔ wɔɔ mu?»

¹⁴ Ba ma lɛr-o ba wɔ: «Badaara tɛ ba wɔ, nmɔ yɔ Zan wɔlɔ na miisi nɔɔna na wɔnɔ tin mu. Badaara dɔ maa tɛ ba wɔ, nmɔ yɔ Eli mu. Badaara

dɪ maɐ tɛ ba wɪ, nmʊ yɪ Zeremi naa faŋa faŋa Wɛ nijonnu wɔdon mʊ.»

¹⁵ O laan ma bwe-ba o wɪ: «Kʊ nan na yɪ abam, abam buŋɪ nɪ amʊ yɪ wɔɔ mʊ?»

¹⁶ Simɔn Pɪyɛɛɪ ma lɛr-o o wɪ: «Nmʊ yɪ Kriɪ mʊ, Nwɪa Tu Baŋa-Wɛ Bu wʊlʊ Dɪ na tʊŋɪ tɪn.»

¹⁷ Zezi ma lɛr-o o wɪ: «Simɔn, Zonasi bu, nmʊ yɪ yu-yonɔ tu. Bɛŋwaani, kʊ dai nabiinu yiyiu mʊ pɛ n lwarɪ cɪga kam kʊntʊ, kʊ yɪ a Ko Wɛ mʊ pɛ n lwarɪ-ka. ¹⁸ A nan wʊ ta a bri-m nɪ nmʊ yɪrɪ mʊ Pɪyɛɛɪ, kʊ na lagɪ kʊ ta nɪ pulɔrɔ. Pulɔrɔ kʊm kʊntʊ yuu nɪ mʊ a lagɪ a pulɪ a kɔgɔ kʊm kuri da, nɪnɛɛnɪ nɔɔnʊ na cwɪ sɔŋɔ kuri pulɔrɔ yuu nɪ te tɪn. Yɪ tʊbɪnɪ dɪ dɪ dam maama b́a want-kʊ dɪ cɔgɪ. ¹⁹ A nan wʊ kwe Wɛ paari dɪm borbɪə a kɪ nmʊ jɪŋa nɪ, sɪ n want n ma n pʊrɪ cwɛŋɛ n pa nɔɔna taa tɔgɪ da ba zʊbɪ Wɛ paari dɪm wʊ. Nɔɔnʊ wʊlʊ maama nmʊ na pɛ nɪ sɪ o zʊ tɪn, Wɛ wʊ zɪgɪ nmʊ kwaga nɪ dɪ kʊntʊ. Wʊlʊ maama nmʊ nan na wɪ o b́a zʊ tɪn, Wɛ daa ta wʊ zɪgɪ nmʊ kwaga nɪ dɪ kʊntʊ.»

²⁰ Zezi laan ma kaani o karabiə bam, sɪ ba yɪ pa nɔɔn-nɔɔnʊ lwarɪ nɪ wʊm mʊ yɪ Kriɪ wʊm Wɛ na tʊŋɪ tɪn.

*Zezi na bri o tʊbɪnɪ na wʊ ta yɪ te tɪn
(Marɪkɪ 8:31—9:1, Luki 9:22-27)*

²¹ Kʊ na zɪgɪ kantʊ maŋa kam nɪ tɪn, Zezi ma ŋɔɔnɪ jaja dɪ o karabiə bam o wɪ: «A maŋɪ sɪ a vu Zeruzalem a na yaara zanzan Zwifə nakwa bam dɪ ba kaanɪm yigə tiinə bam dɪ ba cullu karanyɪna tiinə bam tee nɪ. Baá gʊ-nɪ, yɪ a laan wʊ joorɪ a bi a yagɪ tʊbɪnɪ da yatɔ dɛ nɪ.» ²² Zezi

na tagi kuntu tɪn, Pɪyɛɛri ma ja-o o nuɲi daa, yɪ o kaan-o o wɪ: «A Yuutu, yɪ ta n tɛ kuntu! Wɛ bá sɛ sɪ kuntu woŋo kɪ nmɔ.»

²³ Zezi ma guni o nii Pɪyɛɛri, yɪ o ta dɪd-o o wɪ: «Sutaani, ve daa a tee nɪ! Nmɔ lagɪ n pa a tusi mɔ. Nmɔ wɔbɔŋa yam yɪ nabiinə nyɪm mɔ, ya ba tɔɔi Wɛ na lagɪ te tɪn.»

²⁴ Zezi laan ma ta dɪ o karabiə bam o wɪ: «Nɔɔnɔ wɔlɔ maama na lagɪ sɪ o taa tɔɔi amɔ kwaga tɪn, kuntu tu maɲɪ sɪ o vɪn o tɪtɪ wɔbɔŋa, sɪ o sɛ yaara nɪ wɔlɔ na zɪɲɪ tɔbɔn-dagara o maa ve o tɔbɔnɪ jɔgə te tɪn mɔ, sɪ o laan taa tɔɔi-nɪ.

²⁵ Wɔlɔ maama nan na lagɪ sɪ o yɪri o ŋwɪa tɪn, kuntu tu wó ga-ka mɔ. Kɔ daari, wɔlɔ maama na sɛ sɪ o ga o ŋwɪa amɔ ŋwaani tɪn, kuntu tu wó na ŋwɪa Wɛ tee nɪ. ²⁶ Nɔɔnɔ nan na nɛ lɔgɔ baɲa wəənu tɪm maama, yɪ o laan na ge ŋwɪa Wɛ tee nɪ, bɛɛ nyɔɔri mɔ o nɛa? Kulɔkɔlɔ nan tərə nɔɔnɔ na wó wani o ma ləni o ŋwɪa Wɛ tee nɪ. ²⁷ Amɔ Nabiin-bu wɔm nan wó ba dɪ paari-zulə nɪ a Ko Wɛ na jɪɔi te tɪn, yɪ Dɪ malesɪ sɪm dɪ wó tɔɔi-nɪ. Kantu maɲa kam nɪ, a laan wó pa nɔɔnɔ maama jɔɲi ŋwɪuru tɪlɔ na maɲɪ dɪ o tɪtɔŋa na yɪ te tɪn. ²⁸ A lagɪ a ta cɪga mɔ dɪ abam sɪ, nɔɔna balɔ zɪm na wɔ yo seeni tɪn badaara bá tɪ, yɪ baá na amɔ Nabiin-bu wɔm na maa bɪnɪ dɪ a paari dɪm tɪn.»

17

*Zezi yibiyə na ləni te tɪn
(Mariki 9:2-13, Luki 9:28-36)*

¹ Da yardu na ke tun, Zezi laan ma ja Piyɛɛri di Zaki di o nyaani Zan, ba togi daani ba vu ba di pu-kamunu yuu, ba wura ba yirani. ² Ba na wura kuntu tun, Zezi yibiyə ma ləni ba yigə ni. O yibiyə kam maa nyi di wia na nyuni te tun. O gwaaru tum ma ji napwəənu ni pooni te. ³ Yi ba laan na Moyisi di Eli na wu Zezi tee ni, yi ba ɲɔɔni did-o. ⁴ Piyɛɛri ma ta di Zezi o wi: «A Yuutu, di na wu yo seeni tun, ku tiini ku lana ku pa dɪbam. Nmɔ nan na sɛ, si n pa a pu vwə yato yo, si nmɔ di Moyisi di Eli taa zɔɔri da.»

⁵ Piyɛɛri na wura o ɲɔɔni kuntu tun, kunkwəənu tɪɔ na nyuni tun ma ba ti kwəli-ba. Ba laan ma ni kwərə na ɲɔɔni ti wɔni ka wi: «Wɔntu mu yi amu bu-dua a na soe di a wu maama, yi o yəni o pa a jigi wɔpolo. Á nan taá cəgi o taani lanyirani.»

⁶ Zezi karabiə bam na ni kwərə kam kuntu tun, ba ma vi ba yigə tɪga ni, fɔɔni na tiini di zu-ba tun ɲwaani. ⁷ Zezi laan ma vu ba te o dwe-ba yi o wi: «Zaɲi-na, si á yi pa fɔɔni taa jigi abam.»

⁸ Ba laan ma kwəni ba yum wɛɛni, yi ba daa wu nɛ nɔɔn-nɔɔnu, ku na dai Zezi yirani. ⁹ Ba ma zaɲi piu kum yuu ni ba maa tuə. Zezi laan ma kaani-ba o wi: «Yi pa-na nɔɔn-nɔɔnu lwaru á na nɛ kulɔ tun, si ku taa ve maɲa kalɔ amu Nabiin-bu wum na wú ba a bi a yagi tɔɔni tun.»

¹⁰ O karabiə bam laan ma bwe-o ba wi: «Wɛ cullu karanyina tiinə bam yəni ba tɛ ba wi, Eli mu maɲi si o da yigə o ba, si wɔɔ Wɛ na tɔɲi tun laan da kwaga. Ku yi cɪga naa vwan mu?»

¹¹ Zezi ma ləri-ba o wi: «Ku yi cɪga mu. Eli maɲi si o da yigə o ba o kwe woɲo maama, si

wɔɔ We na tɔŋɛ tɛn laan ba. ¹² Á nan taá ye nɛ, Eli maŋɛ o ba yɛ nɔɔna wɔ lwar-o. Ba ma tiini ba beɛs-o nɛ ba na lagɛ te tɛn. Kɔ nan na yɛ amɔ Nabiin-bu wɔm, ba daa ta wɔ beɛsɛ amɔ dɛ kɔntɔ mɔ.»

¹³ O karabiə bam laan ma lwarɛ nɛ, kɔ yɛ Zan wɔɔ na miisi nɔɔna na wɔnɛ tɛn taanɛ mɔ o ŋɔɔna.

*Zezi na zəli cicirə bu yɛra nɛ te tɛn
(Mariki 9:14-32, Luki 9:37-45)*

¹⁴ Zezi dɛ o karabiə batɔ bam laan ma joori ba vu ba yɛ nɔn-kɔgɔ kɔm te. Nɔɔnɔ wɔdonɛ ma vu o kuni doonə Zezi yigə nɛ o ta dɛd-o o wɛ: ¹⁵ «Amɔ tu, duri a bu yibwənə. O sai kɔɔrɔ mɔ yɛ kɔ tiini kɔ cana o yɛra nɛ, yɛ o yənɛ o tɔɛ mini dɛ na wɔnɛ. ¹⁶ Amɔ nan jaan-o a ba nmɔ karabiə bam te mɔ, sɛ ba pa o na yazurə, yɛ ba wɔ wanɛ.»

¹⁷ Zezi na nɛ kɔntɔ tɛn, o ma ta o wɛ: «Abam zɛm nɔɔna bam brɛ á ba jigɛ wɔ-dɛdɔba dɛ amɔ, yɛ á ba kɛ lanyɛranɛ. Amɔ wɔ daanɛ abam titari nɛ sɛ kɔ taa ve maŋa kɔɔ? Amɔ wɔ kɛ wɔ-zuru dɛ abam sɛ kɔ taa ve maŋa kɔɔ? Ja-na bu wɔm á ba yo seenɛ.» ¹⁸ Zezi laan ma bagɛ cicirə kalɔ na jigɛ bu wɔm tɛn, o pa ka nunɛ ka yag-o. O ma da o na yazurə maŋa kam kɔntɔ nɛ nɔɔ.

¹⁹ Nɔn-kɔgɔ kɔm dɛɛn na viiri maama tɛn, Zezi karabiə bam laan ma vu o te ba bwe-o ba wɛ: «Beɛ mɔ yɛ dɛbam warɛ cicirə kam dɛ zəlɛ?»

²⁰ O ma ləri-ba o wɛ: «Kɔ yɛ abam na ba tiini á jigɛ wɔ-dɛdɔba dɛ amɔ tɛn ŋwaanɛ mɔ. A lagɛ a ta cɛga mɔ dɛ abam sɛ, abam na jigɛ wɔ-dɛdɔba dɛ amɔ, yɛ kɔ na maŋɛ kɔ yɛ finfin yɛranɛ nɛ nyasaŋ-bu na yɛ mɛmɛnɔ te tɛn, á wɔ wanɛ á ta

dı pu-kamunu kuntu sı kú zanı kú vu kú jəni jε-ge, yı kúv sıını kú kı. Abam na jıgı wu-dıdua dı amv, kulukulv tərə á na bá wanı á kı. [²¹ Ciciri sıntv dvi warı sı zəli kú na dat Wε-loro dı ni-vəri.]»

²² Zezi karabiə bam dεen ma ba ba wu daanı Galile nı. Zezi ma ta dı ba o wı: «Baá ja amv Nabiin-bu wum ba kı nɔɔna jıa nı, ²³ yı ba laan wú gv-nı. Da yatə dε nı a nan wú joori a bi a yagı tıvı.»

O taanı dım kuntu ma tiini dı cəgı ba wıv.

Zwifə Wε-di-kamunu lampoo ηwıum taanı

²⁴ Ba dεen ma vu ba yı Kapernawum. Nɔɔna balv na yəni ba jəni lampoo Zwifə bam Wε-di-kamunu kım ηwaanı tın ma vu Pıyεeri te, yı ba bwe-o ba wı: «Abam karanyına ba ηwı lampoo na?»

²⁵ Pıyεeri ma ləri o wı: «O ηwıa.»

O laan ma joori o vu o zv sɔɔk kúlv ba na wıra tın. Zezi ma da yıgə o bwe-o o wı: «Simɔn, nmv wıvıɔa yı tıta mv? Lıgv bıaɔa pwa bam yəni ba jəni lampoo nɔɔna bra tee nı mv? Ba yəni ba jəni-kv ba tıttı tıv bıə tee nı mv naa nɔɔna badonnə tee nı mv?»

²⁶ Pıyεeri ma lər-o o wı: «Kv yı nɔɔna badonnə tee nı mv.»

Zezi laan ma ta o wı: «Kv nan brı nı, dı na yı Wε bıə tın, dı wı maɔı sı dı ηwı. ²⁷ Dı nan ba lagı sı dı pa lampo-jəɔnə bam wıvıɔa cəgı. Kuntu ηwaanı, zanı n vu nııv kım nı, sı n dı gwələ n ma n ja kaləɔə. Nmıv na wú da yıgə n ja kaləɔə kalv tın, sı n kəɔı ka nı, sı n na səbu-dalı da. Səbu-dalı dım kuntu wú wanı dı yı Wε-dıgə

kam lampoo kum kuni bule ηwum. N na li-di, si n ja n ba n ma n ηwi n pa amu di n titi.»

18

Woo mu yi non-kamunu o dwe We paari dim wuni?

(Mariki 9:33-37,42-48, Luki 9:46-48, 17:1-2)

¹ Kantu manja kam ni Zezi karabiə bam ma vu o te, yi ba bwe-o ba wi: «Woo mu wu ta yi non-kamunu o dwe maama We paari dim wuni?»

² Zezi laan ma beŋi bu-balaŋa o pa o ba o zigi ba maama titari ni. ³ O ma ta o wi: «A lagi a ta ciga mu di abam si, abam na wu lani a wubuna a ji ni bu-balwa te, a ba na cwəŋə si a zu We paari dim wu. ⁴ Wulu na dwe maama We paari dim wuni tin mu yi wulu na tu o titi o ji nuneeni bu-balaŋa kantu donj te tin. ⁵ Kulu na wəli da tin, wulu maama na nigɪ bu wuntu donj lanyiranu amu yiri ηwaanu tin, kuntu tu nigɪ amu mu.

⁶ Balu na ki ba wu-didwa di amu tin, ba na manji ba muri ni bu-balwa te di, nɔɔnu wulu na pe ba didwa yagi We cwəŋə tɔgim tin, ba na lagi kandwe kamunu mu kuntu tu ba ni ba di-o nɪnu wuni yi o ti, kuɔ ta garɪ cam dilu o na wu ba na We tee ni tin. ⁷ Ku yi leeru lugu bana ni di nabiinə balu na ganɪ nɔɔna si ba yagi We cwəŋə tɔgim tin. Gana yam kuntu warɪ si ya yi ba. Ku nan na yi nɔɔnu wulu maama na ganɪ nɔɔna si ba yagi We cwəŋə tɔgim tin, leeru wu o yuu ni.

⁸ Nmu jɪŋa naa n naga na wu pa n yagi We cwəŋə tɔgim, ku manji si n go-ka mu n yagi. N na ge n jɪŋa naa n naga, yi n daari n na ηwia We tee ni, kuntu garɪ n na jigɪ n yira yam maama,

yɪ ba laan dɪ-m ba yaɣɪ mini dɪɓ na bá ti tɪn wɔnɪ. ⁹ Nmu yi nan na wó pa n yaɣɪ Wɛ cwəŋə tɔɣɪm, kɔ maŋɪ sɪ n lɪ-dɪ n dɔlɪ n yaɣɪ. N na jɪɣɪ yi dɪdɔba yɪ n na Wɛ ŋwɪa kam, kɔ ɣarɪ n na jɪɣɪ yiə yale, yɪ ba laan dɪ-m ba yaɣɪ mini dɪɓ na bá dwe tɪn wɔnɪ.»

Pi-jiə mumaŋa
(Luki 15:3-7)

¹⁰ «Á taá ye sɪ á yɪ gooni wɔɓ maama na muri amɔ nɔɔna bam wɔnɪ tɪn. Nan lwarɪ-na nɪ, Wɛ malesɪ sɪɓ na nii bantɔ baŋa nɪ tɪn zɪɣɪ amɔ Ko Wɛ tee nɪ Dɪ sɔŋɔ nɪ mu maŋa maama. [¹¹ Amɔ Nabiin-bu wɔm na tu lɔɣɔ baŋa tɪn, kɔ yɪ sɪ a beeri balɔ na je tɪn mu, sɪ a vrɪ-ba lwarɪm wɔnɪ.]

¹² Kɔntɔ tɪn, nɔɔnɔ na jɪɣɪ peeni bi (100), yɪ piə dɪdɔba na je, abam bɔŋɪ nɪ oó kɪ ta mu? O nan maŋɪ sɪ o yaɣɪ peeni funɔɣɔ nɔɣɔ kɔm (99) kaporo nɪ mu piu yuu nɪ, sɪ o daari o vu o beeri pi-jiə kam. ¹³ A lagɪ a ta cɪga mu dɪ abam sɪ, o nan na beeri o na-ka, o laan wó na wɔpɔlo zanzan kantɔ ŋwaanɪ kɔ dwəni peeni sɪɓ na daari yɪ sɪ wɔ je tɪn. ¹⁴ Kɔ nan yɪ bɪdwɪ mu dɪ abam Ko Wɛ na ba lagɪ sɪ Dɪ nɔɔna balɔ na muri tɪn dɪdɔba dɪ je.»

Nɔɔnɔ dɪ o doŋ na maŋɪ sɪ ba fɔɣɪ daanɪ te tɪn

¹⁵ «Nmu ko-bu na kɪ-m lwarɪm, sɪ n vu n kaan-o dɪ o na kɪ kɔɓ tɪn, sɪ kɔ taa yɪ abam yɪranɪ taanɪ, sɪ nɔɔn-nɔɔnɔ ta tɔɣɪ o tərə. O nan na sɛ nmɔ na tagɪ kɔɓ tɪn, kɔ brɪ nɪ n joori n dɪ-o Wɛ cwəŋə kam wɔnɪ mu. ¹⁶ O nan na wɔ sɛ sɪ o cəɣi nmɔ taanɪ dɪm, sɪ n lagɪ nɔɔnɔ dɪdɔba naa nɔɔna bale sɪ á tɔɣɪ daanɪ á vu o te, sɪ ba bwe-o ba nii,

sɪ Wɛ tɔnɔ kʊm tagɪ kʊ wɪ: <Nɔɔnʊ na jɪgɪ taanɪ dɪ o donɪ, kʊ manɪ sɪ nɔɔna bale naa batɔ mʊ taa yɪ o maana tiinɛ.> ¹⁷ Nɔɔnʊ wʊm nan ta na wʊ sɛ sɪ o cɛgɪ bantʊ dɪ, sɪ n laan vu n ta dɪ Wɛ-digɛ kɔgɔ kʊm kʊ na yɪ te tɪn. O nan daa ta na wʊ sɛ sɪ o cɛgɪ á Wɛ-digɛ kɔgɔ kʊm taanɪ dɪm, sɪ n laan ta n nii-o nɪnɛɛnɪ o yɪ nɔn-balɔrɔ kʊlʊ na manɪ kʊ yɛri Wɛ tɪn mʊ.

¹⁸ A lagɪ a ta cɪga mʊ dɪ abam sɪ, nɔɔnʊ wʊlʊ maama abam na pɛ ni sɪ o zʊ Wɛ kɔgɔ kʊm wʊnɪ tɪn, Wɛ wʊ zɪgɪ abam kwaga nɪ dɪ kʊntʊ. Yɪ abam na wɪ o bá zʊ, Wɛ daa ta wʊ zɪgɪ abam kwaga nɪ dɪ kʊntʊ. ¹⁹ Kʊ wɛli da, abam nɔɔna bale na kɪ ni daanɪ lʊgʊ banɪ nɪ, sɪ á loori wɔŋo kʊlʊ maama amʊ Ko Wɛ tee nɪ, dɪntʊ wʊ kɪ Dɪ pa abam. ²⁰ Bɛŋwaanɪ, jɛgɛ kalʊ maama nɔɔna bale naa batɔ na lagɪ daanɪ amʊ yɪrɪ ŋwaanɪ tɪn, amʊ wʊ ba tɪtarɪ nɪ.»

Nɔɔnʊ na manɪ sɪ o yagɪ o donɪ lwarɪm o ma cɛ-o te tɪn

²¹ Pɪyɛɛrɪ laan ma vu Zezi te, yɪ o bwe-o o wɪ: «A Yuutu, amʊ ko-bu na kɪ-nɪ lwarɪm, kuni bɪgra mʊ a manɪ sɪ a yagɪ a ma cɛ-o? Kʊ manɪ sɪ kʊ yɪ kuni bɪrɛ mʊ naa?»

²² Zezi ma lɛr-o o wɪ: «Awo, kʊ daɪ kuni bɪrɛ yɪranɪ, kʊ manɪ sɪ kʊ taa yɪ fusɪrɛ kuni bɪrɛ mʊ. ²³ Bɛŋwaanɪ Wɛ paari dɪm nyɪ nɪnɛɛnɪ pɛ wɔdonɪ na lagɪ o jeeli o sɛbu o tɪntʊŋna tee nɪ o nii te tɪn mʊ. ²⁴ O na pulɪ sɪ o jeeli-kʊ tɪn, ba laan ma ja o tɪntʊŋnʊ wɔdonɪ na jɪgɪ o jɪnɪ zanzan nɪnɛɛnɪ sɛbu-dala mʊrr-fugɛ te tɪn (10.000) ba ba o te. ²⁵ Nɔɔnʊ wʊm kʊntʊ maa warɪ o ŋwɪ o

jini dım. Pe wım laan ma pa ni sı ba ja nıõnı wım dı o kaanı dı o bıa ba yęgi, ku walı dı o wænu maama, sı ba ma sæbu kım kıntı ba ıwı jini dım. ²⁶ Tıntııı wım na ni kıntı tın, o ma vu o kuni doonæ pe wım yigæ nı o loor-o o wı: <Amı tu, popo ja n banı dı amı, sı amı wı ıwı n jini dım maama a pa-m.>

²⁷ Pe wım ma duri o ıwanı ya o yagi jini dım o ma ce-o, ya o daa wı kı-o kulıkulı.

²⁸ Nıõnı wım kıntı laan ma nııı o vu o jeeri tıntııı wıdonı na jııı o jini fınfın nııııı sæbu-dalı dıdıa te tın. O laan ma sı nıõnı wım ba, ya o fı-o sı o ıwı o jini dım. ²⁹ Nıõnı wım ma kuni doonæ o donı tıntııı wım yigæ nı o loor-o o wı: <Popo ja n banı dı amı, sı amı wı ıwı n jini dım a pa-m.>

³⁰ O ma wı se, ya o ja nıõnı wım o vu o kı pıııa digæ nı, sı ku vu ku yi maııa kam o na wı ıwı o jini dım tın.

³¹ Pe wım tıntııına badonnæ na ne kıntı tın, ku ma pa ba wıııı tıııı tı cıııı. Ba laan ma vu ba ta ba bıııı pe wım kulı maama na kı tın. ³² Pe wım laan ma bıııı o tıntııı wım kıntı o ta dıd-o o wı: <Nmı ya nıõn-balıııı mı. Amı yagi nmı jı-farı dım maama mı a ma ce-m, nmı na loori-nı tın ıwanıı. ³³ Ku ya maııı sı nmı dı duri n donı wım ıwanı, nııııı a na duri nmı ıwanıa te tın.>

³⁴ Pe wım banı ma tıııı dı zanı zanzan dı o tıntııı wım. O ma kı-o o tıntııına bam jıııa nı, sı ba pa o na cam, sı ku vu ku yi maııa kalı o na wı ıwı o jini dım maama tın.

³⁵ Kuntu tun, abam wuɓ maama na wu yaɗi o ma ce o ko-bu di o wu maama tun, amu Ko We di wu pa abam na cam kuntu don mu.»

19

Kaani vum taani

(Mariki 10:1-12, Luki 16:18)

¹ Zezi deen na bri-ba wænu tum kuntu maama o ti tun, o laan ma zaɗi Galile ni o vu o yi Zude ti-niə yam, Zorden bugə kam ni didon dum ni.

² Non-kogɔ ma tog-o ku vu, yi o pa ba yawuna na yazurə je sum kuntu ni.

³ Farizian tiinə badaara deen ma zaɗi ba vu Zezi te. Ba maa lagɩ si ba maɗ-o ba nii, yi ba bwe-o ba wɩ: «Nɔɔnu jigi cwəɗə si o vin o kaani, ku na maɗi ku yi kulɓ maama ŋwaani na?»

⁴ Zezi ma ləri-ba o wɩ: «Ku pɔpɔni We tɔɔ kum wɔni ku wɩ: <Pulim ni, We na ki nabiinə tun, Di ki-ba si ba taa yi baaru di kaani mu.> Abam nan ta wu karumi kuntu na? ⁵ Kuntu ŋwaani, nɔɔnu na di kaani, o maɗi si o pɔɔri o titi o nu di o ko tee ni, si o daari o pa o di o kaani wum jəni daani. Kuntu wu pa ba laan ji nɔɔnu diduɓa.

⁶ Kuntu tun, ba daa dai nɔɔna bale, ba laan yi nɔɔnu diduɓa mu. We na ki nɔɔna balɓ daani tun, nɔɔn-nɔɔnu daa wu maɗi si o pɔɔri-ba daani.»

⁷ Farizian tiinə bam daa ma bwe-o ba wɩ: «Bee nan mu yi Moyisi deen pa ni, ni nɔɔnu jigi cwəɗə si o pɔpɔni tɔɔ o pa o kaani, si ku bri ni o vi-o?»

⁸ Zezi ma ləri-ba o wɩ: «Abam wɔru na dana tun ŋwaani mu pe Moyisi di se si á vin á kaana. Ku na zigɩ pulim maɗa ni tun, ku ya wu maɗi si nɔɔna vin ba kaana. ⁹ A nan lagɩ a ta abam

si, nɔɔnɔ na vɪn o kaani, yi kɔ na dai ni o cɔgi di baara, yi o daari o di kaani wɔdon, kuntu tu kɛm dɪm yi balɔrɔ nɪnɛɛni o na pɛni di o don kaani te tin mu.»

¹⁰ Zezi na tagi kuntu tin, o karabiə bam ma ta did-o ba wi: «Kɔ na sɪni kɔ yi kuntu mu baaru di o kaani laɲa ni, kɔ ya lamma di nɔɔnɔ na maɲi o wɔ di kaani.»

¹¹ O ma ləri-ba o wi: «Kɔ nan dai nɔɔna maama mu wó wani ba ni taani dinto kuri, kɔ yi balɔ yɪrani Wɛ na zɛni-ba si ba wani ba jɔɲi-di tin mu. ¹² Nɔɔna badaara wura ba na ba buɲi si ba di kaana, beɲwaani ba maɲi ba lu bantu bakanɪ mu. Badaara di maa wura ba na ba buɲi si ba di kaana, yi kɔ yi nɔɔna mu jaani-ba ba lwi. Kɔ daari badaara wura ba titi na vɪn si ba di kaana, yi kɔ yi ba na lagi si ba tɔɲi Wɛ paari dɪm titɔɲa yam tin ɲwaani mu.

Nɔɔnɔ wɔlɔ na wó wani o ni zaasum dinto kuri tin, si o sɛ.»

*Zezi na warɪ Wɛ o pa bu-balwa te tin
(Mariki 10:13-16, Luki 18:15-17)*

¹³ Nɔɔna badonnə deen ma ja bu-balwa ba vu Zezi te, si o danɪ o jɪa ba yuu ni si o warɪ Wɛ o pa-ba. O karabiə bam ma zanɪ ba kaani-ba si ba yi taa ki kuntu. ¹⁴ Zezi laan ma ta di ba o wi: «Yagi-na si biə bam taa tui a te, si á yi zanɪ á ci-ba. Beɲwaani balɔ na nyɪ ni bu-balwa te tin mu maɲi si ba zɔ Wɛ paari dɪm wɔni.»

¹⁵ O na tagi kuntu tin, o laan ma danɪ o jɪa ba yuu ni o warɪ Wɛ o pa-ba, yi o daari o viiri.

*Nadunə wó wanı ba na ɣwıa Wε tee nı na?
(Marıki 10:17-31, Luki 18:18-30)*

16 De didwı nɔn-dɔɣɔ kɔdɔɣ dɛɛn ma zanı o vu Zezi te. O ma bwe-o o wı: «Karanyına, kəm-laa kɔɔ mu a maɣı sı a kı, sı a ma na ɣwıa kalu na ba ti tın Wε tee nı?»

17 Zezi ma lər-o o wı: «Kı yı ta mu yı n bwe amu sı n lwarı wono kulu na lana tın sı n kı? Wε yıranı mu lana. Nmı na lagı sı n na ɣwıa Dı tee nı, kı maɣı sı n ta n tɔɣı Dı cullu tım mu.»

18 Nɔɔnɔ wım ma bwe-o o wı: «Dı cullu tɔɔ mu kuntu?»

Zezi ma lər-o o wı: «Yı zanı n gı nɔɔnɔ. Yı zanı n pəni dı n dɔɣ kaanı. Yı zanı n ɣɔ. Yı fɔ vwan n pa n dɔɣ. 19 Ta n zuli n nu dı n ko. Ta n soe n dɔɣ nı n tıti te.»

20 Nɔn-dɔɣɔ kım laan ma ta o wı: «A maɣı a tɔɣı cullu tıntı maama. Kı nan ta gε bεε mu sı a kı?»

21 Zezi ma ta did-o o wı: «Nmı na lagı sı n maɣı dı Wε cwəɣə kam fastı, kı maɣı sı n kwe kulu maama n na jıɣı tın n yəɣı, sı n laan ma ti səbu kım n ma n zəni yinigə tiinə. Kuntu wó pa n ta n jıɣı jıɣıɣı Wε-sɔɣɔ nı. Nmı na kı kuntu, sı n laan ba n ta n tɔɣı-nı.»

22 Nɔn-dɔɣɔ kım na ni kuntu tın, kı ma pa o wı cɔɣı zanzan, o jıɣıɣı tım na tiini ti daga tın ɣwaanı. O ma viiri Zezi tee nı.

23 Zezi laan ma ta dı o karabiə bam o wı: «A lagı a ta cıga mu dı abam sı, nadum na lagı sı o zı Wε paarı dım wıni, kú ta tiini kı cana kı pa-o. 24 A nan ta lagı a ta dı abam nı, kú ta yı

mwali si yogondi da gar-lwe booni di nunji ku dwe nadum na lagɪ si o zu We paari dum wu.»

²⁵ O karabiə bam na ni kontu tin, ku ma tiini ku su-ba. Ba maa te ba wi: «Ku nan na yi kontu, wɔɔ mu wɔ wanti o na ηwɪa We tee ni?»

²⁶ Zezi ma nii-ba yi o wi: «Nabiinə mu bá wanti ba ki, si We wai woɔo maama Di kia.»

²⁷ Pɪyɛɛri laan ma ta o wi: «Nii. Dɪbam yagi dí woɔo maama mu, yi dí daari dí toɔi nmu. Bɛɛ mu dɪbam lagɪ dí na We tee ni?»

²⁸ Zezi ma ta di ba o wi: «A lagɪ a ta cɪga mu di abam si, abam balu na toɔi amu tin wɔ ba á toɔi á di paari, maɲa kalu We na wɔ ku wəənu maama si ti taa yi nadɔnnu tin. Maɲa kam kontu ni amu Nabiin-bu wum wɔ ba a jəni a paari jangɔɲo kum baɲa ni, yi abam di wɔ jəni paari jangwaanu fugə-tle baɲa ni, si á toɔi á di Yisrayeli dwi tiinə kuri fugə-bile dum taani.

²⁹ Nɔɔnu wulu maama na yagi o sɔɲo di o nu-biə di o nu di o ko di o biə di o kari amu yiri dum ηwaanu tin, kontu tu wɔ ba o na kulu maama o na yagi tin kuni bi mu, yi o daari o na ηwɪa kalu na ba ti tin We tee ni. ³⁰ Balu na maɲi ba yi yigə tiinə tin zanzan wɔ joori ba ji kwaga tiinə. Ku daari balu di na maɲi ba yi kwaga tiinə tin zanzan wɔ ba ba ji yigə tiinə We paari dum wuni.»

20

Sɔɲo tu na ηwi o kara tintɔɲna te tin mɪmaɲa

¹ Zezi daa ma daari o wi: «We paari dum nyi di nɔɔnu wɔdoɲ na jigi o kara. O ma zaɲi o nunji

zizɪŋa ni o vu si o lagɪ nɔɔna balɔ na varɪ ba jɔŋi sɛbu tɪn, si ba vu ba tɔŋɪ o kara kam ni. ² O ma sɛ si o ŋwɪ-ba sɛbu kulɔ ba na maŋɪ si ba jɔŋi dɛ wɔni tɪn. Kɔ yi sɛbu-dalɪ dɪdɔa mɔ. Ba na ŋɔɔni ba maŋɪ daani kɔntɔ tɪn, o ma tɔŋɪ-ba si ba vu o kara kam ba taa tɔŋa.

³ Wɪa na bɪgɪ fɪnfɪn nɪnɛni luu nɔgɔ maŋa ni te tɪn, o daa ma vu yaga o na nɔɔna badonnɔ na wɔra, yi ba ba jɪgɪ tɪtɔŋa. ⁴ O ma ta dɪ ba o wɪ: <Abam dɪ ba á tɔgɪ á tɔŋɪ a kara kam ni, si amɔ wó ŋwɪ abam te na maŋɪ tɪn.> ⁵ Ba ma sɛ ba vu. Wɪa tɪtarɪ ni o daa ma joori o vu o lagɪ nɔɔna badonnɔ o wɛli da. Wɛ-gunim maŋa ni o daa ta ma vu o lagɪ nɔɔna badonnɔ dɪ o wɛli da. ⁶ Dɪdaan-ni ni o daa ma vu yaga o na nɔɔna badonnɔ ta na zɪgɪ da. O ma bwe-ba o wɪ: <Bɛɛ mɔ yi abam zɪgɪ yo seeni dɛ dɪm wɔni maama, yi á ba kɪ kulɔkulɔ?> ⁷ Ba ma lɛr-o ba wɪ: <Nɔɔn-nɔɔnɔ wɔ kwe dɪbam si dɪ tɔŋɪ dɪ pa-o.> O ma ta dɪ bantɔ dɪ, si ba vu ba tɔgɪ ba tɔŋɪ o kara kam ni.

⁸ Tɪga na lagɪ ka yi tɪn, o laan ma ta dɪ o tɪtɔŋa yigɔ tu wɔm si o ta dɪ tɪntɔŋna bam, si ba zanɪ ba ba ba jɔŋi ba ŋwɪrɔ. O ma ta dɪd-o si o puli o ŋwɪ tɪntɔŋna balɔ na tu ba kweeli tɪn. ⁹ Nɔɔna balɔ na tu ba sɪŋɪ tɪtɔŋa dɪdaan-ni ni tɪn ma ba si ba jɔŋi ba ŋwɪrɔ. Ba ma ŋwɪ-ba sɛbu-dalɪ dɪdɔa dɪdɔa. ¹⁰ Kɔ daari balɔ na puli ba tɔŋɪ tɪtɪtɪ tɪn dɪ laan ma ba si ba jɔŋi ba ŋwɪrɔ. Ba maa bɔŋɪ ni baá jɔŋi ŋwɪrɔ kɔ dwe bantɔ nyɪm tɪm. Ba dɪ nan jɔŋi sɛbu-dalɪ dɪdɔa dɪdɔa mɔ. ¹¹ Ba ma jɔŋi ba sɛbu, yi ba daari ba pɔɔna dɪ kara kam tu wɔm ba wɪ: ¹² <Balɔ na tu kwaga

tin tɔŋi finftin yɔranɩ mɔ, nɩnɛɛnɩ luu dɩdɔa te. Dɩbam nan tu dɩ tɔŋi tɩtɩtɩ mɔ, kɔ cɛ dɩ yɔra wɩa yigə nɩ dɛ dɩm maama wɔnɩ, yɩ nmɔ pa bantɔ ɲwɩɩ maɩ dɩ dɩbam na jɔŋi te tin.»

¹³ Kara kam tu wɔm ma ləri ba dɩdɔa o wɩ: «A cilɔŋ, nii yo. A wɔ kɩ nmɔ kampinə, bɛŋwaanɩ nmɔ sɛ sɩ n tɔŋi n jɔŋi sɛbu-dalɩ dɩdɔa mɔ dɛ wɔnɩ. ¹⁴ Nan ja n sɛbu kɔm n viiri, sɩ taanɩ tərɛ. Amɔ laga, yɩ a ɲwɩ nɔɔnɔ wɔɔɔ na tu kwaga o tɔŋi tin, sɩ kɔ maŋɩ dɩ nmɔ na jɔŋi te tin. ¹⁵ A nan ba jɩɣɩ cwəŋə sɩ a ma a sɛbu kɔm a kɩ kulɔ a na lagɩ tin na? Nmɔ nan jɩɣɩ wɔ-gɔɔ dɩ a na jɩɣɩ wɔ-yoŋo tin mɔ na?»

¹⁶ Mɔ kɔ kuri, balɔ na wɔ kwaga nɩ tin wó ba ba ji yigə tiinə, yɩ balɔ na wɔ yigə nɩ tin wó joori ba ji kwaga tiinə.»

*Zezi daa na ɲɔɔnɩ o tɔɔnɩ taanɩ te tin
(Mariki 10:32-34, Luki 18:31-34)*

¹⁷ Zezi dɩ o karabiə dɛɛn ma zanɩ ba maa kɛ Zeruzalem. Ba na wɔ cwəŋə nɩ tin, o ma pɔɔrɩ o karabiə fugə-bale bam kɔgɔ kɔm wɔnɩ o pa ba tɔɣɩ dɩd-o ba veə. ¹⁸ O ma ta dɩ ba o wɩ: «Taá ye-na, dɩ na maa ve Zeruzalem tin, dáanɩ mɔ ba laan wó ja amɔ Nabiin-bu wɔm ba kɩ kaanɩm yigə tiinə bam dɩ cullu karanyɩna tiinə bam jɩŋa nɩ. Nɔɔna bam kɔntɔ wó dɩ a taanɩ sɩ kɔ brɩ nɩ a maŋɩ sɩ a tɩ mɔ. ¹⁹ Ba laan wó daari ba kɩ-nɩ dwi-gɛ tiinə bam jɩŋa nɩ. Bantɔ dɩ wó mwanɩ amɔ, yɩ ba daari ba magɩ-nɩ dɩ balaara. Ba laan wó ja-nɩ ba pa tɔɔn-dagara banɩ nɩ ba gv. Da yato dɛ nɩ, a laan wó joori a bi a yagɩ tɔɔnɩ.»

*Zezi cwəŋə kam na jigi yaara te tɪn
(Mariki 10:35-45, Luki 22:24-27)*

²⁰ Zebede biə bam nu dɛɛn ma vu Zezi te dɪ o biə bale bam. O ma kuni doonə o yigə nɪ sɪ o loor-o. ²¹ Zezi ma bwe-o o wɪ: «Bɛɛ mu n laga?»

O ma lər-o o wɪ: «Popo, pa ni sɪ n na tu n di n paari dɪm, sɪ n pa a biə bale bantu jəni nmɪ tee nɪ, n jazɪm nɪ dɪ n jagwiə nɪ.»

²² Zezi ma ta dɪ ba o wɪ: «Abam titɪ yəri á na loori kɪlɪ tɪn. Abam wó wanɪ á toɟɪ á yaari nɪ a na lagɪ a ba a na yaara yalɪ tɪn na?»

Ba ma lər-o ba wɪ: «ɛɛn, dí wó wanɪ.»

²³ Zezi laan ma ta dɪ ba o wɪ: «Abam wó sɪntɪ á toɟɪ á yaari amɪ yaara yam doŋ. Kɪ daari wɪlɪ na wó jəni a jazɪm nɪ naa a jagwiə nɪ amɪ paari dɪm wɪntɪ tɪn, a ba jigi cwəŋə sɪ a kuri nɔɔna sɪ ba jəni da. A Ko Wɛ mu maŋɪ o tiŋi je sɪm kɪntɪ, sɪ o pa balɪ na wó ba ba jəni da tɪn.»

²⁴ O karabiə fugə kam na lwarɪ ba donnə bale bam na loori kɪlɪ Zezi tee nɪ tɪn, ba bana ma tiini ya zaŋɪ dɪ ba. ²⁵ Zezi laan ma bəŋi ba maama, yɪ o ta dɪ ba o wɪ: «Abam maŋɪ á ye lɪɟɪ baŋa pwa na yəni ba jigi ba nɔɔna ba bɛɛsɪ te tɪn, yɪ ba dɪdɛera mu di dam ba baŋa nɪ. ²⁶ Kɪ nan na yɪ abam, kɪ wɪ maŋɪ sɪ kɪ taa yɪ kɪntɪ doŋ abam titari nɪ. Bɛŋwaani, abam wɪlɪ na lagɪ sɪ o ji nɔn-kamunu á wɪntɪ tɪn, kɪntɪ tu maŋɪ sɪ o ji abam maama tɪntɪŋnɪ mu. ²⁷ Wɪlɪ na lagɪ sɪ o ji abam yigə tu tɪn, kɪntɪ tu maŋɪ sɪ o ji á gambaa mu. ²⁸ Kɪ yɪ kɪntɪ doŋ mu, amɪ Nabiin-bu wɪm wɪ tu sɪ nɔɔna tɪŋɪ ba pa-nɪ. Amɪ nan tu sɪ a tɪŋɪ a pa nabiinə mu, sɪ a daari a kwe a ŋwɪa a ma ləni nɔɔna zanzan ŋwɪa Wɛ tee nɪ.»

*Zezi na puri lilwə bale yiə te tɪn
(Marıki 10:46-52, Luki 18:35-43)*

²⁹ Zezi dı o karabiə bam dɛɛn ma nuɲi Zeriko nı ba maa kea. Ba na maa ke tɪn, nɔn-kɔgɔ maa toɟı-ba. ³⁰ Lilwə bale dɛɛn ma je cwəɲə kam ni nı. Ba na lwarı nı Zezi mu toɟı dáanı o maa ke tɪn, ba laan ma kaası baɲa baɲa dı kwər-dıa ba wı: «Dí Yuutu! Pɛ Davidi dwi tu! Duri dıbam yibwəɲə!»

³¹ Nɔn-kɔgɔ kum ma kaanı-ba sı ba pu ba niə. Ba laan ma tiini ba kaası ba wı: «Dıbam Yuutu! Pɛ Davidi dwi tu! Duri dıbam yibwəɲə!»

³² Zezi na ni kuntu tɪn, o ma zıɟı yı o bəɲi-ba o bwe o wı: «Abam lagı sı a kı bɛɛ mu a pa abam?»

³³ Ba ma ləri ba wı: «Dí Yuutu, dıbam lagı sı n pa dí yiə mu joori ya taa naı.»

³⁴ Zezi ma duri ba ɲwaja. O ma twı o jıɲa o dwe ba yiə yam, yı ya joori ya naı bıdwı baɲa nı. Ba laan ma zanı ba toɟı o kwaga.

21

*Zezi na zv Zeruzalem yı nɔɔna zul-o te tɪn
(Marıki 11:1-11,15-19, Luki 19:28-40,45-48,
Zan 12:12-19, 2:13-17)*

¹ Zezi dı o karabiə bam dɛɛn ma vu ba twe Zeruzalem. Ba ma vu ba yi tıv kudon, kv yırı mu Betifaazu. Kv wı Olivi piu kum saɲa nı mu.

² Zezi laan ma lı o karabiə bale yı o wı: «Ve-na á vu á zv tıv kulı na wı abam yigə nı tɪn. Á na yi da, á wı na bıɲaga na lægi da, yı bına-pɔla dı toɟı ka wıra. Á na nea, sı á bwəli-sı á ja ba á pa-nı. ³ Nɔɔnu na bwe abam sı woɲo, sı á ta

dɪd-o nɪ, kʊ yɪ dɪ Yuutu wɔm mu lagɪ-sɪ. Kʊ tu wɔ sɛ o yagɪ o pa abam, yɪ á ja á ba.»

⁴ Kʊ kɪ kʊntʊ, sɪ kʊ pa Wɛ nijonnu wɔdon dɛɛn na tagɪ kulʊ faɲa faɲa tɪn mu sɪnɪ kʊ kɪ. O dɛɛn tagɪ o wɪ:

⁵ «Vɛ-na á ta dɪ Siyɔn tiinə bam nɪ:

⟨Nii-na á pɛ wɔm,

o maa buɪnɪ á te.

Wɔntʊ tu o tɪtɪ mu,

yɪ o di bɪnaga o maa buɪna.

Ka yɪ bɪna-pɔla mu o diinə,

yɪ ka nu mɪ zɪla zɪɲm.⟩ »

⁶ Zezi karabiə bale bam ma sɪnɪ ba tɔgɪ yigə, ba vu ba kɪ kulʊ o na tagɪ sɪ ba kɪ tɪn. ⁷ Ba ma ja bɪna-kwɪɔn kʊm dɪ bɪna-pɔla kam ba ba, yɪ ba lɪ ba gwaaru ba danɪ sɪ baɲa nɪ. Zezi laan ma dɪ bɪna-pɔla kam, yɪ ba vɛ ba maa kɛa. ⁸ Ba na maa kɛ tɪn, kɔ-fɔrɔ maa tɔgɪ-ba, yɪ ba zanzan lɪ ba gwaaru ba lwarɪ cwəɲə kam yuu nɪ, sɪ Zezi tɔgɪ tɪ baɲa o kɛ. Badaara dɪ ma goni vɔɔrʊ ba dɪ cwəɲə kam yuu nɪ, sɪ o tɔgɪ tɪ baɲa o kɛ. ⁹ Nɔn-kɔgɔ kulʊ na wɔ o yigə nɪ dɪ o kwaga nɪ ba vɛ tɪn maa kaasa, yɪ ba tɛ ba wɪ:

«Ozaana! Zulə taa wɔ Pɛ Davidi dwi tu wɔm tee nɪ!

Zuli-na wɔlʊ na tu dɪ Yuutu Wɛ yɪrɪ ɲwaanɪ tɪn.

Ozaana! Zulə taa wɔ Baɲa-Wɛ tee nɪ!»

¹⁰ Ba dɛɛn ma vu ba maa yɪ Zeruzalem tɪv kʊm ni. Tɪv kʊm tiinə bam maama ma zanɪ ba yɪ zulimaa ba sirigi je sɪm maama. Ba maa bwe ba wɪ: «Nɔɔnʊ wɔɔ mu tɪntʊ?»

11 Nɔn-kɔgɔ kɔlɔ na tɔgɩ Zezi tɩn maa tɛ ba wɩ: «Wɔntɩ yɩ Wɛ nijonnu Zezi mɔ, o na nuŋi Galile tɩv Nazaretɩ tɩn.»

12 Zezi dɛɛn ma vu o zɔ Wɛ-di-kamunu kɔm wɔ. O ma na nɔɔna na wɔ ka kɔnkɔlɔ kɔm nɩ ba pipiə. O ma zɛli-ba o pa ba nuŋi. O ma vu o ja sɛbu-lɛnnə bam taabullɔ tɩn o pipiri o pu tɩga nɩ, o pa ba sɛbiə bam jagɩ. O ma daari o yigi yitunnu tɩv nɔɔna badonnə na je da ba yəgi kunkwɛn-pulə tɩn o dɩ tɩga nɩ. 13 O na wɔra o zɛli-ba kɔntɩ tɩn, o ma ta dɩ ba o wɩ: «Kɔ pɔpɔnɩ Wɛ tɔnɔ kɔm wɔnɩ, nɩ Wɛ mɔ wɩ: <Amɔ digə kantɩ manɩ sɩ ka taa yɩ jəgə kalɔ nɔɔna na wɔ ta tui ba warɩ amɔ da tɩn mɔ.> Abam nan pɛ kɔ ji ŋwɩna joro je.»

14 Lilwə dɩ kwaarɩ dɛɛn ma ba Zezi tɛ Wɛ-di-kamunu kɔm wɔnɩ, yɩ o pa ba na yazurə.

15 Zwifə kaanɩm yigə tiinə bam dɩ ba cullu karanyɩna tiinə bam ma na wo-kɩnkagɩla yalɔ o na kɩ tɩn, yɩ ba daari ba na biə na zɩgɩ Wɛ-digə kam kɔnkɔlɔ kɔm nɩ ba kaasɩ ba wɩ: «Ozaana! Zulə taa wɔ Pɛ Davidi dwi tu wɔm tee nɩ!»

Ba na nɛ kɔntɩ tɩn, ba bana ma zaŋi zanzan.

16 Ba ma ta dɩ Zezi ba wɩ: «Nmɔ ba ni biə bam na tɛ nmɔ taanɩ tɛ? N bá cɩ-ba sɩ ba yɩ taa tɛ kɔntɩ na?»

Zezi ma ləri-ba o wɩ: «A ye ba na tɛ kɔlɔ tɩn. Kɔ nan pɔpɔnɩ Wɛ tɔnɔ kɔm wɔnɩ kɔ wɩ: <Nmɔ Wɛ mɔ pɛ biə dɩ bu-sɩsɩn zuli nmɔ dɩ ba niə.> Abam manɩ á wɔ karɩmɩ kɔntɩ na?»

17 O laan ma zaŋi ba tee nɩ o viiri. O ma nuŋi tɩv kɔm nɩ o vu Betani, yɩ o pəni dáanɩ.

*Zezi na sɔɔli kapɔrɩv yɩ kɔ tɩ tɛ tɩn
(Mariki 11:12-14,20-24)*

18 Tɪga na pɔvri titutu tɪn, o ma zanɪ sɪ o joori o vu Zeruzalem. O na wɔ cwəŋə nɪ tɪn, o kana maa wɔɛ. 19 O ma na kapɔrv na zɪgɪ cwəŋə kam daa nɪ. O ma vu sɪ o nii, yɪ o piini dɪ vɔɔrv yɪranɪ mu wɔra, yɪ mɔɔla tərə sɪ o di. O ma ta dɪ kapɔrv kum o wɪ: «N daa n bá joori n lə biə maŋa dɪ maŋa.» O na tagɪ kuntu tɪn, kapɔrv kum ma da kɔ kwaarɪ bɪdwɪ baŋa nɪ.

20 Zezi karabiə bam na nɛ kuntu tɪn, kɔ ma su-ba. Ba ma bwe ba wɪ: «Kɔ kɪ ta mu yɪ kapɔrv kum da kɔ kwaarɪ lɪla kuntu?»

21 Zezi ma ləri-ba o wɪ: «A lagɪ a ta cɪga mu dɪ abam sɪ, á na kɪ á wɔ-dɪdɔba dɪ amɔ yɪ á ba jɪgɪ bubwɛa, abam dɪ wó wanɪ á kɪ kɔlv na kɪ kapɔrv kum tɪn doŋ. Kɔ nan dai kuntu yɪranɪ má. Á wó wanɪ á ta dɪ pu-kamunu kuntu nɪ, kɔ gɔ kɔ na wɔ mɛ tɪn kɔ vu kɔ tɔ nɪnɪv kum wɔnɪ, yɪ Wɛ nan wó pa kɔ kɪ. 22 Kɔlv na wəli da tɪn, abam na loori wɔŋo kɔlv maama Wɛ tee nɪ, yɪ á na kɪ wɔ-dɪdɔba nɪ á wó na, Wɛ wó pa á sɪnɪ á na-kɔ.»

*Nɔɔna na bwe Zezi dam dɪm na nuŋi mɛ tɪn
(Marɪkɪ 11:27-33, Luki 20:1-8)*

23 Zezi dɛɛn ma joori o vu o zɔ Wɛ-di-kamunu kum wɔ. O maa wɔra o brɪ nɔɔna bam. Zwifə nakwa bam dɪ ba kaanɪm yigə tiinə bam ma vu o te ba bwe-o ba wɪ: «Wɔɔ dam mu n ma n kɪ wənu tɪlv maama n na kɪ tɪn? Wɔɔ mu pɛ nmɔ ni sɪ n ta n kɪ kuntu?»

24 O ma ləri-ba o wɪ: «A dɪ jɪgɪ bwiə a lagɪ a bwe abam. Á na ləri á pa-nɪ, sɪ a laan brɪ abam wɔlv na pɛ amɔ ni sɪ a tɔŋɪ tɪn. 25 A lagɪ a bwe

abam a nii, Zan na miisi noona na wɔnti tin, ku yi We mu pe-o cwɛnɛ naa nabiinɛ mu?»

O na bwe-ba kuntu tin, ba maa wura ba bwe daani si ba nii, ba na wu lɛr-o te tin. Ba maa wi: «Dɔbam na lɛri dɔ wi, ku yi We mu, o laan wu bwe dɔbam o nii, beɛ mu yi dɔ nan wu se Zan taani dɔm? ²⁶ Ku daari, dɔ na wi ku yi nabiinɛ mu pe-o cwɛnɛ, non-kɔgɔ kum wu ja di dɔbam, di ba maama na pai Zan yi We nijonnu tin nwaani.» ²⁷ Ba na bani daani ba ga kulɔ ba na wu ta tin, ba ma lɛri Zezi ba wi: «Dɔ yɛri wulɔ na pe Zan cwɛnɛ tin.»

Zezi di ma ta di ba o wi: «Ku na yi kuntu, amu di nan ba ta wulɔ na pe amu ni si a taa tɔɔi tin.»

Nɔɔnɔ di o biɛ bale mɔmanɔ

²⁸ Zezi laan ma ta o wi: «A lagɔ a manɔ mɔmanɔ didonɔ a bri abam, si a buɔi a nii. Nɔɔnɔ mu wura di o biɛ bale. O ma ta di bu-kwɔan kam o wi: <Ve n tɔɔi a kara ni zim de dɔm ni.> ²⁹ Bu wum ma lɛr-o o wi: <A ba vu.> Ku na ki fiɔn tin, o ma joori o lɛni o wɔbɔɔa yi o vu o tɔɔi.

³⁰ Nɔɔnɔ wum daa ma ta di o bu wɔdonɔ wum si o di vu o kara kam o tɔɔi. Wuntu ma lɛri o wi: <A ko, a a vu.> Yi o laan daari o wu ve.

³¹ Kuntu tin, biɛ bam kuntu bale wɔnti, wɔɔ mu sɔnti o ki ba ko wum na lagɔ kulɔ tin?»

Ba ma lɛr-o ba wi: «Ku yi bu nakwi wum mu.» Ba na lɛri kuntu tin, Zezi laan ma ta di ba o wi: «A lagɔ a ta cɔga mu di abam si, non-cɔcɔgɔru, ku na yi lampo-jonɔ di ka-bwɛru, wu zu We paari dɔm wɔnti ba daari abam. ³² Beɔnwaani, Zan na tu abam te tin, o deɛn bri abam cwɛnɛ kalɔ a na wu da si a na cɔga We tee ni tin, yi a wu se o

taanı dım. Nɔn-cıɔɔgırv tım nan se-o yı tı ləni tı wɔrv tı yagı kəm-balwaarv tım. Abam nan nɛ bantv na kı te tın, yı á daa ta wɔ se sı á ləni á wɔbɔɔna sı á se o taanı dım.»

Nɔɔnv dı o gaarı mımanja
(*Marıkı 12:1-12, Luki 20:9-19*)

³³ Zezi daa ma ta dı ba o wı: «Cəgi-na, sı a daa manı mımanı dıdoɔ a brı abam. Sɔɔɔ tu wɔdoɔ mɔ wɔra. O ma zanı o cı gaarı, yı o daarı o jəri tweeru tılv yırı na yı vinyə tın dı wɔnı. O ma daarı o kv goɔo tı-dıa je nı, sı o na gwəri tweeru tım biə bam, sı o kı dáanı o nɔ o ka tı na bam. O ma daarı o cwi dapala sı nɔɔnv taa je da o yırı gaarı dım. O na fɔɔı o cı-dı kɔntv tın, o laan ma kwe nɔɔna o yagı da sı ba taa tɔɔa, yı o daarı o beeri o vu tıv kɔdoɔ.

³⁴ Kv na yı tweeru tım biə bam gwərim manja tın, o ma tɔɔı o tıntɔɔna, sı ba vu nɔɔna balv na nii o gaarı dım banja nı tın te, sı ba jonı tweeru tım biə bam ba ja ba pa-o. ³⁵ O tıntɔɔna bam na tu tın, nɔɔna bam ma ja-ba, ba magı dıdva lanyıranı, ba gv wɔdoɔ, yı ba daarı ba dılv dıdva dı kandwa ba gv.

³⁶ Gaarı dım tu wɔm ta ma joorı o tɔɔı o tıntɔɔna badonnə nɔɔna bam tee nı. Bantv kɔɔɔ dwe dayigə nɔɔna bam. Nɔɔna bam daa ta ma kı bantv dı kɔntv doɔ. ³⁷ Kv kweelim nı tın, o laan ma tɔɔı o tıtı bu nɔɔna bam tee nı, yı o bɔɔı nı, baá nıɔı wɔntv. ³⁸ O bu wɔm na maa ve yı nɔɔna bam na-o tın, ba maa ɔɔɔnı daanı ba wı: «Mɔ gaarı dım tu bu, wɔntv mɔ lagı o ba o taa te o ko wɔm wəənu tım. Nan pa-na dí gv-o, sı dí

daari dí taa te o wænu tum.> ³⁹ Ba laan ma ja-o ba vanɔ ba ja nunɔ gaari dɔm wɔnɔ, ba mag-o ba gɔ.

⁴⁰ Kuntɔ tɔn, gaari dɔm tu wɔm laan na tuə, oó ki nɔɔna bam kuntɔ tita mu?»

⁴¹ Zezi na bwe-ba kuntɔ tɔn, ba laan ma ləri ba wɔ: «O manɔ sɔ o gɔ nɔn-balwaarɔ tum kuntɔ mu, sɔ o daari o kwe gaari dɔm o pa nɔɔna badonnə sɔ ba taa nii-dɔ, sɔ tweeru tum biə bam gwərim manɔ na yiə, sɔ ba taa pa-o o tweeru tum biə bam.»

⁴² Zezi daa ma ta dɔ ba o wɔ: «Kɔ pɔpɔnɔ Wɛ tɔnɔ kɔm wɔnɔ kɔ wɔ:

«Kandwɛ dɔlɔ lwara na vɔn tɔn laan mu joori dɔ ba dɔ ji kandwɛ dɔlɔ na paɔ sɔɔɔ kɔm dana tɔn.

Kuntɔ yɔ Baɔa-Wɛ mu kia,

yɔ kɔ yɔ wo-kamunu kɔ pa dɔbam.>

Abam manɔ á wɔ karɔmɔ kuntɔ na? ⁴³ Kɔ bri nɔ Wɛ laan wó jɔɔi Dɔ paari dɔm abam tee nɔ, yɔ Dɔ daari Dɔ pa balɔ na sɛ Dɔ ni tɔn na cwəɔə ba zɔ Dɔ paari dɔm wɔ. [⁴⁴ Kɔ na yɔ kandwɛ dɔlɔ Wɛ na kuri tɔn, nɔɔnɔ wɔlɔ maama na tɔ dɔntɔ baɔa nɔ tɔn, kuntɔ tu wó tiini o cɔcɔɔi o tɔti mu. Kɔ daari, wɔlɔ maama kandwɛ dɔm na tɔ o baɔa nɔ tɔn, dɔ wó mɔri kuntɔ tu mu.]»

⁴⁵ Zezi dɛɛn na manɔ mɔmanɔ yam kuntɔ maama tɔn, kaanɔm yigə tiinə bam dɔ Farizian tiinə bam ma lwarɔ nɔ kɔ yɔ bantɔ taanɔ mu o tɛa. ⁴⁶ Ba maa kwaanɔ ba lagɔ cwəɔə sɔ ba ja-o, yɔ ba kwarɔ fɔbɔnɔ dɔ nɔn-kɔɔɔ kɔm, bantɔ na pɛ o yɔ Wɛ nijɔɔnu tɔn ɔjwaanɔ.

22

Pe bu kadiri candiã mumaŋa (Luki 14:15-24)

¹ Zezi dɛɛn ma maŋi mumaŋi didonɔ o bɔri nɔɔna bam o wɔ: ² «Wɛ paari dɔm nyi di pe wɔdonɔ na lagi si o ki kadiri candiã o pa o bu te tɔn. ³ Pe wɔm ya tagi di nɔɔna badonnɔ mu si ba ba ba tɔgi ba di kadiri candiã kam. Dɛ dɔm na tu di yi tɔn, o ma tɔŋi o tintɔŋna si ba vu ba bɛŋi nɔɔna bam kɔntɔ si ba ba. Ba ma wɔ sɛ si ba ba. ⁴ O laan ma joori o tɔŋi o tintɔŋna badonnɔ, si ba vu nɔɔna bam te ba ta di ba ni: <Ba-na, si amɔ ti woŋo maama yi a pa ba gu na-paala di vari-nunuguru. Nan ba-na si dí di candiã kam.>

⁵ Nɔɔna balɔ ba na bɛŋi kɔntɔ tɔn ma zaŋi ba vu ba wɔbɔŋa je, ba na ba niɔi o beeri dɔm tɔn ŋwaanɔ. Ba didɔva ve o kara mu. Didɔva ma vu si o ki o pipiu. ⁶ Nɔɔna balɔ na daari tɔn ma ja pe wɔm tintɔŋna bam, ba bɛɛsi-ba ba gu.

⁷ Pe wɔm banɔ ma tiini di zaŋi. O ma tɔŋi o pamaŋna si ba vu ba gu nɔn-gura bam kɔntɔ, si ba daari ba zwe ba tɔv kɔm maama. ⁸ O laan ma ta di o tintɔŋna bam o wɔ: <Kadiri dɔm woŋo maama ti ku yigɛ si dí di. A nan na bɛŋi balɔ si dí di candiã kam tɔn ya wɔ maŋi di ka. ⁹ Nan nunji-na á vu tɔv kɔm je sɔm maama ni, á nii cwe sɔm niɛ ni. Á na nɛ nɔɔnɔ wɔlɔ maama tɔn, si á bɛŋ-o si o ba o tɔgi o di.> ¹⁰ O tintɔŋna bam ma nunji ba beeri tɔv kɔm maama, ba la nɔɔna balɔ maama ba na nɛ tɔn, ku na yi nɔn-ŋɔna di nɔn-balwaarɔ di. Pe wɔm sɔŋo kɔm ma tiini ku su di nɔɔna.

11 Pɛ wɔm laan ma nunji sɪ o zaani nɔɔna bam. O ma na nɔɔnu dɪdɪba na wɔra o na wɔ zɔ gwara-ɲɔɲɔ kɔlɔ na maɲɪ dɪ kadiri dim tɪn. 12 Pɛ wɔm ma bwe-o o wɪ: <A cilonɲ, nmɔ kɪ ta mɔ n tɔɲɪ n zɔ yo seeni, yɪ nmɔ wɔ zɔ ɠɔɠɔ kɔlɔ na lana tɪn?> Nɔɔnu wɔm ma ga ka lɛrɛ je. 13 Pɛ wɔm laan ma ta dɪ o tɪntɔɲna bam o wɪ: <Ja-na nɔɔnu wɔntɔ á vɔ o jɪa dɪ o nɛ, sɪ á ja-o á nunji á dɪ lim wɔni, yaara na wɔ mɛ yɪ nɔɔna keerɛ yɪ ba dɔni ba nwa tɪn.>

14 Kuntɔ bri nɪ, Wɛ bɛɲi nɔɔna zanzan mɔ, yɪ Dɪ daari Dɪ kuri ba finftɪn yɪrani.»

Lampoo ɲwɪm taani

(Mariki 12:13-17, Luki 20:20-26)

15 Farizian tiinɛ bam laan ma zanɲi ba vu sɪ ba banɪ ba nii, ba na wɔ kɪ te ba pa Zezi ɲɔɔni o tɔsi sɪ ba ja-o tɪn. 16 Ba ma li ba karabiɔ badonnɛ, sɪ ba tɔɲɪ dɪ Pɛ Erɔdɪ kwaga nɔɔna badonnɛ ba vu Zezi te. Ba ma vu ba ta dɪd-o ba wɪ: «Karanyɪna, dɪbam ye nɪ nmɔ yɪ cɪga tu mɔ, yɪ n yɛni n bri nɔɔna Wɛ cwɛɲɛ kam cɪga. Nmɔ yigɛ tɛrɛ dɪ nɔɔna na bɔɲɪ kɔlɔ ba pa nmɔ tɪn, nmɔ nan ba kuri nɔɔna daani. 17 Dɪ nan lagɪ sɪ dɪ bwe nmɔ dɪ nii, nmɔ wɔbɔɲa yɪ tɪta mɔ? Dɪbam Zwifɛ bam cullu pɛ ni sɪ dɪ ɲwɪ lampoo dɪ pa lɔɠɔ kɔm pa-farɔ wɔm na? Mɔ na kɔ wɔ maɲɪ?»

18 Zezi na lwarɪ ba na jɪɲɪ wɔbɔɲ-balwaaru tɪlɔ tɪn, o ma lɛri-ba o wɪ: «Abam yɪ pipiri-nyɪna mɔ. Bɛɛ nan mɔ yɪ á lagɪ sɪ á maɲɪ-nɪ á nii? 19 Nan bri-na-nɪ sɛbu-dalɪ dɪlɔ dɪ na yɛni dɪ ma ɲwɪ lampoo tɪn.»

Ba ma li səbu-dalı dım ba brı-o. ²⁰ O ma bwe-ba o wı: «Wɔɔ nyinyɔɔɔ dı o yırı mu pɔpɔni dı baɲa ni?»

²¹ Ba ma lər-o ba wı: «Kɔ yi pa-farɔ wɔm mu.»

O laan ma ta dı ba o wı: «Kɔ lamma. Nan taá ŋwi-na kulɔ na yi pa-farɔ wɔm nyım tın á pa-o, sı á daarı á taá paı Wɛ kulɔ dı na yi Dı nyım tın.»

²² O na ləri-ba kɔntɔ tın, kɔ ma sɔ-ba zanzan. Ba laan ma yag-o yi ba viiri.

Twa biim taani

(Mariki 12:18-27, Luki 20:27-40)

²³ Dɛ dım kɔntɔ ni, Sadusian tiinə badonnə dɛɛn ma zaɲı ba vu Zezi te. Bantɔ mu brı ni, nɔɔnɔ na tıga o daa bá joori o bi tın. ²⁴ Ba ma vu ba ta dı Zezi ba wı: «Karanyına, Moyisi dɛɛn brı ni, nɔɔnɔ na tıga, yi o dı o kaanı na ba jıɲı biə daanı, o nu-bu mu maɲı sı o di kadəm wɔm sı ba lɔ biə o cɔrɔ kulɔ na tıɲı tın ŋwaanı. ²⁵ Kɔntɔ, nu-pugə-biə barpe mu ya wɔ dıbam tıtarı ni. Ba dıdɔba ma di kaanı yi o tı o daar-o, yi o wɔ lɔɲı bu dıd-o. Wɔlɔ na saɲı tın dı daa ma ləri o di kaanı wɔm. ²⁶ O dı ma tı o daar-o. Batɔ tu wɔm dı daa ma di-o. Kɔ kı kɔntɔ don mu dı ba maama barpe, yi ba wɔ lɔɲı bu dı kaanı wɔm. ²⁷ Ba maama na tıɲı tın, kaanı wɔm dı laan ma tı. ²⁸ Dı nan lagı dı bwe dı nii, ba maama na di kaanı wɔm tın, ba laan na tu ba bi ba yagı tɔnı, bantɔ wɔɔ mu wó ta te kaanı wɔm?»

²⁹ Zezi ma ləri-ba o wı: «Abam tiini á tusi mu. Abam nan wɔ ni Wɛ tɔnɔ kum zaasım dım kuri dı, yi á yəri Wɛ dam dım na yi te tın.

³⁰ Bɛŋwaanı, nɔɔna na tu ba bi ba yagı tɔnı, baá ta nyı dı Wɛ malesı sım na yi te tın mu,

baara daa bá di kaana, kaana dɪ nan daa bá zɔ banna dɪ. ³¹ Kɔ nan na yɪ twa biim dɪm dɪ, abam maŋɪ á wɔ karɪmɪ kɔlɔ Wɛ na tagɪ Dɪ brɪ abam yɪ kɔ pɔpɔnɪ Dɪ tɔnɔ kɔm wɔnɪ tɪn na? ³² Dɪ tagɪ Dɪ wɪ: <Amɔ yɪ Abraham Wɛ, dɪ Yizakɪ Wɛ, dɪ Zakɔbɪ Wɛ mɔ.> Kɔ brɪ nɪ bantɔ daa ta jɪgɪ ŋwɪa mɔ Dɪ tee nɪ, bɛŋwaaŋɪ Baŋa-Wɛ yɪ naŋɔna Wɛ mɔ sɪ Dɪ dai twa Wɛ.»

³³ Nɔn-kɔgɔ kɔm na ni Zezi zaasɪm dɪm na yɪ te tɪn, kɔ ma tiini kɔ sɔ-ba.

*Wɛ niə yam wɔnɪ dɔɔ mɔ yɪ kamunu dɪ dwe?
(Marɪkɪ 12:28-34, Luki 10:25-28)*

³⁴ Farizɪan tiinə bam dɛɛn ma lwarɪ Zezi na lɛrɪ Sadusɪan tiinə bam te tɪn, kɔ pa ba daa warɪ taanɪ ba ta. Ba laan ma kikili daanɪ sɪ ba lagɪ cwəŋə ba ma ja-o. ³⁵ Ba wɔ didɔba na yɪ Wɛ cullu tɪm karanyɪna tɪn ma zaŋɪ sɪ o maŋ-o o nii o swan na yɪ te tɪn, o ma bwe-o o wɪ: ³⁶ «Karanyɪna, Wɛ niə yam maama wɔnɪ dɔɔ mɔ yɪ kamunu dɪ dwe?»

³⁷ Zezi ma lɛr-o o wɪ: «Ta n soe n Yuutu Baŋa-Wɛ dɪ n bɪcarɪ maama, dɪ n wɔ maama, dɪ n wɔbɔŋa maama. ³⁸ Dɪntɔ nan mɔ yɪ Wɛ dayigə ni yɪ dɪ yɪ kamunu. ³⁹ Dɪlɔ na saŋɪ tɪn dɪ nyɪ dɪ dɪntɔ mɔ, dɪ tagɪ dɪ wɪ, ta n soe n doŋ nɪ n titɪ te. ⁴⁰ Moyisi zaasɪm dɪm dɪ faŋa faŋa Wɛ nijɔŋnə bam zaasɪm dɪm maama yɔɔrɪ dɪ puli niə yantɔ yale baŋa nɪ mɔ.»

*Krisi wɔm Wɛ na tɔŋɪ tɪn yɪ Davidi Yuutu mɔ
(Marɪkɪ 12:35-37, Luki 20:41-44)*

⁴¹ Farizɪan tiinə badonnə dɛɛn ma ba ba kikili daanɪ. Zezi ma zaŋɪ o bwe-ba o wɪ: ⁴² «Kɔ na yɪ

Krisi wòm Wε na lagɪ DI tɔŋɪ tɪn, abam bɔŋɪ nɪ oó ta yɪ wɔɔ dwi tu mu?»

Ba ma lər-o ba wɪ: «Oó ta yɪ Pε Davidi dwi tu mu.»

⁴³ Zezi laan ma ta dɪ ba o wɪ: «Kɔ nan wó kɪ ta mu kɔ taa yɪ kɔntɔ? Wε Joro kɔm dɛɛn pε Davidi ŋɔɔnɪ o wɔŋo, yɪ o bɛŋ-o nɪ o Yuutu. Faŋa faŋa tɪn Davidi tagɪ o wɪ:

⁴⁴ <Yuutu Baŋa-Wε tagɪ dɪ a Yuutu DI wɪ:

Ba n jəni a jazɪm nɪ,

sɪ áá kɪ nmɔ dɔna maama n nɛ kuri nɪ.>

⁴⁵ Davidi nan na sɪnɪ o bɛŋɪ Krisi wòm o wɪ o Yuutu tɪn, o nan daa wó kɪ ta mu o taa yɪ Davidi naa daga?»

⁴⁶ Zezi na tagɪ kɔntɔ tɪn, nɔɔn-nɔɔnɔ daa maa warɪ sɪ o ləri kulɔkulɔ. Kɔ na zɪgɪ dɛ dɪm kɔntɔ nɪ tɪn, nɔɔna bam maama maa kwarɪ sɪ ba daa bwe-o taanɪ.

23

Pipiri-nyɪna na wó ba na læɛɔ te tɪn

(Marɪkɪ 12:38-40, Luki 20:45-47, 11:37-54)

¹ Zezi laan ma ŋɔɔnɪ dɪ o karabiə bam dɪ nɔn-kɔgɔ kɔm maama. ² O ma ta dɪ ba o wɪ: «Kɔ na yɪ Farizɪan tiinə bam dɪ Wε cullu karanyɪna tiinə bam, bantɔ mu tu ba ləni Moyisi yuu nɪ, sɪ ba pa nɔɔna lwarɪ o zaasɪm dɪm na yɪ te tɪn. ³ Kɔntɔ ŋwaanɪ á manɪ sɪ á taá tɔgɪ kulɔ maama ba na brɪ abam tɪn. Á nan yɪ zanɪ á lwəni ba na kɪ kulɔ maama tɪn, bɛŋwaanɪ ba tɪtɪ ba tɔgɪ kulɔ ba na brɪ nɔɔna tɪn. ⁴ Ba na kɪ te tɪn, ba yəni ba yaarɪ nɔɔna mu dɪ cul-dɛɛɔ sɪ ba taa tɔgɪ-tɪ. Kɔ maa nyɪ dɪ ba na fɪ-ba sɪ ba zɪŋɪ zɪla yalɔ duuni na

dwe ba zıñım tın, yı ba tıtı yigə tərə sı ba twəri zıla yam funfun dı ba zıñı. ⁵ Kuls na wəli da tın, ba yəni ba brı ba kəm-laarv tım jaja mv sı nōna maama taa nat. Ba yəni ba brı ba tıtı nōna yigə nı, nı ba jıgı Wε tōnō kım sono, dı ba na tiini ba vō-tı ba yıra nı jaja tın. Ba ma kı zala zanzan ba gwaarv yıra nı, sı kv pa nōna taa zuli-ba. ⁶ Ba na yəni ba vu nōnv sōñō sı ba di candiə, kv yı je-ññja je nı mv ba lagı sı ba taa je da. Ba na zv ba Wε-di sım, ba daa ta lagı je-kamunnu mv sı ba taa je yigə nı. ⁷ Ba na ve yaga, ba lagı sı nōna maama taa tui ba zuli-ba mv, yı ba ta lagı sı nōna taa bə-ba nı <Karanyına>.

⁸ Kv nan na yı abam, á yı taá lagı sı ba taa bə abam nı <Karanyına>, beñwaanı á maama yı nu-biə mv daanı, yı á jıgı Karanyına dıdva mv. ⁹ Á yı zanı á ma nōn-nōnv á ma bəñi nı á <Ko> lvgv baña yo, Wε cwəñə kam tōgım ñwaanı. Beñwaanı abam maama jıgı Ko dıdva mv, wıntv mv yı Baña-Wε. ¹⁰ Kuls na wəli da tın, á nan yı taá lagı sı nōna taa bə abam nı <Yigə tiinə>, beñwaanı á Yigə Tu yı dıdva mv. Wıntv mv yı Krisi wım Wε na tññı tın.

¹¹ Abam nōn-kamunu mv yı wılv na yı tıntvñnv á wıni tın. ¹² Beñwaanı, wılv na zəñi o tıtı tın, Wε wó tu kvntv tu. Wılv nan na tu o tıtı tın, Wε wó zəñi kvntv tu.

¹³ Wε cullu karanyına tiinə-ba dı Farizian tiinə-ba, lērv wv á yuu nı. Abam yı pipiri-nyına mv. Á yəni á cı cwəñə á pa nōna warı sı ba zv Wε paarı dım wıni. Abam tıtı ba lagı sı á zv,

yi á daari á ci balu maama na lagi si ba zu tin cwəŋə.

[14 Wε cullu karanyina tiinə-ba di Farizian tiinə-ba, lɛɛrv wɔ á yuu ni. Abam yi pipiri-nyina mu. Á yəni á ganu kadənə á jonji ba wəənu. Á kwəri á ki Wε-lor-dɪdwaaru si ku taa nyi ni á yi nɔn-ŋɔna mu te. Kuntu ŋwaanu Wε wó tiini Di pa abam na cam ku ja gaali.]

15 Wε cullu karanyina tiinə-ba di Farizian tiinə-ba, lɛɛrv wɔ á yuu ni. Abam yi pipiri-nyina mu. Á yəni á beeri lɔgbu baŋa je maama mu si á nii, á wó wanu á pa dwi-gɛ tu didua ba o tɔgi cullu tiɔ Wε na pɛ dɪbam Zwifə bam tin na. Bantu didua nan na tu o sɛ Wε, á laan wó bri-o á titi cullu mu, si á pa o tiini o ji min-tuɔ nɔɔnu ku dwəni abam titi na yi te tin.

16 Lɛɛrv wɔ á yuu ni. Abam nyi di lilwə na vani ba donnə lilwə te tin mu. Abam yəni á bri nɔɔna á wɪ, nɔɔnu na dugi durə di Wε-di-kamunu kum, kuntu dai kulɔkulɔ. Á ma daari á bri á wɪ, nɔɔnu nan na dugi di sɛbu-sɪŋa kalu na wɔ Wε-digə kam wɔni tin, ku yi fifiɔn mu si kuntu tu ki kulɔ o na dugi di ku tin. 17 Abam yi jwəəru yi á kwəri á nyi di lilwə mu. Ku yi digə kam na yi Wε nyim tin ŋwaanu mu pɛ sɛbu-sɪŋa kam di yi Wε nyim. Kuntu tin, tintu wɔni kɔɔ mu jigi kuri ku dwe kɔɔŋ? 18 Abam daa ta bri ni, nɔɔnu na dugi di Wε kaanum bimbim dɪm, kuntu dai kulɔkulɔ. Á ma daari á bri ni, nɔɔnu na dugi di kaanum wəənu tiɔ maama na tigi bimbim dɪm baŋa ni tin, ku yi fifiɔn mu si kuntu tu ki kulɔ o na dugi di ku tin. 19 Abam nyi

dɪ lilwə mʊ yɪ á ba naɪ kulɒ na yɪ cɪga tɪn. Kʊ yɪ bimbim dɪm na yɪ Wɛ nyɪm tɪn mʊ pɛ kaanɪm wəɲnu tɪm dɪ yɪ Wɛ nyɪm. Kʊntʊ tɪn, tɪntʊ wɒnɪ kɔɔ mʊ jɪgɪ kuri kʊ dwe kʊdonʒ? ²⁰ Kʊntʊ, nɔɔnʊ wɒlɒ na dugi dɪ kaanɪm bimbim dɪm tɪn, kʊ brɪ nɪ kʊntʊ tu dugi dɪ bimbim dɪm tɪtɪ kʊ wɛli dɪ wɔŋɔ kulɒ maama na tigi dɪ baŋa nɪ tɪn mʊ. ²¹ Wɒlɒ dɪ na dugi dɪ Wɛ-digə kam tɪn, kʊ brɪ nɪ kʊntʊ tu dugi dɪ Wɛ mʊ, Wɛ na wɒ ka wɒnɪ tɪn ŋwaanɪ. ²² Nɔɔnʊ wɒlɒ dɪ nan na dugi dɪ Wɛ-sɔŋɔ kʊm tɪn, kʊ brɪ nɪ kʊntʊ tu dugi dɪ Wɛ paari jangɔŋɔ kʊm mʊ, kʊ brɪ nɪ kʊntʊ tu dugi dɪ Baŋa-Wɛ mʊ.

²³ Wɛ cullu karanyɪna tiinə-ba dɪ Farizɪan tiinə-ba, lɛɛrʊ wɒ á yuu nɪ. Abam yɪ pipiri-nyɪna mʊ. Kʊ na maŋɪ kʊ yɪ dwə dwi maama, ba zɪ ba daga dɪ, á yəni á lɪ Wɛ təri á pa-DI. Kʊ lana. Kʊ daari á yigə tərə dɪ Wɛ niə yadaara yalɒ na tiini ya yɪ kamunə tɪn, nɪnɛɛnɪ cɪga tɔgɪm dɪ yibwəndurə dɪ wɒ-dɪdɒba kəm. Kʊ ya maŋɪ sɪ á taá kɪ wəɲnu tɪm kʊntʊ mʊ sɪ á yɪ yagɪ Wɛ niə yadaara yam. ²⁴ Abam sɪnɪ á nyɪ dɪ lilwə balɒ na vaɪ ba donnə lilwə tɪn mʊ. Abam nyɪ dɪ nɔɔna balɒ na lagɪ ba nyɔ na, yɪ ba yəni ba leeri-ba, sɪ kalisi na wɒra sɪ ba lɪ-dɪ ba yagɪ, yɪ ba yigə nan tərə dɪ wo-kamunu kulɒ ba na liri tɪn, kʊ na maŋɪ kʊ ma dɪ yogondi dɪ.

²⁵ Wɛ cullu karanyɪna tiinə-ba dɪ Farizɪan tiinə-ba, lɛɛrʊ wɒ á yuu nɪ. Abam yɪ pipiri-nyɪna mʊ. Abam ŋwɪa kam nyɪ dɪ ba na sɪn zwɪ dɪ kabɛli kwɛ sɪ kʊ tɔgɪ cullu na brɪ te yɪ sɪ wɒ su dɪ digiru te tɪn mʊ. Abam wɒrʊ su dɪ kampinə

dɪ pu-sɪŋa mʊ. ²⁶ Farizɪan tu, nmʊ nyɪ dɪ lilwe mʊ te. Nmʊ maŋɪ sɪ n da yigə n sɪn n zwɪ wʊ mʊ, sɪ sɪ kwɛ dɪ daa yɪ taa jɪgɪ digirɪ.

²⁷ Wɛ cullu karanyɪna tiinə-ba dɪ Farizɪan tiinə-ba, lɛɛrʊ wʊ á yuu nɪ. Abam yɪ pipiri-nyɪna mʊ. Abam nyɪ dɪ yibeelə yalʊ ba na fɔgɪ ya kwaga sɪ ya taa lana nɔɔna yibiyə nɪ tɪn mʊ. Yibeelə yam kʊntʊ wʊ ma su dɪ twa kwi, yɪ ya tiini ya yɪ digirɪ yɪranɪ. ²⁸ Abam dɪ nan yɪ kʊntʊ mʊ. Á paɪ á jɪgɪ cɪga mʊ nɔɔna yibiyə nɪ, yɪ á wʊrʊ laan su dɪ lwarɪm yɪranɪ, dɪdaanɪ pipirə kikiə.

²⁹ Wɛ cullu karanyɪna tiinə-ba dɪ Farizɪan tiinə-ba, lɛɛrʊ wʊ á yuu nɪ. Abam yɪ pipiri-nyɪna mʊ. Abam yəni á fɔgɪ á kɪ faŋa faŋa Wɛ nijɔŋnə bam yibeelə, yɪ á daari á kwɛ Wɛ nɔn-ŋʊna bam yibeelə lanyɪranɪ. ³⁰ Á ma daari á tɛ á wɪ, abam dɛɛn ya na wʊra á kwə nakwa bam maŋa kam nɪ, á ya bá se á wəli dɪ ba á gʊ Wɛ nijɔŋnə bam. ³¹ Abam tɪtɪ ni-taanɪ nan mʊ brɪ nɪ á yɪ balʊ na gʊ Wɛ nijɔŋnə bam tɪn biə. ³² Kʊntʊ, nan kwaanɪ-na á tɔŋɪ á kwə nakwa bam na kɪ wɔlwaanʊ tɪlʊ ba daari tɪn sɪ kʊ vu kʊ ti. ³³ Abam dɪ á kwə bam maama nyɪ dɪ bɪsankwɪ-dwə mʊ. Á brɪ á bá lu min-tɪw cam dɪm wʊnɪ. ³⁴ Kʊntʊ ŋwaanɪ a lagɪ a tɔŋɪ a nijɔŋnə abam tee nɪ, dɪ yiyɪu tiinə dɪ Wɛ tɔnɔ karanyɪna tiinə dɪ. Abam wʊ ja badaara á gʊ, yɪ á daari á pa badaara tʊn-dagara baŋa nɪ á gʊ. Á ma wʊ ja badaara á Wɛ-di sɪm wʊnɪ á magɪ, yɪ á daari á taá tɔgɪ ba nɛ tɪw dɪ tɪw á bɛɛsɪ-ba. ³⁵ Kʊntʊ ŋwaanɪ Wɛ wʊ pa abam na cam nɪnɛnɪ kʊ yɪ abam tɪtɪ mʊ gʊ nɔn-ŋʊna balʊ maama ba na maŋɪ ba gʊ lʊgʊ pulim nɪ sɪ

ku ba ku yi zım tın. Ku na puli dı Abeli wıwı na yı nın-ısum tın, sı ku ba ku kweeli dı Barası bu Zakari wıwı abam kwə na gu We di-laa kım dı We kaanım bimbim dım tıtarı nı tın. ³⁶ A lagı a ta cıga mı dı abam sı, nıona bantı maama caa wı ta tıgı zım nıona bam.»

*Zezi wı na cıgı Zeruzalem tıınə ıwaanı te tın
(Luki 13:34-35)*

³⁷ «Həii! Zeruzalem tıınə-ba, á yəni á guı We nııonə, yı á dulı nıona balı We na tııı abam tee nı tın dı kandwa. Kuni zanzan mı a ya lagı sı a la abam nın-bıə a kı daanı, sı a taa nıi á baıa nı, nıneenı coro na kukwəri ku bıə ku kı ku vwana kuri nı te tın. Abam maı ba sea. ³⁸ Kuntı ıwaanı abam tıv kım laan wı ba ku jı di-dwənu. ³⁹ Nan taá ye-na nı, á daa bá na-nı sı ku taa ve maıa kalı á na wı ta á wı: <Zuli-na wıwı na bııı dı Yuutu We yıı ıwaanı tın.> »

24

*Lərvı na wı ba lıgv baıa te tın
(Marıkı 13:1-23, Luki 21:5-24)*

¹ Zezi laan ma nııı We-di-kamunu kım nı sı o viiri. O na maı ke tın, o karabıə bam ma ba o te, sı ba pa o maanı We-dıgə kam lıom dım na lana te. ² O ma ta dı ba o wı: «Abam wı ne ka na yı te tın na? A lagı a ta cıga mı dı abam sı, ka maama wı ba ka tı tıga nı ka cıgı maama. Kandwe daa bá danı dı donı baıa nı.»

³ Zezi deen ma vu o jəni Olivi piu kım yuu nı. O karabıə bam yıranı ma vu o te, yı ba bwe-o ba wı: «Maıa kıw mı We-dıgə kam wı ba ka tı

kuntu? BEE mu lagı ku ki maana ku bri dıbam ni maņa kam yi si nmu joori n ba lugu baņa, si lugu tiim mumaņa laan yi?»

⁴ Zezi ma ləri-ba o wı: «Á fığı á ci á tıti, si á yi pa noon-noonu ganı abam. ⁵ Benwaanı noona zanzan wú ba abam te, yi baá ma amu yırı ba ma ganı abam ba wı, bam didba didba mu yi Krisi wum We na tıji tın. Kuntu donı mu baá ganı noona zanzan. ⁶ Á wú ba á na tıgurə na wu abam je sim ni, yi á kwəri á ni ka ŋwa tıni dılu na banwe tın ni. Nan yi pa-na fıonu zu abam, benwaanı wənu tım kuntu maama maņı si ti ki mu, yi ku ta dai lugu tiim maņa. ⁷ Dwi wú zaņı dı ki jara dı dwi didonı, yi tıv dı ku donı wú zaņı ti magı jara. Kana dı wú ba ka taa wu je zanzan ni, yi tıga dı wú sisiņi je sıdonnə ni. ⁸ Wənu tım kuntu maama nan nyı dı kaanı na sıji o vri pugə yi ka wəe te tın mu, yi cam daa ta wu kwaga ni.

⁹ Kantu maņa kam ni noona wú ja abam ba ki didɛera jiı ni si ba beesi abam, yi ba daarı ba gu abam. Abam na yi amu noona tın ŋwaanı, lugu baņa noona maama wú ta culi abam. ¹⁰ Kantu maņa ni noona zanzan wú ba ba yağı amu kwaga tıgım. Noona badaara wú ku da-kurə ba bri daanı, yi badonnə dı wú ta culi daanı. ¹¹ Noona zanzan wú ba ba bri ni ba yi We nijonə mu yi ba dai, yi baá ganı noona zanzan. ¹² Wobalwaarv tım na wú ba ti tiini ti gaalı tın, kú pa noona zanzan sono ti. ¹³ Wub maama nan na ki pu-dıa o zıgi kəņkəņ si ku vu ku yi kweelim tın, We wú vri kuntu tu ŋwıa. ¹⁴ Noona dı wú beeri

lugu baɗa je maama ba tooɓi We kwɔr-ywɔnɔ kam ni We lagi DI di paari noona titari ni, si ku taa yi maana nabiinɔ maama tee ni, si lugu tiim laan yi.

¹⁵ Abam nan wu ba a na wo-lɔɗɔ kulɔ na yi cɔginɔ tin na wu ba ku zu ku zigi We titi di-kamunu kum wuni ku cɔgi-ka. We nijonnu Daniyelɔ manɔ o ta wo-lɔɗɔ kum kuntu taani. (A lagi a ta di abam si wulɔ na karimi tin, si o kwaanɔ o ni ku kuri lanyiranɔ.)

¹⁶ Abam na ne wo-lɔɗɔ kum kuntu, si abam balɔ na zuuri Zude ni tin ki lila a nuni a duri a vu pweeru yuu a sagi da. ¹⁷ Noonu nan na wu nayuu ni, o daa yi tu o zu digɔ si o kwe kulɔkulɔ.

¹⁸ Noonu wulɔ nan na wu kara ni tin, o di yi joori soɗɔ si o kwe o goɗɔ o zu. ¹⁹ Kantu maɗa kam ni kuɓ tiini ku taa yi leerɔ di kaana balɔ na jigi pwi tin, di balɔ na jigi biɔ yi ba ɗɔgi yuli tin.

²⁰ Nan taá loori-na We, si cam durim dim kuntu yi zaɗi di ba taa yi waarɔ mumaɗa ni naa siun de dim ni. ²¹ Benwaanɔ yaara yalɔ na lagi ya ba maɗa kam kuntu ni tin wu ta tiini ya camma ya dwe yalɔ na manɔ ya ki lugu pulim maɗa ni si ku ba ku yi zim tin. Yaara yantu nan na ke, yaara yadonnɔ daa ba ba nuneeni yantu te. ²² Baɗa-We na wu pe yaara yam da yam tri, noon-noon ba wari. Ku nan yi We titi noona bam DI na kuri tin ɗwaanɔ mu DI wu pa yaara yam da yam tri.

²³ Kantu maɗa kam ni, noonu wulɔ maama na tagi di abam o wi: <Nii-na Kriisi wum We na tuni tin wu yo seeni> naa: <O wu jɔgɔ kadoɗ ni>, si a yi se kuntu tu. ²⁴ Noona badaara wu zaɗi ba

bri ni bam didba didba yi Kresi wum We na tunu tin mu, yi ba yagi ba dai. Badonnə di wó bri ni bantú yi We nijonə mu, yi ba yagi ba dai. Ba ma wó ki wo-kinkagila yalú na wó sù nɔɔna tin, si ba ya na wai, si ba sɔgi We titi nɔɔna balú DÍ na kuri tin. ²⁵ Nii-na, amú nan wuuri a ta a bri abam mu, yi ka maɲa kam ta wó yi.

²⁶ Woŋo kɔlú na wəli da tin, nɔɔna na tagi di abam ba wɪ: <Nii-na Kresi tu o wó kagva wɔni>, si á yi zaɲi á vu da. Naa ba na tagi ba wɪ: <Nii-na, si o wó sɔŋɔ kuntu ni>, si á yi sɛ. ²⁷ Bɛɲwaani, dɛ dɪm amú Nabiin-bu wum na lagi a ba lɔgɔ baɲa tin na yiə, kú ta nyi di dɔa na piɲi weyuu ni ka zigi bri-kwaga ni ka vu ka yi manɔŋo te tin mu, ²⁸ ni bitar-dɪndi na tagi ka wɪ: <Wo-tɔɔ na wó mɛ tin, duurə di gilimi da mu.> »

*Nabiin-bu wum na wó ba lɔgɔ baɲa te tin
(Mariki 13:24-27, Luki 21:25-28)*

²⁹ «Yaara yam kuntu maɲa kam na tu ka kɛ, kú bá daani, yi wɪa kam laan ji nazono tim tim. Cana di daa bá funi si pooni taa wɔra. Weyuu wó sisinji yi calɔwɪ sɪm wó kwəri si tu tɪga ni, yi wəənu tɪlú maama na wó weyuu ni tin wó vugimi daani.

³⁰ Nɔɔna laan wó na wo-kinkagɪlɪ weyuu ni, si kú bri ni Nabiin-bu wum maa biina. Lɔgɔ baɲa dwi tiinə maama wó ta keerə, di ba na nɛ Nabiin-bu wum na maa biini tin. Oó ta wó weyuu ni kunkwəənu baɲa ni o biina di dam, yi We paari-zulə zanzan wó o tee ni. ³¹ Nabɔn-zɔŋɔ wó tiini kú taa wu weyuu ni, yi Nabiin-bu wum laan wó

pa o malesi sim nuni si jagi si vu lugu banja je maama, ku na yi wa-puli di wa-zuburi, jazim di jagwio, si la o noona balu We na kuri tun je maama si ki daani.»

Kapuru nyinyugu na zaasi dibam kulv tin
(*Mariki 13:28-31, Luki 21:29-33*)

³² «Nan maani-na a nii kapuru na yi te tun. Kuntu na yeni ku wura ku kwi voru, a yeni a lwaru ni ku twe yade. ³³ Ku nan yi bidwi mu di a na ne wenu tulu maama a na tagi a bri abam tun na wura ti kia, si a lwaru ni Nabiin-bu wum tum dim laan twe di ti mu. ³⁴ A lagi a ta ciga mu di abam si, wenu tum kuntu maama wu ba ti wura ti kia, yi zim noona bam ta wu tigi ba ti. ³⁵ Weyuu di tuga banja maama wu ba ti ke, yi amu taani dim ba ke manja di manja.»

We yirani mu ye lugu tiim de
(*Mariki 13:32-37, Luki 17:26-30,34-36*)

³⁶ «Noon-noonu yeri de dula Nabiin-bu wum na lagi o joori o ba tun, noon-noonu yeri de dim wuni manja kam o na wu ba tun, ku na manji ku yi We malesi sim di Di Bu wum titi di. Ku nan yi a Ko Banja-We yirani mu ye. ³⁷ Nabiin-bu wum na wu joori o ba manja kalu tun, ku ta nyi nuneenu ku deen na ki Nowe manja kam ni te tun. ³⁸ Ku na wu loori du-fara kam ninum tun, noona deen di ba wudiuru, yi ba daari ba di kaana, yi kaana di zubi banna, si ku vu ku yi de dim Nowe na zu naboro kamunu kum wu tun. ³⁹ Ba deen wu lwaru wonjo kulv na lagi ku ba ku ki tun, si ku vu ku yi manja kalu du-fara kam na bam na tu ba li noona bam maama tun. Nabiin-bu wum di lagi o

ba kuntu donj mu. ⁴⁰ Kantu maɗa kam ni, naɗona bale na wo kara ni ba tɗɗa, We wó li ba didɗa DI daari wɗonj wum. ⁴¹ Kaana bale di na wura ba cwi muni naɗo ni, We wó li ba didɗa DI daari wɗonj wum.

⁴² Kuntu ɗwaanɗi, á fɔgi á ci á titi, si á yəri de diim á Yuutu wum na wó joori o ba tin. ⁴³ Lwari-na si, soɗo tu ya na lwari maɗa kalɗ ɗwuuɗ na lagi o ba titi ni o ɗo tin, o ya wó yiri o soɗo kum, si ɗwuuɗ wum yi na cwəɗə o zu o ɗo. ⁴⁴ Kuntu tin, abam maɗi si á ci á titi mu, beɗwaanɗi amu Nabiin-bu wum lagi a ba maɗa kalɗ abam na ba buɗi ni aá ba tin mu.»

*Tintuɗ-ɗum di tintuɗ-balɗo mumaɗa
(Luki 12:41-48)*

⁴⁵ «Wɗo mu yi tintuɗ-ɗum wulɗ na jigi wɗɗuɗa tin? O nyi nuneeni tintuɗɗu wulɗ o yuutu na yagi o tituɗa o pa-o yi o daari o vu cwəɗə tin. O yuutu wum ma li-o si o taa nii o donnə tintuɗna bam baɗa ni, si o daari o taa pa-ba ba ni-wɗdiu maɗa maama. ⁴⁶ O yuutu wum na joori o ba, yi o piini di o ki kulɗ maama o na wi o ki tin, tintuɗɗu wum kuntu laan wó na yu-yoɗo. ⁴⁷ A lagi a ta ciɗa mu di abam si, o yuutu wum laan wó pa o taa nii o jijiɗuɗ tum maama baɗa ni.

⁴⁸ O nan na yi tintuɗ-balɗo yi o buɗi ni, o yuutu wum daani zanzan yi o ba tui, ⁴⁹ yi o na jigi o donnə tintuɗna bam o maga, yi o daari o togi di sa-nyɗra o di yi o nyɗ sana di ba, ⁵⁰ tintuɗɗu wum kuntu yuutu wum laan wó joori o ba de diim tintuɗɗu wum na ba buɗi ni oó ba

tɪn, dɪ maɲa kalɔ o na wó ba o zɔ tɪn. ⁵¹ O yuutu wɔm nan na tu o pɪr-o kɔntɔ, o laan wó pa o na cam, yɪ o daari o pa o tɔgɪ dɪ pipiri-nyɪna o na yaara zanzan, jɔgɔ kalɔ nɪ ba na wó ta keerə yɪ ba dɔnɪ ba nwa tɪn.»

25

Bukwa fugə mɪmaɲa

¹ «Kantɔ maɲa kam nɪ Wɛ paari dɪm wó ta nyɪ dɪ bukwa fugə na zaɲɪ ba vu sɪ ba jeeri kan-bar-dɔɔrɔ te tɪn. Ba ma kwe ba min-zwəənu ba ja wəli da ba vu. ² Bukwa bam banu maa yɪ jwəəru, yɪ banu bam yɪ swan tiinə. ³ Balɔ na ba jɪgɪ swan tɪn ma wɔ kɪ nugə ba wəli da, sɪ ba taa kɪ ba min-zwəənu tɪm nɪ. ⁴ Kɔ daari swan tiinə bam ma kɪ nugə wəənu wɔnɪ ba ziə. ⁵ Kan-barɔ wɔm na tiini o daani yɪ o ba tui tɪn, kɔ ma pa ba maama tigi ba dɔa.

⁶ Tɪga na tu ka kwɪrɪ tɪn, nɔɔna maa tɔɔlɪ ba wɪ: «Kan-barɔ wɔm maa bɪna! Zaɲɪ-na á nunjɪ á jeer-o.»

⁷ Bukwa bam ma zaɲɪ ba tarɪgɪ ba min-zwəənu tɪm. ⁸ Bukwa balɔ na ba jɪgɪ swan tɪn min-zwəənu tɪm maa lagɪ tɪ dwe. Ba ma ta dɪ ba donnə swan tiinə bam sɪ ba kɪ nugə ba pa-ba, sɪ ba min-zwəənu tɪm lagɪ tɪ dwe. ⁹ Swan tiinə bam ma ləri ba wɪ: «Aye, nugə kam ba daga sɪ ka yɪ dɪbam maama. Kɔntɔ ɲwaanɪ, abam dɪ ve balɔ na jɪgɪ nugə ba yəgɪ tɪn te á yəgɪ.»

¹⁰ Ba laan ma ke sɪ ba yəgɪ. Ba na ke ba daari tɪn, mɔ kan-barɔ wɔm yiə. Badaara bam na maɲɪ ba ti ba yigə tɪn, ba ma tɔgɪ dɪ kan-barɔ

wòm ba vu ba zú kadiri dim sɔŋɔ kúm. Ba ma pi manɔŋɔ kúm ni. ¹¹ Kú na kí finfɛn tɛn, mú bukwa banu balu na ba jigi swan tɛn laan tuə, yɛ ba bɛŋi kan-baru wòm ba wɛ: <Dí yuutu, dí yuutu, pɔri sɛ dí zú!> ¹² O ma ləri-ba o wɛ: <A lagɛ a ta cɪga mú dɛ abam sɛ, a yəri abam.>

¹³ Kúntu ŋwaanɛ á manɛ sɛ á taá cu á tɛtɛ, bɛŋwaanɛ á yəri de dilu naa manɛ kalu amu Nabiin-bu wòm na wó joori a ba tɛn.»

Tɛntɔŋna batɔ mɛmanɛ
(Luki 19:11-27)

¹⁴ «Wɛ paari dim daa ta nyɛ dɛ sɔŋɔ tu wɔdon na lagɛ o nuŋi o vu cwəŋə. O ma bɛŋi o tɛntɔŋna, yɛ o kwe o wənu o pa-ba sɛ ba taa niə. ¹⁵ O ma ce sɛbu-dala murr-tɛnu (5.000) o pa ba didva, yɛ o daari o pa didva sɛbu-dala murr-tɛle (2.000). O ma pa didva kam dɛ sɛbu-dala muru didva (1.000). O nan pɛ-ba sɛbu kúm, sɛ kú manɛ ba didva didva dam na mai te tɛn mú. O laan ma daari o viiri. ¹⁶ Tɛntɔŋnu wɔlu na jɔŋi sɛbu-dala murr-tɛnu tɛm tɛn ma kí lɛla o kwe sɛbu kúm o ma kí pipiu, yɛ o na sɛbu-dala murr-tɛnu nyɔɔri o wɛli da. ¹⁷ Sɛbu-dala murr-tɛle tu wòm dɛ ma na sɛbu-dala murr-tɛle nyɔɔri o wɛli da. ¹⁸ Kú daari sɛbu-dala muru didva kam tu wòm ma kwe sɛbu kulɔ o tu wòm na pɛ-o tɛn o kú gɔŋo o suli da.

¹⁹ Kú na daani tɛn, sɔŋɔ tu wòm laan ma joori. O ma bɛŋi o tɛntɔŋna bam sɛ ba ba ba jeeli o sɛbu kúm ba nii. ²⁰ Sɛbu-dala murr-tɛnu tɛm tu wòm ma ja sɛbu-dala murr-tɛnu nyɔɔri dilu o na nɛ tɛn o wɛli da o vu o pa-o. O ma ta dɛ o tu wòm o wɛ: <Amu yuutu, nii. Nmú ya n pɛ-nɛ

səbu-dala murr-tınu mɔ, yɪ a laan kɪ pipiu a na səbu-dala murr-tınu nyɔɔrɪ a wəli da.> ²¹ O tu wɔm ma lər-o o wɪ: <Nmɔ kɪ cɪga, n jɪgɪ yawala, n yɪ tɪntɔŋ-ŋɔm. Nmɔ sɪnɪ n kɪ cɪga dɪ n na nii kɔlɔ fɪnfɪn a na kɪ n jɪŋa nɪ tɪn baŋa nɪ. Kɔntɔ, a laan wɔ pa n ta n nii a wəənu zanzan baŋa nɪ. Nan ba sɪ dɪ kɪ wɔpolo daanɪ.>

²² Səbu-dala murr-tɪle tu wɔm dɪ ma vu o te, yɪ o ta dɪd-o o wɪ: <A yuutu, nmɔ ya n pɛ-nɪ səbu-dala murr-tɪle mɔ, yɪ a laan kɪ pipiu a na səbu-dala murr-tɪle a wəli da.> ²³ O tu wɔm ma lər-o o wɪ: <Nmɔ kɪ cɪga, n jɪgɪ yawala, n yɪ tɪntɔŋ-ŋɔm. Nmɔ sɪnɪ n kɪ cɪga dɪ n na nii kɔlɔ fɪnfɪn a na kɪ n jɪŋa nɪ tɪn baŋa nɪ. Kɔntɔ, a laan wɔ pa n ta n nii a wəənu zanzan baŋa nɪ. Nan ba sɪ dɪ kɪ wɔpolo daanɪ.>

²⁴ Səbu-dala murr dɪdɔa kam tu wɔm laan ma vu o ta dɪ o tu wɔm o wɪ: <Amɔ yuutu, a ye nɪ nmɔ laŋa dana. N yəni n zagɪ mɪna yalɔ n tɪtɪ na wɔ dugɪ tɪn, yɪ n daari n jɔŋɪ nyɔɔrɪ dɪlɔ na daɪ nmɔ tɪtɔŋa nyɪm tɪn. ²⁵ Kɔntɔ ŋwaanɪ a kwari fɔbɔnɪ dɪ nmɔ, yɪ a kwe nmɔ səbu kɔm a vu a suli tɪga nɪ. Nan joorɪ n jɔŋɪ n səbu kɔm.>

²⁶ O tu wɔm ma ta dɪd-o o wɪ: <Nmɔ yɪ tɪntɔŋ-balɔrɔ mɔ, yɪ n jɪgɪ yawɔrɔ zanzan. Nmɔ na ye nɪ amɔ laŋa dana, yɪ a yəni a zagɪ mɪna yalɔ a tɪtɪ na wɔ dugɪ tɪn, yɪ a lagɪ nyɔɔrɪ dɪlɔ na daɪ a tɪtɔŋa nyɪm tɪn, ²⁷ kɔ ya maŋɪ sɪ nmɔ kwe a səbu kɔm n tɪŋɪ bankɪ nɪ. Nmɔ ya na kɪ kɔntɔ, a ya wɔ ba a jɔŋɪ-kɔ dɪ nyɔɔrɪ. ²⁸ Kɔntɔ tɪn, jɔŋɪ-na səbu-dala murr dɪdɔa kam o tee nɪ á pa wɔlɔ na jɪgɪ səbu-dala murr-fugə kam tɪn. ²⁹ Bɛŋwaanɪ, nɔɔnɔ na maŋɪ o jɪgɪ wɔŋɔ, o ta wɔ jɔŋɪ kɔdɔŋ o

wəli da sɪ kʊ tiini kʊ taa daga. Nɔɔnʊ wʊlʊ nan na maŋɪ o ba jɪgɪ kʊlʊkʊlʊ tɪn laan wʊ ba o ga kʊlʊ fɪnfɪn o ya na jɪgɪ tɪn dɪ mʊ. ³⁰ Kʊ nan na yɪ tɪntʊŋ-kayaa kantʊ, ja-o-na á nuŋi á dɪ á yagɪ lim jɔgə nɪ, mɛ yaara na tiini ya wʊra yɪ nɔɔna keerə yɪ ba dʊnɪ ba nwa tɪn.> »

Nabiin-bu wʊm na wʊ ba o di paari yɪ o pɔɔri nɔɔna daani te tɪn

³¹ «Nabiin-bu wʊm nan na joori o ba dɪ o paari-zulə yam, yɪ Wɛ malesɪ sɪm maama tɔgɪ sɪ wʊ o tee nɪ, o laan wʊ ba o jəni o paari jangɔŋɔ kʊm baŋa nɪ. ³² Lʊgʊ baŋa dwi tiinə maama wʊ ba ba la daani o yigə nɪ. O laan wʊ pɔɔri-ba kuni bile, nɪ nayɪrʊ na pɔɔri o peeni dɪ o bʊnɪ daani te tɪn. ³³ Oó pɔɔri peeni sɪm o pa sɪ taa wʊ o jazɪm nɪ, yɪ o daari o yagɪ bʊnɪ dɪm o jagwiə nɪ. ³⁴ Nabiin-bu wʊm na yɪ pɛ kʊntʊ tɪn, o laan wʊ ta dɪ balʊ na wʊ o jazɪm nɪ tɪn o wɪ: <Abam balʊ a Ko Wɛ na kɪ lanyɪranɪ tɪn, á ba-na á tɔgɪ á di paari dɪlʊ Dɪ na maŋɪ Dɪ tinjɪ Dɪ pa abam, kʊ na sɪŋɪ lʊgʊ pulim nɪ tɪn. ³⁵ Bɛŋwaani, kana dɛɛn jaani amʊ, yɪ á pa-nɪ wʊdiu yɪ a di. Na-nyɔm dɛɛn jaani-nɪ, yɪ á pa-nɪ na yɪ a nyɔ. A dɛɛn tu abam sam, yɪ á kɪ-nɪ voro lanyɪranɪ. ³⁶ A dɛɛn ba jɪgɪ gɔrɔ sɪ a zʊ, yɪ á pa-nɪ gɔrɔ. A dɛɛn ba jɪgɪ yazurə, yɪ á ba á nii-nɪ. Ba dɛɛn kɪ-nɪ pɪna digə nɪ, yɪ á ba á nii-nɪ.>

³⁷ Wɛ nɔn-ŋʊna bam laan wʊ zanjɪ ba bwe-o ba nii: <Dí Yuutu, maŋa kɔɔ mʊ dɪbam nɛ kana jɪgɪ nmʊ yɪ dí pa-m wʊdiu yɪ n di, naa na-nyɔm jɪgɪ-m yɪ dí pa-m na yɪ n nyɔ? ³⁸ Maŋa kɔɔ mʊ nmʊ tu dɪbam sam yɪ dí kɪ nmʊ voro, naa maŋa kɔɔ

mu n ba jigi goro yi di pa-m goro, ³⁹ naa manja koo mu nmu ba jigi yazure naa n wo pɔna dige ni yi di ba di nii-m?>

⁴⁰ Pe wɔm laan wɔ leri o ta di ba o wɔ: <A lagɔ a ta ciga mu di abam si, abam nan na ki kuntu don a ma a weli a nɔɔna bam tin, ku na manɔ ku yi wulɔ na tiini o muri ba maama wɔni tin di, ku yi amu mu a ki kuntu.>

⁴¹ O laan ma wɔ daari o ta di balɔ na wo o jagwiɛ ni tin o wɔ: <A ve daa a tee ni, si abam mu yi balɔ We soola na wo a yuu ni tin. Ke-na a vu a zu mini dilɔ na ba dwe tin wo, We na manɔ DI tɔɔ si DI pa sɔtaani di di malesi sim tin. ⁴² Beɔwaani, kana deen jaani amu, yi a wo pe-ni wɔdiu si a di. Na-nyɔm di ma ja-ni, yi a wo pe-ni na si a nyɔ. ⁴³ A deen tu abam sam, yi a wo ki-ni voro. A deen ba jigi goro, yi a wo pe-ni goro si a zu. A deen ba jigi yazure, yi ba ta kweri ba ki-ni pɔna dige ni, yi a wo tu si a nii-ni.>

⁴⁴ Ba ma wɔ leri ba bwe-o ba wɔ: <Di Yuutu, manja koo mu dibam ki nmu kuntu? Manja koo mu di ne kana di na-nyɔm na jigi nmu, naa n na yi veru, naa n ba jigi goro, naa n ba jigi yazure, naa ba ki-m pɔna dige ni, yi dibam wo zani-m?>

⁴⁵ O ma wɔ ta di ba o wɔ: <A lagɔ a ta ciga mu di abam si, abam na vin si a weli amu nɔɔna bam tin, ku na manɔ ku yi wulɔ na tiini o muri ba maama wɔni tin di, ku yi amu mu a vin si a weli.>

⁴⁶ Bantu laan wɔ ke ba vu cam dilɔ na ba fogɔ di ti tin wɔni. Ku daari We non-ɔɔna bam ma wɔ zu DI te ba na ɔwɔa kalɔ na ba ti tin.»

26

*Zwifə bam yigə tiinə na kɪ ni daanɪ sɪ ba gv
Zezi te tɪn*

(Marɪkɪ 14:1-2, Luki 22:1-2, Zan 11:45-53)

¹ Zezi dɛɛn na tagɪ wəənu tɪm kɔntɔ maama o ti tɪn, o laan ma ta dɪ o karabiə bam o wɪ:
² «Abam ye sɪ kv daari da yale mɔ sɪ Pakɪ candiə kam yi, yɪ ba laan wó ja amɔ Nabiin-bu wɔm ba kɪ dɪdɛera jɪa nɪ, sɪ ba pa-nɪ tɔɔn-dagara banja nɪ ba gv.»

³ Zwifə nakwa bam dɪ ba kaanɔm yigə tiinə bam ma kikili daanɪ Kayifu sɔŋɔ nɪ. Wɔntɔ mɔ yɪ ba kaanɔm yuutu. ⁴ Ba ma banɪ daanɪ sɪ ba nii, ba na wó kɪ swan yalɔ ba ma ja Zezi ba gv tɪn. ⁵ Ba na wɔra ba bwe kɔntɔ tɪn, ba ma ta ba wɪ: «Dí nan wɔ manɪ sɪ dí ja-o candiə kam manja nɪ, sɪ kɔú pa vuvugə jəni nɔɔna bam titari nɪ.»

Kaanɪ wɔdɔŋ na kɪ te o zuli Zezi tɪn

(Marɪkɪ 14:3-9, Zan 12:1-8)

⁶ Zezi dɛɛn maa wɔ Betani nɪ nɔɔnɔ wɔdɔŋ sɔŋɔ nɪ, o yɪri mɔ Simɔn. Wɔntɔ dɛɛn ya yɪ nanyɔŋɔ mɔ. ⁷ Zezi na wɔra o di wɔdiu manja kalɔ tɪn, mɔ kaanɪ wɔdɔŋ tu o te. O maa jɪgɪ kunkwələ ka na su dɪ tralɪ nugə kalɔ səbu na daga tɪn. O ma vu o lo nugə kam Zezi yuu nɪ sɪ o ma zul-o. ⁸ Zezi karabiə bam na nɛ kɔntɔ tɪn, ba maa ba jɪgɪ wɔpolo. Ba maa tɛ ba wɪ: «Bɛɛ mɔ yɪ o ja nugə kam o cɔgɪ tɪntɔ? ⁹ Dí ya wó wanɪ dí kwe-ka dí yəgi səbu zanzan dí ma wəli yinigə tiinə.»

¹⁰ Zezi ma lwarɪ ba na tɛ kulɔ tɪn, yɪ o ta dɪ ba o wɪ: «Bɛɛ mɔ yɪ á jɪgɪ kaanɪ wɔm á yaara? O na

ki-ni zulə yalv tɪn yɪ kəm-laa mu o ki-ni. ¹¹ Kɔ nan na yɪ yinigə tiinə, bantv wɔra mu dɪ abam maɲa maama sɪ á taá zəni-ba. Kɔ daari amv nan bá ta wɔra dɪ abam maɲa maama. ¹² Kaani wɔm na logi nugə kam a yɪra ni tɪn, kɔ brɪ ni o wuuri o turi a yɪra yam mu, sɪ ba laan kwe-ni ba ki. ¹³ A lagɪ a ta cɪga mu dɪ abam sɪ, ba na wú toɔlɪ amv kwər-ywəŋə kam lɔgv baɲa je maama ni tɪn, baá ta kaani wɔm kɔntv dɪ taani sɪ ba taa guli o gulə.»

Zudasɪ na ki ni dɪ Zwifə yigə tiinə bam sɪ ba ja Zezi te tɪn

(Marɪki 14:10-11, Luki 22:3-6)

¹⁴ Kɔntv kwaga ni, Zudasɪ Yiskariyo wɔlv na yɪ Zezi karabiə fugə-bale bam wɔ didva tɪn laan ma zanɪ o vu Zwifə bam kaanum yigə tiinə bam te. ¹⁵ O ma bwe-ba o wɪ: «Abam wú pa amv bæe mu, sɪ a brɪ abam cwəŋə sɪ á ja Zezi?» Ba na ni kɔntv tɪn, ba ma sɛ sɪ ba pa-o səbu-dala fiintɔ. ¹⁶ Kɔ na puli maɲa kam kɔntv ni tɪn, o laan ma kwaani o beeri cwəŋə sɪ o ja Zezi o ki ba ja ni.

Zezi na di Pakɪ candiə wɔdiu dɪ o karabiə bam te tɪn

(Marɪki 14:12-26, Luki 22:7-23, Zan 13:21-30, 1 Korɛntɪ 11:23-25)

¹⁷ Kɔ ma ba kɔ yɪ dɛ dɪlv ba na puli sɪ ba di dɪpɛ dɪlv na ba jɪgɪ dabɪli dɪ wɔni tɪn. Zezi karabiə bam ma vu ba bwe-o ba wɪ: «Nmɔ lagɪ sɪ dí di Pakɪ candiə kam jəgə kɔɔ ni mu, sɪ dí vu dí ti wɔŋo maama yigə dí pa-m?»

¹⁸ O ma ləri-ba o wɪ: «Zanɪ-na á vu tiv kɔm wɔ nɔɔnv don te, sɪ á ta did-o ni: <Karanyɪna mu wɪ,

o maɲa kam yiə. O nan laɣɪ o toɣɪ dɪ o karabiə bam o ba nmɔ sɔŋɔ mɔ, sɪ ba di Pakɪ candiə kam wɔdiu da.» »

¹⁹ O karabiə bam ma vu ba kɪ o na tagɪ kulɔ tɪn, yɪ ba kwe candiə kam wəənu tɪm ba ti.

²⁰ Tɪga ma ba ka yi. Zezi dɪ o karabiə fugə-bale bam laan ma jəni sɪ ba di wɔdiu kɔm. ²¹ Ba na wɔra ba di tɪn, Zezi laan ma ta o wɪ: «A laɣɪ a ta cɪga mɔ dɪ abam sɪ, abam wɔ nɔɔnɔ dɪdɔa mɔ laɣɪ o yəɣi amɔ o pa nɔɔna.»

²² Ba na ni kɔntɔ tɪn, ba wɔrɔ ma tiini tɪ cɔɣɪ zanzan, yɪ ba puli sɪ ba taa bwe-o dɪdɔa dɪdɔa ba wɪ: «Amɔ Yuutu, kɔ yɪ amɔ mɔ na?»

²³ O ma ləri-ba o wɪ: «Nɔɔnɔ wɔlɔ na toɣɪ dɪ amɔ o lu zɔŋa dɪdɔa wɔnɪ tɪn mɔ laɣɪ o yəɣi amɔ o pa nɔɔna. ²⁴ Kɔ nan maɲɪ sɪ amɔ Nabiin-bu wɔm vu a tɪ, nɪ We tɔnɔ kɔm na maɲɪ kɔ brɪ a taanɪ te tɪn. Kɔ nan za wú ta yɪ lɛɛrɔ mɔ kɔ pa nɔɔnɔ wɔlɔ na wú yəɣi amɔ Nabiin-bu wɔm o pa tɪn. Ba ya na maɲɪ ba wɔ lɔɣɪ nɔɔnɔ wɔm kɔntɔ, kɔ ya wú ta gara.»

²⁵ Zudasɪ wɔlɔ na laɣɪ o yəɣ-o o pa tɪn laan ma bwe-o o wɪ: «Karanyɪna, kɔ yɪ amɔ mɔ na?»

Zezi ma lər-o o wɪ: «Mɔ ka da n taga.»

²⁶ Ba na wɔra ba di maɲa kalɔ tɪn, Zezi ma kwe dɪpɛ yɪ o kɪ We le dɪ ŋwaanɪ. O ma daari o fɔ-dɪ o pa o karabiə bam yɪ o wɪ: «Jonɪ-na á di, sɪ dɪntɔ yɪ a yɪra mɔ.»

²⁷ O daa ma kwe tweeru biə sana dɪ zɔŋa, yɪ o kɪ We le tɪ ŋwaanɪ. O ma kwe o pa-ba yɪ o wɪ: «Abam maama jonɪ-na á nyɔ. ²⁸ Wo-nyɔɔrɔ tɪntɔ mɔ yɪ a jana kalɔ na laɣɪ ka nuɲɪ ka duri sɪ

ka ma vɾi nɔɔna zanzan ba lwarim wɔni tɪn. Kɔ maa bri ni We goni ni si Di yagi nɔɔna lwarim Di ma ce-ba amɔ jana kam nɔwani. ²⁹ Taá ye-na ni, a daa bá nyɔ wo-nyɔɔɔɔ tɪntɔ, si kɔ taa ve maɲa kam abam na wó tɔgi dɪ amɔ á jəni amɔ Ko We paari dɪm wɔni, si dí daa nyɔ daani.»

³⁰ Ba laan ma leeni ba zuli We, yi ba daari ba nunji ba vu Olivi piu yuu.

*Zezi na wuuri o bri Piyɛɛri na wó vi-o te tɪn
(Mariki 14:27-31, Luki 22:31-34, Zan 13:36-38)*

³¹ Zezi laan ma ta dɪ ba o wi: «Tɪtu dɪntɔ tɪtu nɔɔ mɔ abam maama wó joori amɔ kwaga ni, ni We tɔnɔ kɔm na maɲi kɔ bri te tɪn. We deen tagi Di wi:

«Á pa ba gɔ nayɪɔ wɔm,
yi o peeni sɪm maama jagi.»

³² Kɔ daari, We na joori Di bi-ni, aá da yigə a vu a taa cəgi abam Galile ni.»

³³ Zezi na tagi kɔntɔ tɪn, Piyɛɛri ma ta did-o o wi: «Nɔɔna bam maama na maɲi ba joori nmɔ kwaga ni, amɔ bá fɔgi a joori nmɔ kwaga ni.»

³⁴ Zezi ma ta lər-o o wi: «A lagi a ta cɪga mɔ dɪ nmɔ si, tɪtu dɪntɔ tɪtu nɔɔ mɔ, kɔ na wó loori si cɪbwɔ keeri tɪn, nmɔ wó fu kuni bitɔ ni n yəri amɔ.»

³⁵ Piyɛɛri laan ma ta did-o o wi: «A bri a bá fu ni a yəri nmɔ, kɔ na maɲi kɔ yi ba na lagi ba gɔ amɔ dɪ nmɔ maama dɪ.»

Zezi karabiə bam maama dɪ ma ta kɔntɔ donj.

*Zezi na ce dɪ We-loro te tɪn
(Mariki 14:32-42, Luki 22:39-46)*

³⁶ Zezi laan ma zanɪ o tɔgi dɪ o karabiə bam o vu jəgə kadoj, gaari na wura yi ba bə-ka ni

Jesemanı tın. O ma ta dı ba o wı: «Á taá je yo, sı a vu daa a warı Wε sı a ba.» ³⁷ O ma pa Pıyeeri dı Zebede biə bale bam tɔg-o ba vu. O wu ma tiini kɔ cɔgı yı o bıcarı di. ³⁸ O ma ta dı ba o wı: «A wu mu tiini kɔ cɔgı sı kɔ yı a tɔɔnı. Á nan zıgı-na yo, á taá kogili-nı sı á warı Wε, sı á yı zanı á dɔ.»

³⁹ O laan ma fufɔ o vu daa. O ma vi o yigə tıga nı o wura o loori Wε yı o wı: «Amu Ko, kɔ na wai, sı n pa cam dıɔ na lagı dı ba amu banja nı tın ke. Nmu nan kı te na yı nmu wubɔɔna tın, sı n yı kı amu wubɔɔna na lagı kɔɔ tın.»

⁴⁰ O na loori Wε o ti tın, o ma joori o vu o karabiə batɔ bam te. O ma na nı ba tigi ba dɔa. O ma zanı-ba, yı o ta dı Pıyeeri o wı: «Bεε mu yı abam warı sı á kogili amu, sı á yı zanı á dɔ sı kɔ yı mumaɔa funfun dı? ⁴¹ Fɔgı-na á yırı á tıti sı á taá loori Wε, sı á yı tu maɔum dım maɔa nı. Benwaanı nanzwənə wubɔɔna lagı sı ya se Baɔa-Wε, yı o yıra laan bwənə.»

⁴² Zezi daa ma joori o vu daa, yı o loori Wε o wı: «Amu Ko, cam dıntu na bá wanı dı lı amu banja nı dı yagı, yı a na maɔı sı a zɔ dı wu mu, amu ta se sı kɔ kı nmu wubɔɔna na lagı te tın.»

⁴³ O daa ma joori o vu o na nı ba ta tigi ba dɔa, dɔɔm na tiini dı wai-ba tın ŋwaanı. ⁴⁴ O ma yagı-ba, yı o joori o vu daa o daa ta loori Wε o kı kuni bıɔ, nı o ya na maɔı o ta kɔɔ tın. ⁴⁵ O daa ma joori o vu o karabiə bam te, yı o ta dı ba o wı: «Á ta tigi á dɔ mu na? Nii-na! Maɔa kam yiə, sı ba ja amu Nabiin-bu wum ba kı nɔn-balwaarɔ

ja na ni. ⁴⁶ Zañi-na si dí vu. Nɔɔnɔ wɔɔɔ na lagi o yɔgi-ni o pa tin maa biina.»

Ba na jaani Zezi te tin

(Mariki 14:43-50, Luki 22:47-53, Zan 18:3-12)

⁴⁷ Zezi ta na wura o ɲɔɔni kuntu tin, mu Zudasɩ wɔɔɔ na yi o karabiə fugə-bale bam wɔ didua tin tu o yi o te, yi nɔn-kɔgɔ zanzan togi did-o ku ba, yi ba ze su-lwaanɩ dɩ da-lwaanɩ. Ku yi Zwifə nakwa bam dɩ ba kaanum yigə tiinə bam mu tɔɲi-ba. ⁴⁸ Zudasɩ ya manɩ o pa kɔgɔ kum lwarɩ ni, o na ve o kukwəri nɔɔnɔ wɔɔɔ tin, si ba ja kuntu tu.

⁴⁹ O laan ma yɔɔri o yi Zezi te o jɔɔn-o yi o wɩ: «Karanyina, dinle», yi o daari o kukwər-o. ⁵⁰ Zezi ma ta did-o o wɩ: «Amu cilon, nmu na tu si n ki kulɩ tin, ki-ku lila.»

Nɔɔna bam laan ma yi ba ja Zezi. ⁵¹ Nɔɔna balɩ na manɩ ba wɔ Zezi tee ni tin didua ma li o sugɩ o ma zagɩ kaanum yuutu wɔm tintɔɲnɩ zwe o go. ⁵² Zezi ma ta did-o o wɩ: «Joori n sin n sugɩ kum ku polo ni, si nɔɔnɔ wɔɔɔ maama na soe jara dɩ sugɩ tin, sugɩ mu wú gu ku tu. ⁵³ Nmu yəri ni, a ya na lagi zənə, a ya wú ta dɩ a Ko We, yi o da o tɔɲi malesɩ kɔgɔ kuni fugə-bile, si si ba si wəli-ni na? ⁵⁴ Amu nan ya na ki kuntu, We tɔɔɔ kum na bri ni ku manɩ si ku ki amu te tin daa wú wani ku ki na?»

⁵⁵ Zezi laan ma bwe kɔgɔ kum o wɩ: «Abam na kwe su-lwaanɩ dɩ da-lwaanɩ á ba si á ja amu tin, a yi ɲwɩnɩ mu na? De maama a yəni a je We-di-kamunu kum wɔni a bri nɔɔna, yi á wɔ jaani-ni. ⁵⁶ Kuntu maama nan ki, si ku pa fanja

faŋa Wε nijonɔnə bam na pɔpɔnɔ kɔlɔ Wε tonɔ kɔm wɔnɔ tɔn mɔ ba kɔ sɔnɔ kɔ kɔ.»

Zezi karabiə bam na ni kɔntɔ tɔn, ba ma duri ba viiri ba daar-o.

Ba na di Zezi taanɔ te tɔn
(Mariki 14:53-65, Luki 22:54-55,63-71, Zan 18:13-14,19-24)

⁵⁷ Nɔɔna balɔ na tu ba ja Zezi tɔn ma ja-o ba vu ba kaanum yuutu Kayifu sɔŋɔ, mε Zwifə cullu karanyɔna tiinə dɔ ba nakwa bam na maŋɔ ba kikili da tɔn. ⁵⁸ Pɔyεeri ma dalɔ o tɔŋɔ ba kwaga, o da o vu o yi kaanum yuutu wɔm sɔŋɔ. O ma zɔ o jəni sɔŋɔ kɔm tɔntɔŋna bam tee nɔ, sɔ o nii kɔlɔ na lagɔ kɔ kɔ Zezi tɔn. ⁵⁹ Zwifə kaanum yigə tiinə bam dɔ ba sariya-dirə nakwa bam maama maa kwaanɔ sɔ ba na nɔɔna balɔ na wɔ fɔ vwan ba pa Zezi tɔn, sɔ kɔ bri nɔ kɔ maŋɔ sɔ ba gɔ-o. ⁶⁰ Nɔɔna zanzan ma zaŋɔ ba fɔ vwan ba pa-o, yɔ ba daa ta wɔ wanɔ ba na kɔlɔ na bri nɔ kɔ maŋɔ sɔ ba gɔ-o tɔn. Kɔ kwaga seeni mɔ nɔɔna bale zaŋɔ ba ba, yɔ ba ta ba wɔ: ⁶¹ «Nɔɔnɔ wɔntɔ tagɔ o wɔ, wɔm wɔ wanɔ o magɔ dɔbam Wε-di-kamunu kɔm maama o dɔ tɔga nɔ, yɔ o joori o ma da yatɔ o lɔ-ka.»

⁶² Kaanum yuutu wɔm na ni kɔntɔ tɔn, o laan ma zaŋɔ o bwe Zezi o wɔ: «Nɔɔna bantɔ na tagɔ kɔlɔ ba pa nmɔ tɔn, nmɔ ba jɔŋɔ taanɔ sɔ n ləri na?» ⁶³ Zezi maa cɔm. Kaanum yuutu wɔm laan ma ta dɔd-o o wɔ: «Kwarɔ Njwɔ Tu Baŋa-Wε fɔbɔnɔ, sɔ n ta n bri dɔbam, nmɔ yɔ Wε Bu Krisi wɔm DI na tɔŋɔ tɔn mɔ na?»

⁶⁴ Zezi ma lər-o o wɔ: «Mɔ ka da n taga. Amɔ nan lagɔ a ta dɔ abam nɔ, abam wɔ ba á na Nabiin-bu wɔm o na je Dam-fɔrɔ Tu Baŋa-Wε

jazım nı, yı á ta wó daarı á na-o o na nunji Wε-sonjo nı o maa bınnı kunkwænnu wõnnı.»

⁶⁵ Kaanım yuutu wòm na ni kũntu tın, o ma zaɲı o kaarı o titi gɔɔ, sı kũ brı nı o wõ tiini kũ cɔgi dı Zezi taanı dım. O ma ta o wı: «Nii-na, o ɲɔɔnı o twı Wε mu, o paı o dı Wε ma daanı mu. Dı daa ba lagı maana tiinæ sı ba ɲɔɔnı o taanı dım. Abam maama maɲı á ni, o na ɲɔɔnı o twı Wε te. ⁶⁶ Kũntu tın, abam wı bæε mu?»

Ba ma lər-o ba wı: «O maɲı sı ba gũ-o mu.»

⁶⁷ Ba laan ma twı lileeru ba yaɲı o yiæ nı, yı ba mag-o lanyıranı. Badaara ma lo o pɔpwaanu, ⁶⁸ yı ba wı: «Nmũ na yı Krisi wòm Wε na tũɲı tın, sı n lwarı n brı dıbam wõlũ na magı-m tın.»

Pıyεeri na sını o vın Zezi te tın

(Marıki 14:66-72, Luki 22:56-62, Zan 18:15-18,25-27)

⁶⁹ Kantu maɲa kam nı Pıyεeri maa je kũnkɔlɔ kũm wõnnı. Kaanım yuutu wòm sɔɲɔ tıntũɲ-kana ma vu o te, yı o ta did-o o wı: «Nmũ dı tɔgi dı Zezi, Galile tu wòm mu.»

⁷⁰ Pıyεeri ma fu ba maama yigæ nı o wı: «A yæri wonjo kũlũ nmũ na te tın.» ⁷¹ O ma zaɲı o nunji mancoɲo ni. Tıntũɲ-kana kadoɲ dı daa ma na-o, yı o ta dı nɔɔna balũ na wɔra tın o wı: «Nɔɔnũ wõntu tɔgi dı Nazareti tu Zezi mu.»

⁷² Pıyεeri ma du duræ, yı o ta fu o wı: «A brı a yæri nɔɔnũ wòm kũntu.»

⁷³ Kũ na kı fun tın, nɔɔna badonnæ ma vu ba ta dı Pıyεeri ba wı: «Nmũ sını n yı ba kɔgɔ kũm wõ nɔɔnũ didba mu. Nmũ ɲwanja kam mu brı nı n sını n nunji dáanı mu.»

⁷⁴ O laan ma soolɔ o pa o titi, si ku bri ni o taani dɔm yi cɔga, yi o wɔ: «A bri a yɛri noɔno wɔm kontɔ.»

O na tagɔ kontɔ tɔn, cɔbwɔ laan ma da ku keeri. ⁷⁵ Pɔyɛɛri laan ma guli Zezi ya na tagɔ kulɔ did-o o wɔ: «Ku na wɔ loori si cɔbwɔ keeri tɔn, nmɔ wɔ fu kuni bitɔ ni n yɛri amɔ.» O na guli kontɔ tɔn, o laan ma nunji, yi o tiini o keeri zanzan.

27

Ba na jaani Zezi ba vu Pilati te te tɔn
(*Mariki 15:1, Luki 23:1-2, Zan 18:28-32*)

¹ Tɔga na tu ka pɔɔri tititi tɔn, Zwifɛ kaanum yigɛ tiinɛ bam di ba tɔ kɔm nakwa bam maama ma ki ni daani, si ba pa ba gu Zezi. ² Ba ma ja-o ba vɔ, yi ba ja-o ba vu ba ki govɔrma tu Pilati jɔna ni.

Zudasɔ na gu o titi te tɔn
(*Titɔɔa Tɔno 1:18-19*)

³ Zudasɔ wɔlɔ na yɛgi Zezi o pa noɔna bam tɔn na lwarɔ ni ba di o sariya yi ba lagɔ ba gu-o tɔn, o wɔ laan ma cɔgi di o na ki kulɔ tɔn, yi o joori o kwe sɛbu-dala fiintɔ kɔm, si o pa kaanum yigɛ tiinɛ bam di nakwa bam. ⁴ O ma ta di ba o wɔ: «Amɔ ki wo-balɔɔ, di a na yɛgi noɔno wɔlɔ na wɔ ki kulɔkulɔ tɔn a pa abam yi ba lagɔ ba gu-o tɔn.»

Ba ma lɛr-o ba wɔ: «Dɔbam yigɛ tɛrɛ, ku tɔgi di n titi.»

⁵ O laan ma kwe sɛbu kɔm o vu o di o yagi We-di-kamunu kɔm wɔni, yi o daari o vu o kuuri jɔna o ti.

⁶ Kaanum yigə tiinə bam dæen ma kwe səbu kum yi ba wɪ: «Səbu kuntu yi jana nyum mu, ku culə sɪ dí gwaanɪ-ku Wɛ-digə səbiə bam wɔni.»

⁷ Ba ma bwe daani, yi ba ma-ku ba yəgi tɪga kadoŋ, ka yiri mu Kamɔ-mɔru tɪga, yi ba ma ku vərə yibeelə jəgə. ⁸ Kuntu ŋwaanɪ mu nɔɔna jɪgɪ jəgə kam kuntu ba ma bə ni Jana tɪga, sɪ ku ba ku yi zɪm.

⁹⁻¹⁰ Kuntu ma pa Wɛ nijonnu Zeremi dæen na tagɪ kulɔ faŋa faŋa tɪn ba sunɪ ku ku. O dæen tagɪ o wɪ: «Ba kwe səbu-dala fiintɔ mu, ba ma yəgi kamɔ-mɔru tɪga kam, ni Baŋa-Wɛ dæen na pɛ-ni ni, sɪ a ta te tɪn. Ku maa yi səbu kulɔ Yisrayelɪ dwi tiinə bam na sɛ sɪ ba ma yəgi nɔɔnu wɔm tɪn mu.»

*Pilatɪ na bwe Zezi taanɪ te tɪn
(Marɪki 15:2-15, Luki 23:3-5,13-25, Zan 18:33—
19:16)*

¹¹ Zezi ma zanɪ o zɪgɪ gɔvɪrma tu Pilatɪ yigə ni. Gɔvɪrma tu wɔm ma bwe-o o wɪ: «Nmɔ mu yi Zwifə bam pɛ wɔm na?»

Zezi ma lər-o o wɪ: «Mu ka da n taga.»

¹² Ku daari Zwifə kaanum yigə tiinə bam dɪ ba nakwa bam na ŋɔɔni taanɪ dilɔ maama ba pa-o tɪn, o wɔ ləri kulɔkulɔ. ¹³ Pilatɪ ma ta did-o o wɪ: «Nmɔ wɔ ni ba na ŋɔɔni kulɔ maama ba pa nmɔ tɪn na?»

¹⁴ Zezi ma wɔ sɛ sɪ o ləri ba taanɪ dɪm dilɔdilɔ. Ku ma pa gɔvɪrma tu wɔm tiini o yi yəəu did-o.

¹⁵ Bɪm maama Pakɪ candiə kam maŋa na yəni ka yi, gɔvɪrma tu wɔm yəni o li pɪnɔ didɔba mu o pa nɔn-kɔgɔ kum, nɪnɛnɪ bantɔ na lagɪ wɔlɔ tɪn. ¹⁶ Kantɔ maŋa kam ni pɪnɔ wɔdoŋ maa

wɔra, o yiri mu Barabasi. Nɔɔna maama deen ye o kɛm-balwaarɔ tum ni ni. ¹⁷ Nɔɔna bam na tu ba la daani tin, Pilati ma bwe-ba o wi: «Abam lagi si a yagi bantɔ wɔɔ mu a pa abam? Ku yi Barabasi mu naa Zezi wɔɔ ba na bɛ-o ni Krisi tin mu?» ¹⁸ O deen bwe-ba kuntu, benwaani o ye ni, ku yi wɔ-guru nwaani mu ba jaani Zezi ba ki o jɛna ni.

¹⁹ Pilati na je sarɔya dim jɛgɛ kam ni tin, o kaani ma tuni ni o pa-o o wi: «Yi zani n ki nɔɔnɔ wɔm kuntu kulɔkulɔ, o na jigi ciga tin nwaani. Benwaani titi dinto ni amɔ tiini a na yaara zanzan di nɔɔnɔ wɔm kuntu dindwɔa wɔni.»

²⁰ Zwifɛ kaanum yigɛ tiinɛ bam di ba nakwa bam ma sugi non-kɔgɔ kum, si ba ta di Pilati ni, o yagi Barabasi o pa-ba, si o daari o pa ba gu Zezi. ²¹ Pilati daa ma joori o bwe-ba o wi: «Nɔɔna bantɔ bale wɔni, abam lagi si a yagi wɔɔ mu a pa abam?»

Ba ma lɛr-o ba wi: «Barabasi.»

²² Pilati laan ma bwe-ba o wi: «Si ku na yi Zezi wɔɔ ba na bɛ-o ni Krisi tin, abam wi a ki-o ta mu?»

Ba maama ma ta did-o ba wi: «Pa-o tɔun-dagara banja ni n gu.»

²³ O ma joori o bwe-ba o wi: «Wuntu ki bɛɛ mu o cɔgi?»

Ba laan ma tiini ba kaasi banja banja ba wi: «Pa-o tɔun-dagara banja ni n gu.»

²⁴ Pilati ma lwarɔ ni ku ba jigi kuri si o taa nɔɔni taan taan, ku na lagi ku ja bubwaka ku ba tin nwaani. O ma joni na o ma san o jɛa non-kɔgɔ kum maama yigɛ ni, yi o wi: «A yigɛ tɔgi ka tɛri

nɔɔnɔ wɔntɔ tɔɔnɔ dɪm wɔnɔ. Kɔ yɪ abam yigə mɔ.»

²⁵ Nɔn-kɔgɔ kɔm maama ma lər-o ba wɪ: «Yagɪ sɪ o tɔɔnɔ dɪm caa taa tɔgɪ dɪbam dɪ dɪ biə.»

²⁶ O laan ma yagɪ Barabasɪ o pa-ba. O ma daari o pa ba magɪ Zezi, yɪ o pa-ba cwəŋə sɪ ba ja-o ba vu ba pa tɔɔn-dagara baŋa nɪ ba gɔ.

Ba na jaanɪ Zezi ba vu ba pa tɔɔn-dagara baŋa nɪ te tɪn

(Marikɪ 15:16-41, Luki 23:26-49, Zan 19:2-3,17-30)

²⁷ Gɔvɪrma tu wɔm pamaŋna bam laan ma ja Zezi ba vu ba zɔ o sɔŋɔ kɔm kɔnkɔlɔ. Pamaŋna kɔgɔ kɔm maama ma gilim-o da. ²⁸ Ba ma lɪ o gwaarɔ tɪm, yɪ ba daari ba zɔ-o gwar-sɔŋɔ. ²⁹ Ba ma sɔ sabari yipugə ba pu o yuu nɪ. Ba ma kwe miu ba ma ji nacəgə ba kɪ o jazɪm nɪ. Ba laan ma yáal-o ba mwana, yɪ ba ve ba kuni doonə o yigə nɪ, yɪ ba tɛ ba wɪ: «Zwifə bam pɛ, dɪnle.»

³⁰ Ba ma daari ba twɪ lileeru ba yagɪ o yɪra nɪ, yɪ ba jɪgɪ miu kɔm ba lɔɛ o yuu nɪ.

³¹ Ba na mwan-o ba ti tɪn, ba laan ma lɪ gwar-sɔŋɔ kɔm, yɪ ba daari ba joori ba zɔ-o o tɪtɪ gwaarɔ tɪm. Ba laan ma ja-o ba nunji ba vu sɪ ba pa-o tɔɔn-dagara baŋa nɪ.

³² Ba na jɪg-o ba maa kɛ tɪn, ba ma jeeri nɔɔnɔ wɔdɔŋ, o yɪrɪ mɔ Simɔn o nunji Sirɛɛnɪ mɔ. Pamaŋna bam ma fɪ-o ba pa o jonji tɔɔn-dagara kam o zɪŋɪ sɪ ba vu. ³³ Ba maama ma vu ba yi jəgə kadoŋ ba na bə sɪ Goligota tɪn. Yɪrɪ dɪm kɔntɔ kuri mɔ Yukol-pɔa piu. ³⁴ Ba na yi da tɪn, ba ma kɪ sana ba gwaanɪ dɪ liri sɪlɔ ni na cana

tɪn ba pa Zezi sɪ o nyɔ. O ma lanɪ o nii, yɪ o wɔ sɛ sɪ o nyɔ.

³⁵ Ba laan ma ja-o ba pa tɔbɔn-dagara kam baɲa nɪ. Ba na pag-o kɔntɔ tɪn, ba ma kwe o gwaaru tɪm sɪ ba maɲɪ-tɪ ba pa daanɪ. Ba ma ta jɔɔ sɪ ba nii, wɔɔ mɔ wɔ twəri kɔlɔ o na lagɪ tɪn. ³⁶ Ba laan ma je da ba yɪr-o.

³⁷ Ba dɛɛn ma tanɪ tɔnɔ dagara kam yɪra nɪ Zezi yuu baɲa nɪ, sɪ kɔ brɪ kɔlɔ o na kɪ o cɔɔɪ yɪ ba gɔ-o tɪn. Ba dɛɛn pɔpɔnɪ ba wɪ:

«Wɔntɔ yɪ Zezi wɔlɔ na yɪ Zwifə bam pɛ tɪn mɔ.»

³⁸ Ba ma daari ba ja ŋwɪna bale ba pa dagari sɪdonnə baɲa nɪ. Ba ma cwi dɪdɔba Zezi jazɪm nɪ. Wɔwɔm maa wɔ o jagwiə nɪ. ³⁹ Nɔɔna balɔ na tɔɔɪ da ba ke tɪn maa niə, yɪ ba gɔɔɪsɪ ba yuni yɪ ba twɪ-o. Ba maa yáal-o, ⁴⁰ yɪ ba wɪ: «Nmɔ ya na buɲɪ sɪ n cɔɔɪ Wɛ-di-kamunu kɔm n dɪ tɪga nɪ sɪ n daari n ma da yatɔ n joorɪ n fɔɔɪ n lɔ-ka tɪn, nmɔ na sɪnɪ n yɪ Baɲa-Wɛ Bu, sɪ n laan vrɪ n tɪtɪ, n tu dagara kam yuu nɪ sɪ dí nii.»

⁴¹ Zwifə nakwa bam dɪ ba kaanɪm yigə tiinə dɪ ba cullu karanyɪna tiinə bam dɪ maa twɪ-o ba mwana, yɪ ba tɛ daanɪ ba wɪ: ⁴² «O yəni o vrɪ nɔɔna badonnə ŋwɪa, yɪ o laan warɪ o tɪtɪ ŋwɪa o vrɪ. O maa brɪ nɪ o yɪ Yisɪrayɛlɪ dwi tiinə pɛ mɔ. O laan nan tu dagara kam yuu nɪ lele sɪ dí nii, sɪ dí wɔ ba dí sɪnɪ dí sɛ-o. ⁴³ O ta brɪ nɪ o tɪtɪ Wɛ, yɪ o tɛ sɪ o yɪ Wɛ Bu mɔ. Kɔntɔ, Wɛ na sɪnɪ Dɪ lag-o, sɪ Dɪ laan jɔɲ-o Dɪ yagɪ.»

⁴⁴ Ŋwɪna balɔ ba na pagɪ dagari sɪm baɲa nɪ ba wəli da tɪn dɪ maa jɪg-o ba twɪ kɔntɔ dɔɲ.

⁴⁵ Kɔ ma vu kɔ yɪ maɲa kam wɛ na tu dɪ yɪ yupari baɲa nɪ tɪn. Lɔgɔ kɔm maama ma ba

ku ji lim ku vu ku yi we-gunim maɲa ni, ⁴⁶ ku ki nɛnɛni luu bato mu te. Maɲa kam kuntu ni Zezi laan ma kaasi baɲa baɲa di kwɛr-dia o wi: «Eli, Eli, lema sabakɛtani?» Taani duntu kuri mu: «Amu We, amu We, beɛ mu ki yi n yagi amu?»

⁴⁷ Nɔɔna balu na zigɛ da yi ba ni taani dum tun ma bunɛ ni, o bɛ Eli mu si o ba. ⁴⁸ Ba diduɛa ma ki lɛla o duri o vu o kwe sipɔɔ. O ma di-ku sanywana wɔni, yi o daari o ki-ku miu ni ni, o vu o te o pa Zezi si o nyɔ. ⁴⁹ Nɔɔna badaara bam na nɛ kuntu tun, ba maa wi: «Yagi si di cɛgi di nii, Eli wu ba o jon-o o yagi na?»

⁵⁰ Zezi daa ma joori o kaasi di kwɛr-dia baɲa baɲa. O laan ma pa o siun ti.

⁵¹ Zezi na tigi kuntu tun, gɔrɔ kulɔ ba na lɛgi ba ma ci We-di-laa kum tun ma kaari bile, ku zigɛ baɲa ni ku tu ku kwaarɛ ku kuri. Tɛga kam maa sisinɛ, yi pulwaarɔ bagɛ ti yari. ⁵² Yibeelɛ yam ma puri. Ku daari We nɔn-ɛɔna balu ya na tigi tun zanzan ma joori ba bi ba yagi tɔni, ⁵³ yi ba nunɛ ba yibeelɛ wɔni, maɲa kalɔ Zezi titi na tu o bi o yagi tɔni tun kwaga ni. Bantu laan ma vu ba zu We titi tɔ Zeruzalem wɔ ba pa nɔɔna zanzan na-ba.

⁵⁴ Pamaɲna bam yigɛ tu wɔm di o nɔɔna balu na wɔra ba yiri Zezi tun ma na tɛga kam sisinɛm dum, di kulɔ maama na ki tun. Fɔni ma tiini di zu-ba, yi ba te ba wi: «Nɔɔnɔ wɔntɔ ya suni o yi Baɲa-We Bu mu.»

⁵⁵ Kaana zanzan di tɔgi ba wɔra, ba ma zigɛ yigɛ yigɛ yi ba niɛ. Bantu deen ya tɔgi di Zezi mu ba nunɛ Galile ba ba, yi ba yɛni ba tɔgi ba zɛn-o.

⁵⁶ Mari wɔlɔ na nunɛ Magɛdala tun deen tɔgi o

wɔ kaana bam kuntu wɔni, didaanɩ Mari wɔlɔ na yɩ Zaki dɩ Zuzefu nu tɩn, ku wɛli dɩ Zebede biə bam nu.

Ba na kɩ Zezi bɔɔni wɔni te tɩn

(Mariki 15:42-47, Luki 23:50-56, Zan 19:38-42)

⁵⁷ Nɔɔnɔ wɔdonɩ dɛɛn mu wɔra, o yɩri mu Zuzefu, o na nunɩ Arimatɩ, yɩ o kwɛri o yɩ nadum. Wɔntɔ dɩ dɛɛn yɩ Zezi karabu mu. Tɩga dɛɛn na lagɩ ka yɩ tɩn, ⁵⁸ o ma zanɩ o vu Pilatɩ te, sɩ o loor-o cwɛnɔ sɩ o vu o kwe Zezi yɩra yam o kɩ. Pilatɩ ma sɛ, yɩ o pa ni sɩ ba kwe Zezi yɩra yam ba pa-o. ⁵⁹ Zuzefu laan ma vu o kwe Zezi yɩra yam o pipiri-ya dɩ gar-jalɩ dɩlɔ na lana tɩn. ⁶⁰ Ba ma daari ba kwe-ya ba ja vu ba tinɩ piu bɔɔni wɔni. Dɩntɔ manɩ dɩ yɩ o titɩ nyɩm mu, ba dɛɛn lugi-dɩ piu yɩra ni mu. Dɩ yɩ bɔn-dɔɔri mu. Ba na tinɩ Zezi yɩra yam da tɩn, ba laan ma bibili kandwe-pulɔgɔ kamunu ba ma pɩ bɔɔni dɩm ni, yɩ ba daari ba viiri. ⁶¹ Ba na wɔra ba kɩ-o kuntu tɩn, Mari wɔlɔ na nunɩ Magɩdala tɩn dɩ Mari wɔdonɩ wɔm maa je yibeeli dɩm yigɛ ni ba niə.

Ba na pɛ pamaɲna yɩri yibeeli dɩm te tɩn

⁶² Dɛ dɩm Zwifə bam na yəni ba ti ba yigɛ sɩ ba siun dɛ dɩm laan yɩ tɩn ma kɛ. Tɩga na pɔɔri yɩ ku yɩ ba siun dɛ dɩm tɩn, Zwifə kaanum yigɛ tiinə bam dɩ Farizian tiinə bam laan ma zanɩ ba vu Pilatɩ te. ⁶³ Ba ma ta did-o ba wɩ: «Dɩbam tu, dɩ guli ni, vwan nyɩm wɔm ya na wɔra maɲa kalɔ tɩn, o dɛɛn tagɩ o wɩ, wɔm wɔ joori o bi da yato dɛ ni. ⁶⁴ Kuntu ŋwaanɩ, nan pa ni sɩ nɔɔna wuuri ba vu ba fəri yibeeli dɩm ni, sɩ ba fɔgɩ ba taa yɩri-dɩ sɩ ku vu ku yɩ da yato yam. Ku na dau

kuntɔ, o karabiə bam wó wanɔ ba vu ba kwe-o ba ja viiri, yɛ ba daari ba ta dɛ nɔɔna ba wɛ, o bi o yagɛ tɔvɔnɛ mu. Kuntɔ ma wó pa ba vwan yam laan tiini ya ji cɛga kɔ dwəni pulim dɛm nɛ.»

⁶⁵ Pilatɛ ma sɛ yɛ o wɛ: «Abam jɛgɛ nɔɔna. Nan pa-na ba vu sɛ ba kwaanɛ ba taa yɛrɛ-dɛ, sɛ kɔ manɛ dɛ abam na lagɛ te tɛn.»

⁶⁶ Ba ma zanɛ ba vu yibeeli dɛm jəgə kam, ba fəri dɛ ni kandwɛ kamunu kɔm na pɛ tɛn. Ba ma daari ba yagɛ nɔɔna da sɛ ba taa yɛrɛ-dɛ.

28

Zezi na bi o yagɛ tɔvɔnɛ te tɛn

(Marikɛ 16:1-8, Luki 24:1-12, Zan 20:1-10)

¹ Ba siun dɛ dɛm na kɛ tɛn, tɛ-bra-pɔra nɛ Mari wɔlɔ na nunɛ Magɔdala tɛn dɛ Mari wɔdoŋ wɔm ma zanɛ ba vu yibeeli dɛm jəgə kam sɛ ba nii.

² Tɛga ma da ka sisiŋi zanzan. Baŋa-Wɛ maleka ma nunɛ weyuu nɛ, ka tu ka ba ka bibili kandwɛ kamunu kɔm ka yagɛ daa nɛ, yɛ ka daari ka jəni dɛ baŋa nɛ. ³ Ka yibiyə maa tiini ka nyɛna nɛ dɔa na pɛpɛlɛ te tɛn, yɛ ka gwaarɔ tɛm dɛ tiini tɛ pɛrɛ parɛ parɛ. ⁴ Nɔɔna balɔ na wɔra ba yɛrɛ yibeeli dɛm tɛn ma bəri dɛ fɔvɔnɛ nɛnɛnɛ ba tɛgɛ mu te.

⁵ Maleka kam laan ma ta dɛ kaana bam ka wɛ: «Á yɛ taá kwarɛ fɔvɔnɛ. Amɔ ye nɛ abam lagɛ sɛ á na Zezi wɔlɔ ba na jaanɛ ba pa tɔvɔn-dagara kam baŋa nɛ ba gɔ tɛn mu. ⁶ O nan təri yo. O joori o bi o yagɛ tɔvɔnɛ, nɛnɛnɛnɛ o ya na manɛ o ta kɔlɔ dɛ abam tɛn. Nan ba-na á nii o yɛra yam ya na tigi mɛ tɛn. ⁷ Abam nan kɛ lɛla á vu á ta dɛ o karabiə bam nɛ, Wɛ pɛ o joori o bi o yagɛ tɔvɔnɛ, yɛ o laan

wú da yigə o vu o taa cəgi abam Galile nı. Dáanı mu á wú vu á na-o. Mu kulɔ a na lagı a ta a brı abam tın.»

⁸ Maleka kam na tagı kuntu tın, kaana bam ma kɪ lɪla ba nuŋi yibeeli dım jəgə kam nı ba maa kea, yɪ fʊɒnɪ dɪ wɔpɔlo kamunu jɪgɪ-ba. Ba ma duri ba vu sɪ ba ta dɪ Zezi karabiə bam kulɔ na kɪ tın.

⁹ Ba na maa ke tın, Zezi ma da o jeeri-ba, yɪ o kɪ-ba le. Ba ma vu ba yɪ o te, ba kuni doonə ba ja o ne yɪ ba zul-o. ¹⁰ Zezi ma ta dɪ ba o wɪ: «Á yɪ taá kwari fʊɒnɪ. Ve-na a ko-biə bam te, sɪ á ta dɪ ba sɪ ba vu Galile, sɪ dáanı mu baá na amɔ.»

¹¹ Kaana bam na nuŋi yibeeli dım jəgə kam nı kuntu tın, nɔɔna balɔ na wɔra ba yɪrɪ-dɪ tın badaara ma zanɪ ba joori ba vu tɪɔ kum wɔ, yɪ ba ta kulɔ maama na kɪ tın ba brı Zwifə kaanım yigə tiinə bam. ¹² Kaanım yigə tiinə bam laan ma vu ba ŋɔɔnɪ dɪ tɪɔ kum nakwa bam. Ba ma kɪ ni daanı yɪ ba kwe səbu-fɔrɔ ba pa pamaŋna bam, ¹³ yɪ ba wɪ: «Abam maŋɪ sɪ á ta nı, Zezi karabiə bam mu tu titɪ nı, ba ŋɔ o yɪra yam ba kwe ba ja viiri, yɪ abam tigi á dɔa. ¹⁴ Gʊvɪrma tu wɔm nan na tu o lwarɪ kɔ ni nı, yɪ kɔ na jɪgɪ taanı, dɪbam wú ŋɔɔnɪ dí jonɪ abam dí yagɪ, sɪ liə yɪ taa jɪgɪ abam.»

¹⁵ Pamaŋna bam ma jonɪ səbu kum, yɪ ba sɪnɪ ba kɪ kulɔ ba na tagı-ba sɪ ba kɪ tın. Mu taanı dɪntɔ mu Zwifə bam jɪgɪ ba tea, kɔ ba kɔ yɪ zım maama.

Zezi na ŋɔɔnɪ kulɔ dɪ o karabiə bam o kweeli tın

(Marıkı 16:14-18, Luki 24:36-49, Zan 20:19-23,

Tiṭṭṭa Tɔnɔ 1:6-8)

¹⁶ Zezi karabiə fugə-dɪdɪva kam laan ma zaŋɪ ba vu Galile, piu kulɔ yuu ni o na maŋɪ o ta dɪ ba sɪ ba vu tɪn. ¹⁷ Ba ma sɪnɪ ba vu ba na-o, yɪ ba kuni doonə ba zul-o. Badaara maa ta jɪgɪ bɔbɔwɛa dɪd-o. ¹⁸ Zezi laan ma vu o yɪ ba te, yɪ o ta dɪ ba o wɪ: «Wɛ pɛ-nɪ dam sɪ a taa te wɛyuu dɪ tɪga baŋa wəənu maama. ¹⁹ Kuntɔ ŋwaanɪ, nan ve-na lɔgɔ baŋa dɪwɪ tiinə maama te, sɪ á pa ba ji amɔ karabiə, sɪ á daari á miisi-ba na wɔnɪ dɪ amɔ Ko Wɛ yɪrɪ, dɪ amɔ na yɪ Dɪ Bu tɪn yɪrɪ, dɪ Dɪ Joro kɔm yɪrɪ ŋwaanɪ, ²⁰ sɪ á daari á brɪ-ba sɪ ba sɛ wɔŋo kulɔ maama amɔ na pɛ abam ni sɪ á kɪ tɪn. Nan taá ye-na ni, amɔ wó ta wɔra dɪ abam maŋa maama, sɪ kɔ vu kɔ yɪ lɔgɔ tiim maŋa.»

Wε Tɔnɔ dɪ kasum

Kasem (Kassem): Wε Tɔnɔ dɪ kasum New Testament

copyright © 1997 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Kasem)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-18

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022

993cfae5-b100-5981-87e7-5a648d773cb9